

Rapport om

Hushållens ekonomi

2009

Förord

Denna rapport är en sammanställning av Finansinspektions studie kring hushållens ekonomi. Studien genomfördes under perioden 26 januari – 13 mars 2009 av Svenskt Kvalitetsindex. EDB Business Partner har svarat för datainsamlingen som gjorts via postala enkäter efter att respondenterna rekryterats via telefon.

Ansvariga för denna rapport är Johan Parmler och Olof Widmark¹.

För frågor, ytterligare sammanställningar och kompletterande information tag kontakt med SKI-kansliet 08 – 31 53 00.

¹ Kontakt: olof.widmark@kvalitetsindex.se, +46-70-300 32 24, johan.parmler@kvalitetsindex.se, +46-73-151 75 98.

Innehållsförteckning

1	Inledning	4
1.1.	Disposition av rapporten	4
2	Datainsamling och bortfallsanalys	5
3	Resultat och analys	9
3.1	Översiktliga resultat	9
3.2	Sammanfattande mått - Index	20
3.3	Att få pengarna att räcka till	28
3.4	Att planera på längre sikt	51
3.5	Att hålla sig informerad	56
3.6	Att välja finansiella tjänster	68
4	Slutsatser och sammanfattande kommentarer	86

1 INLEDNING

I denna rapport presenteras en analys av resultat från studien Hushållens ekonomi som Svenskt Kvalitetsindex genomfört på uppdrag av Finansinspektionen under perioden 26 januari – 13 mars 2009. Resultaten baseras på en postal enkätundersökning till ett urval svenska hushåll.

1.1. DISPOSITION AV RAPPORTEN

I kap 2 redogörs för urval och datainsamling. Därefter presenteras i kapitel 3.1 översiktliga resultat från undersökningen. I kapitel 3.2 presenteras sammanfattande indexmått för de olika områdena i undersökningen. Dessa områden Att få pengarna att räcka till, Att planera på längre sikt, Att hålla sig informerad och Att välja finansiella tjänster fördjupas sedan i kap 3.3 till 3.6. I kapitel 4 sammanfattas undersökningen med slutsatser.

2 DATAINSAMLING OCH BORTFALLSANALYS

Datainsamlingen har genomförts genom att ett slumpmässigt urval (OSU) av Sveriges hushåll dragits från PAR-registret. Hushållen har därefter telefonnummersatts varefter hushållen ringts upp av intervjuare från datainsamlingsföretaget EDB Business Partner. Intervjuaren har presenterat syftet med undersökningen och frågat efter den person som i huvudsak sköter hushållets ekonomi.² Denne har sedan tillfrågats om han eller hon vill vara med i enkätundersökningen. 2000 personer rekryterades och fick en enkät på 92 frågor skickad till sig. Ett påminnelseutskick har gjorts till 500 personer. Datainsamlingen har skett under 26 januari – 13 mars 2009. Undersökningen omfattar personer mellan 18 och 79 år. 1309 svar har inkommit. Svarsfrekvensen var därmed 65 procent.

Fördelningen av de inkomna enkäterna motsvarar fördelningen i telefonrekryteringen med avseende på kön och ålder. Hur svaren fördelar sig på olika grupper visas av tabellen.

² Detta är en skillnad jämfört med 2007 då personer som var ”minst delvis ansvariga för hushållens ekonomi” rekryterades. Undersökningen 2007 genomfördes av ett annat företag än SKI.

Svarsfördelning		
Kön	Antal	Andel
Man	630	48
Kvinna	658	50
Totalt	1288	
Ålder	Antal	Andel
18-29	44	3
30-39	137	10
40-49	248	19
50-64	475	36
65 eller äldre	358	27
Totalt	1262	
Utbildningsnivå	Antal	Andel
Grundskola, eller motsvarande	277	21
Gymnasial utbildning, eller motsvarande	566	43
Högskola/ Universitet	461	35
Totalt	1304	100
Familjetyp	Antal	Andel
Ensamstående utan hemmavarande barn 0-18 år	221	17
Ensamstående med hemmavarande barn 0-18 år	47	4
Sammanboende utan hemmavarande barn 0-18 år*	345	26
Sammanboende med hemmavarande barn 0-18 år	507	39
Övriga	149	11
Totalt	1269	100
Hushållsstorlek	Antal	Andel
1 person	276	21
2 personer	611	47
3 personer	146	11
4 eller fler personer	272	21
Totalt	1305	

*Observera att hushåll med barn över 18 år som bor hemma finns i kategorin Sammanboende utan hemmavarande barn 0-18 år

Boendeform	Antal	Andel
Hyreslägenhet	229	17
Bostadsrättslägenhet	215	16
Egen villa/radhus	845	65
Annat boende	16	1
Totalt	1305	
Inkomst	Antal	Andel
Under 200.000 kr per år	129	10
201.000 -300.000 kr per år	220	17
301.000 – 500.000 kr per år	423	32
501.000 -1.000.000 kr per år	437	33
Mer än 1.000.000 kr per år	36	3
Vill ej svara/ Uppgift saknas	46	4
Totalt	1291	
Förmögenhet	Antal	Andel
Negativ förmögenhet	148	11
0 - 99 999 kr	179	14
100 000 - 999 999 kr	226	17
1 000 000 kr eller mer	246	19
Ej svar/ Uppgift saknas**	510	39
Totalt	1309	
Födelseland	Antal	Andel
Sverige	1227	94
Annat land	77	6
Totalt	1294	
Utlandsfödda föräldrar	Antal	Andel
Ja – en av dem	56	4
Ja - båda	82	6
Nej ingen av dem	1152	88
Totalt	1291	

** Det partiella bortfallet på denna fråga är relativt stort vilken gör en uppdelning av svar på denna bakgrundsvariabel osäker.

Län	Antal	Andel
Stockholms län	179	14
Uppsala län	52	4
Södermanlands län	48	4
Östergötlands län	70	5
Jönköpings län	54	4
Kronobergs län	32	2
Kalmar län	33	3
Gotlands län	8	1
Blekinge län	20	2
Skåne	147	11
Hallands län	44	3
Västra Götaland	233	18
Värmlands län	36	3
Örebro län	38	3
Västmanlands län	48	4
Dalarna län	47	4
Gävleborgs län	46	4
Västernorrlands län	29	2
Jämtlands län	20	2
Västerbottens län	41	3
Norrbottnens län	34	3
Totalt	1259	

Urvalet till undersökningen är ett urval av hushåll och syftet med undersökningen är främst att kartlägga hushållens ekonomi. För att de inkomna svaren ska kunna användas för att säga någonting om den ekonomiska situationen för de svenska hushållen bör fördelningen i svar motsvara fördelningen av svenska hushåll totalt. Svarsfördelningen har därför jämförts med uppgifter från SCB om fördelningen av svenska hushåll av olika typer. Jämförelsen visar att en överrepresentation av sammanboende finns i de inkomna svaren men SKI:s bedömning är att detta inte påverkar de totala resultaten i studien. Däremot påverkar detta möjligheterna till nedbrytningar eftersom antalet svar i vissa kategorier är litet.

3 RESULTAT OCH ANALYS

I nedanstående avsnitt presenteras analysen av resultaten. Syftet med studien är att kartlägga hushållens ekonomi och urvalet och rekryteringen av svarspersoner gäller den person i hushållet som har huvudansvar för hushållets ekonomi. Resultatredovisningen ska ses i detta perspektiv.

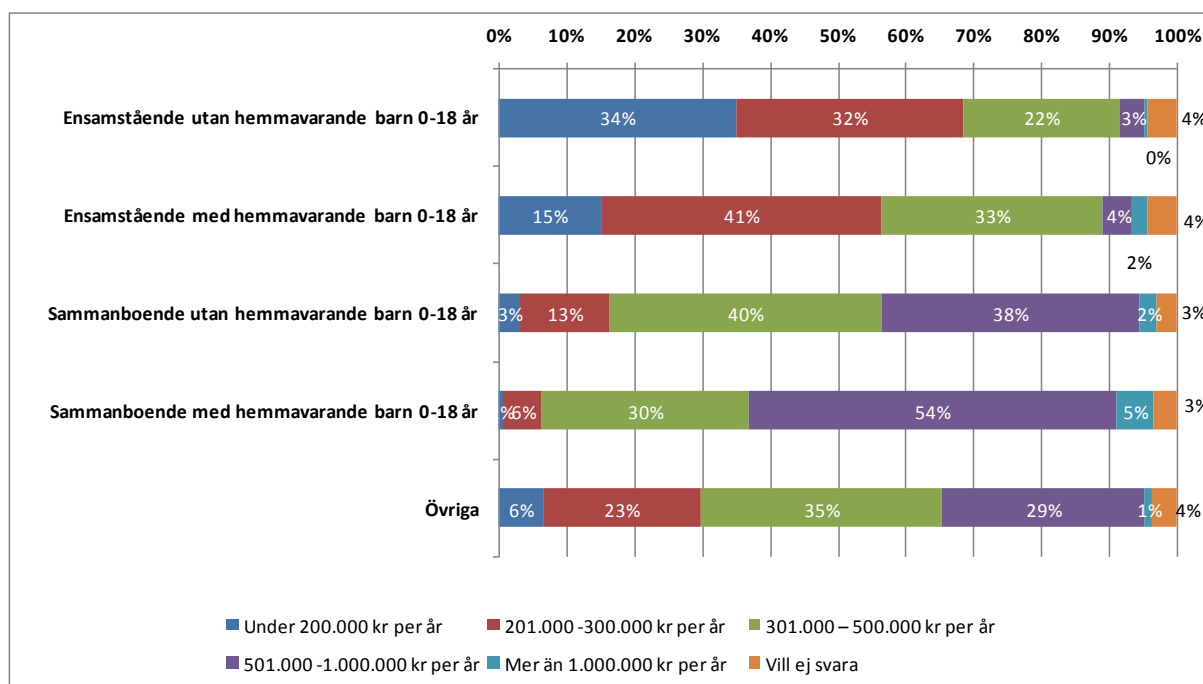
Andelarna i de redovisade svaren har en felmarginal. Om antalet svar är 1 000 uppgår denna felmarginal till +/- 3 procent vid en svarsandel på 50 procent.

3.1 ÖVERSIKTLIGA RESULTAT

I detta avsnitt presenteras övergripande resultat om hushållens ekonomiska förutsättningar och vilka finansiella tjänster de nyttjar.

Inkomst och förmögenhet

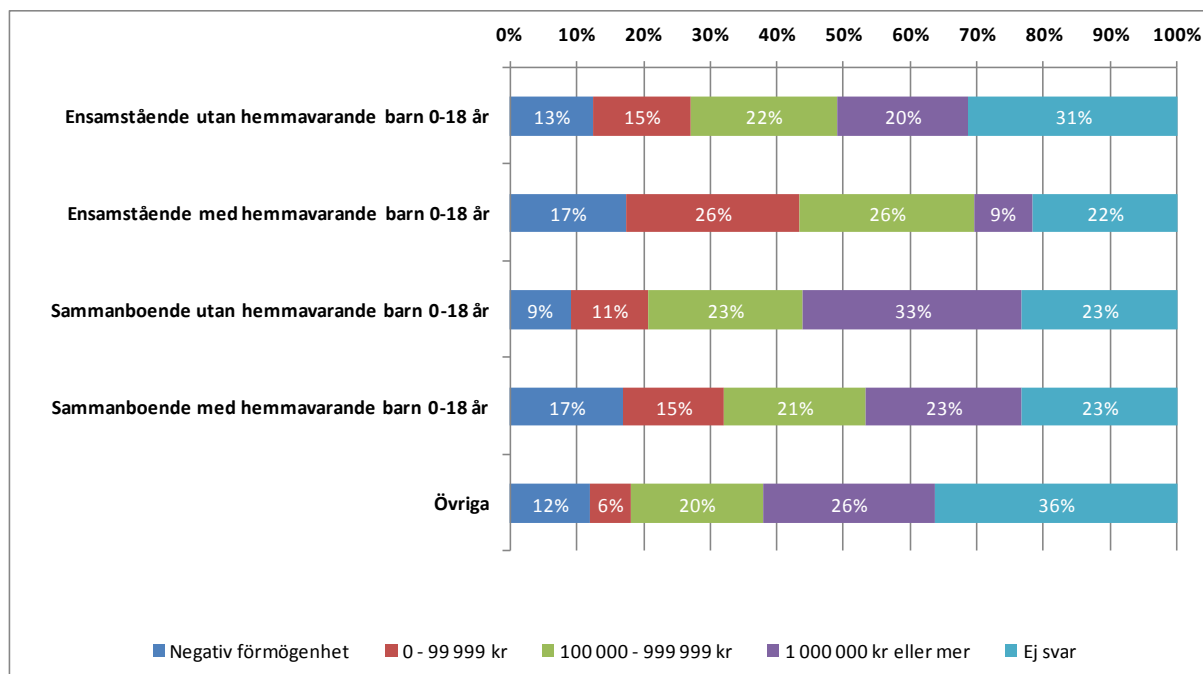
Inkomst fördelat på familjetyp

Som framgår av diagrammet har hushåll med ensamboende lägre inkomster än hushåll med sammanboende. Ensamstående med hemmavarande barn har generellt högre inkomster än ensamstående i hushåll utan barn. I den senare gruppen ryms många äldre. (Observera att

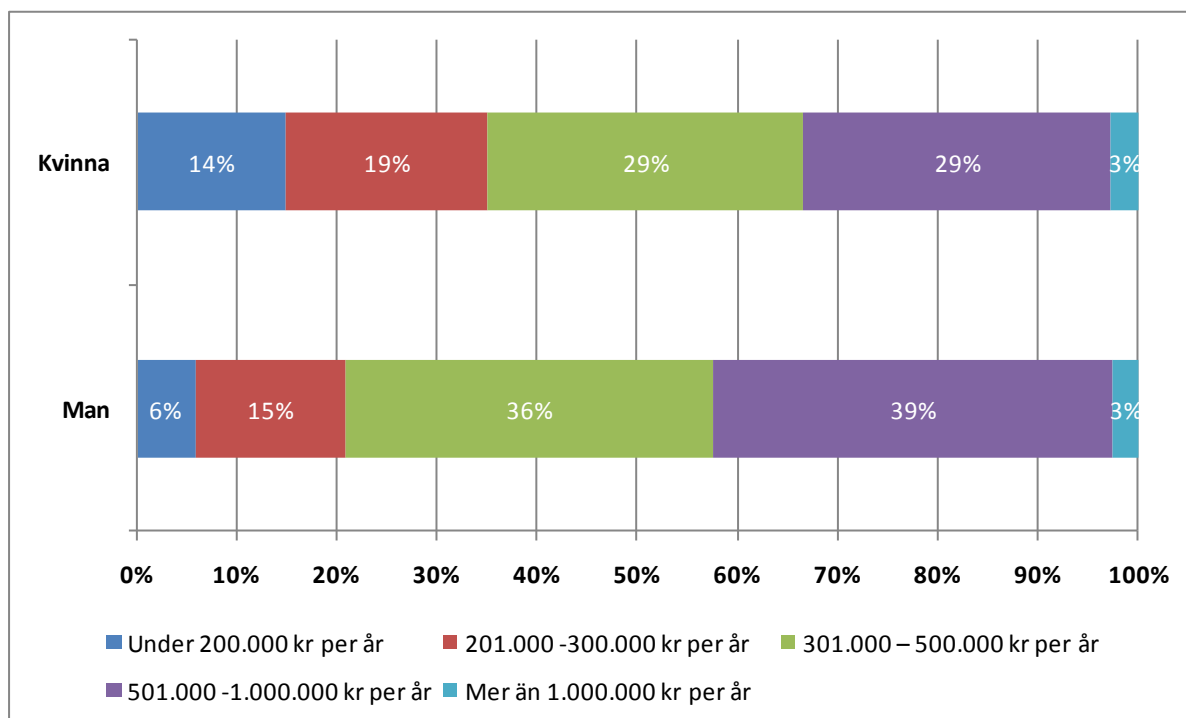
hushåll med hemmavarande barn över 18 år återfinns i kategorin Sammanboende utan hemmavarande barn 0-18 år).

Förmögenhet fördelat på familjetyp

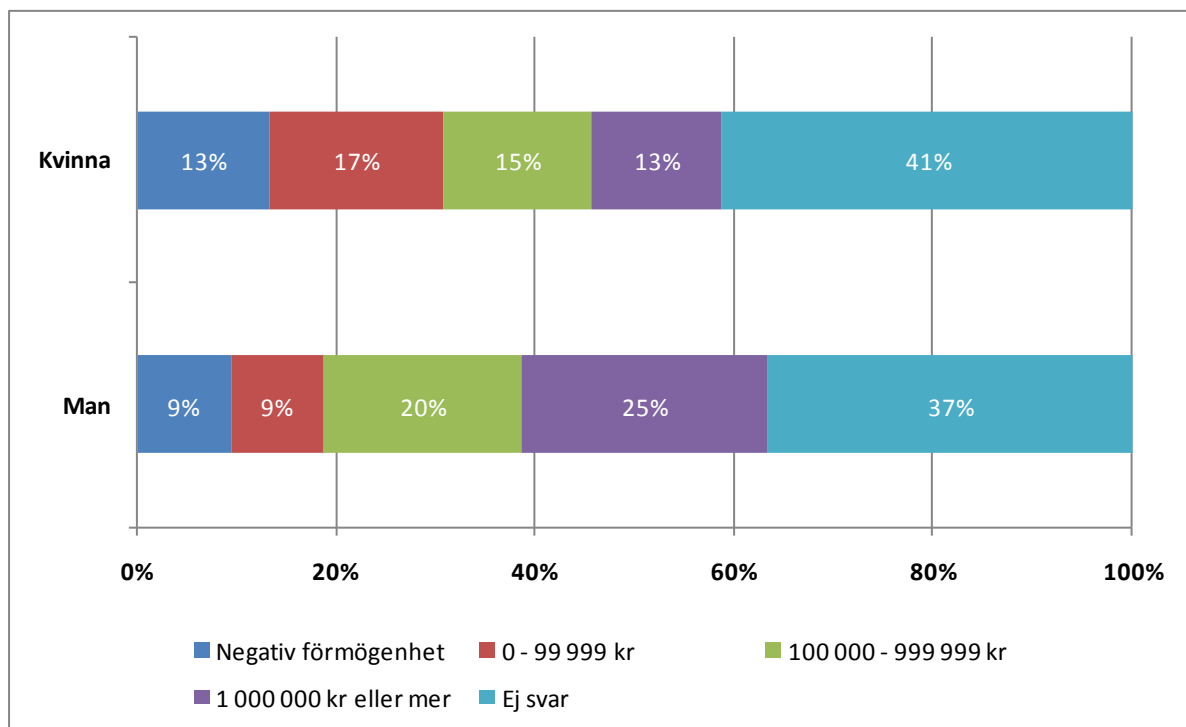
Diagrammet över förmögenhet, där skulder och inkomster är sammanräknade visar dock på en mer sammansatt bild. Sammanboende med hemmavarande barn har också i allmänhet högre skulder vilket gör att deras nettoförmögenhet är liknande den som de ensamstående har. Barnfamiljer har i högre grad en negativ nettoförmögenhet än familjer utan hemmavarande barn upp till 18 år. Andelen personer som det saknas uppgift för är dock stor vilket gör att det finns en viss osäkerhet i analysen.

Inkomst fördelat på kön

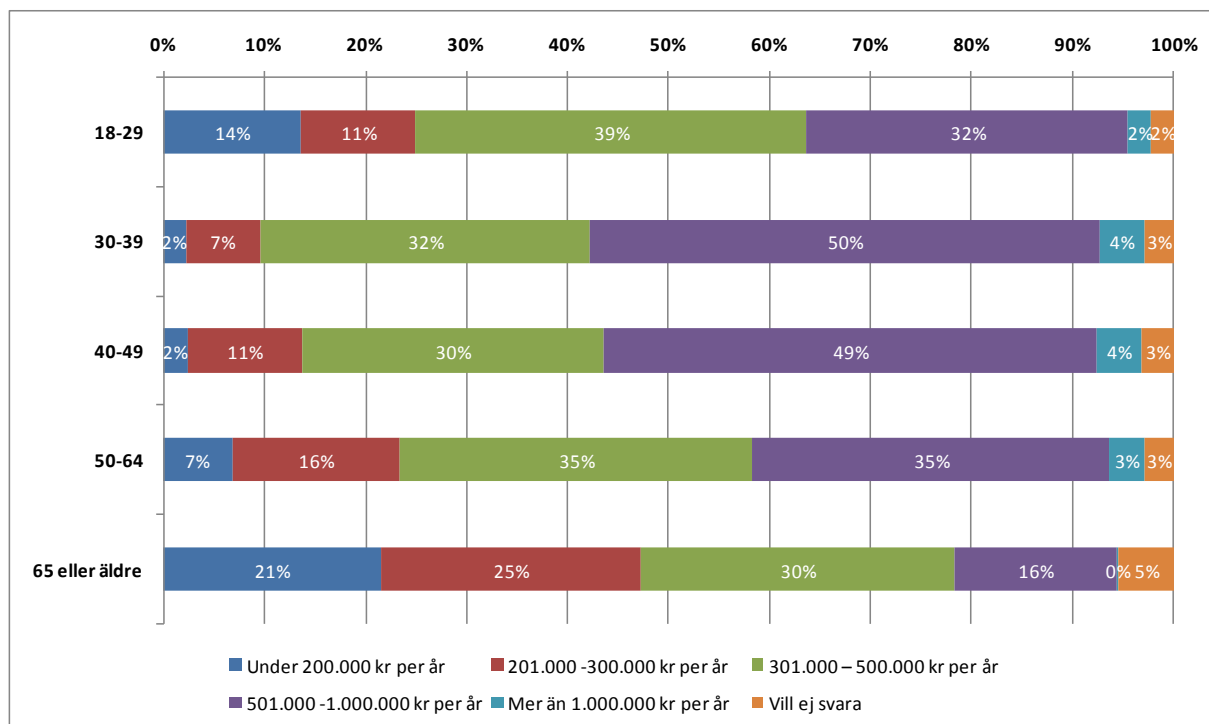
Hushåll där kvinnor har huvudansvaret för ekonomin har generellt lägre inkomster.

Förmögenhet fördelat på kön

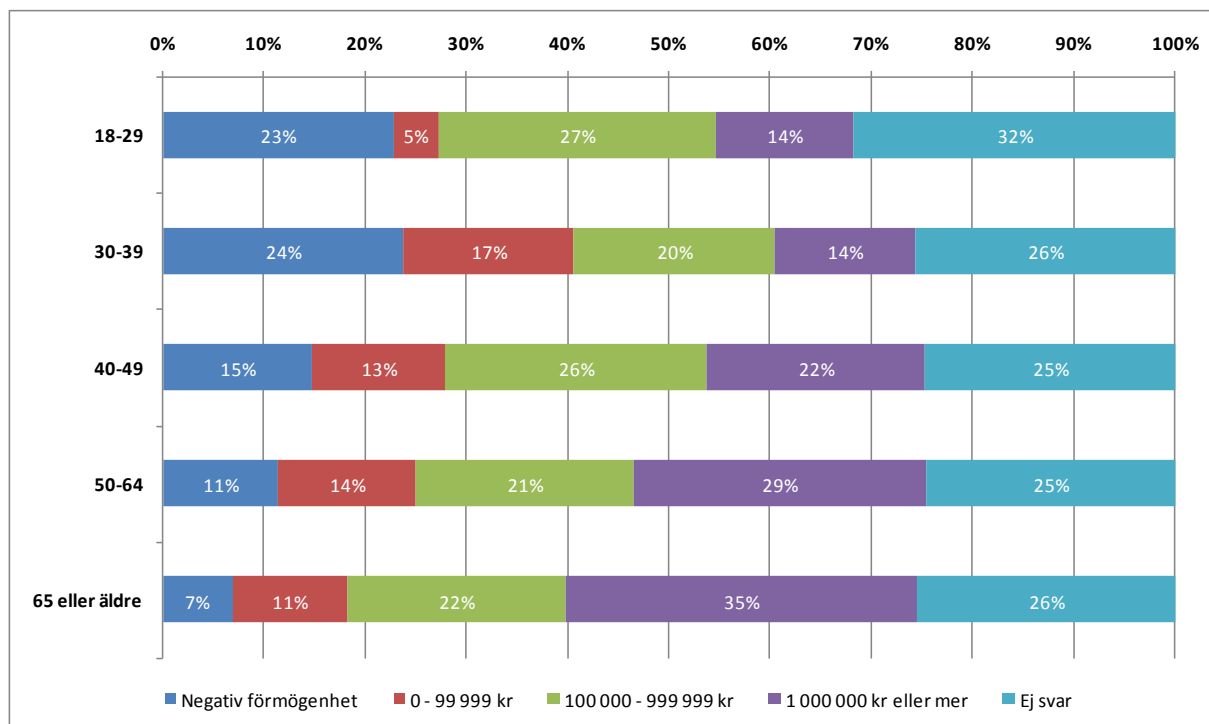
Kvinnor har också oftare en negativ förmögenhet eller låg förmögenhet. Andelen personer som det saknas uppgift för är dock stor vilket gör att det finns en viss osäkerhet i analysen.

Inkomst fördelat på ålder

Hushåll med personer över 65 år som huvudansvariga för ekonomin har lägst inkomster tillsammans med hushållen med de yngsta personerna med ansvar för ekonomin.

Förmögenhet fördelat på ålder

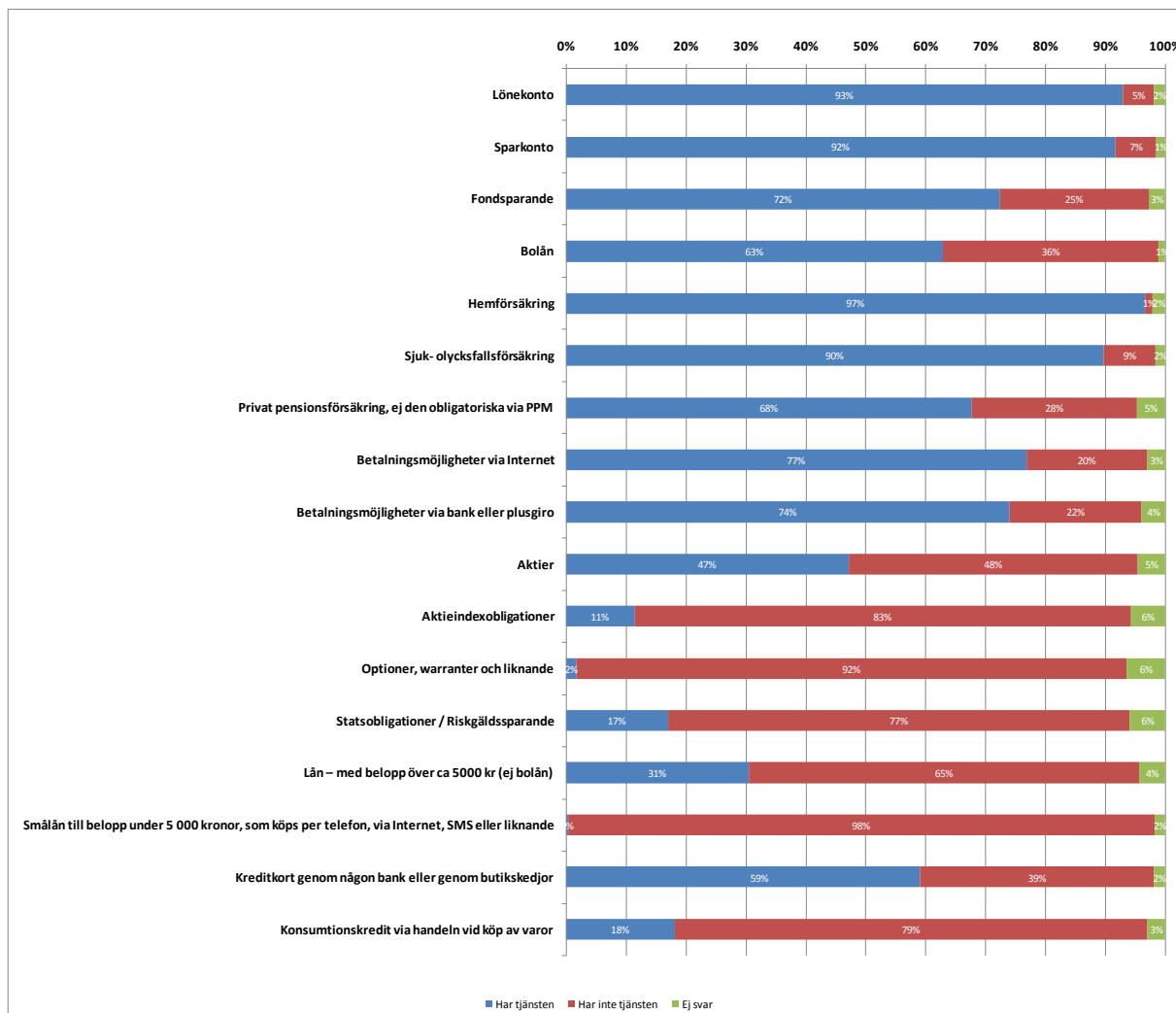

Hushåll där den som har huvudansvar för ekonomin är mellan 30-39 år har den lägsta förmögenheten, 24 procent i denna grupp har större skulder än tillgångar. Andelen personer som det saknas uppgift för är dock stor vilket gör att det finns en viss osäkerhet i analysen.

Har olika typer av finansiella tjänster

I diagrammet nedan redovisas en övergripande bild av vilka finansiella tjänster och produkter som de svenska hushållen utnyttjar. Det kan noteras att en stor andel av hushållen har någon form av bankkonto för sparande och löpande utgifter och att en stor andel har försäkringar för sitt hem och sin person.

Har olika finansiella tjänster- Samtliga

En uppdelning av de finansiella tjänsterna i olika kategorier visar att...

Sparande

- Sparandet varierar framför allt med inkomst och familjetyp. Ju högre inkomst desto vanligare är det att man har ett sparande av olika slag.
- Hushåll med de yngsta och äldsta åldersgrupperna sparar mindre än övriga grupper.
- Den sparform som är mest jämnt fördelad över olika grupper är statsobligationer/ riksgäldssparande

Lån

- Andelen som har bolån ökar med ökad inkomst
- De yngsta och äldsta har bolån i lägre omfattning
- Sammanboende har bolån i större omfattning än ensamboende
- De yngsta, 18-29 år har små lån (över 5000 kr) i störst omfattning
- Ensamstående med hemmavarande barn har små lån i större omfattning än övriga familjetyper.
- Få personer har smålån till belopp under 5000 kr.

Försäkring

- De flesta hushåll har en hemförsäkring. Förekomsten av olycksfallsförsäkring är också hög och jämnt fördelat mellan olika grupper.

Krediter

- Förekomsten av kredit via bank eller butikskedja ökar med ökad inkomst.
- Däremot skiljer sig inte förekomsten av krediter via handeln lika mycket mellan olika grupper

Betalningsmöjligheter via internet

- Är lägst bland personer över 65 och bland grundskoleutbildade och personer med låg inkomst.

När resultaten bryts ner på olika bakgrundsvariabler framkommer följande...

Kön

- En större andel hushåll där män har huvudansvaret för ekonomin än hushåll där kvinnor har det sparar i aktier.
- En något större andel hushåll med män som huvudansvarig för ekonomin har bolån.

Ålder

I tabellen nedan visar hur hushåll med huvudansvariga i olika åldrar nyttjar olika finansiella tjänster.

Typ av tjänst	Ålder				
	18-29	30-39	40-49	50-64	65 eller äldre
Lönekonto	98%	99%	98%	96%	83%
Sparkonto	93%	95%	96%	93%	86%
Hemförsäkring	100%	99%	98%	96%	95%
Sjuk- olycksfallsförsäkring	86%	98%	94%	88%	86%
Privat pensionsförsäkring, ej den obligatoriska via PPM	48%	73%	83%	73%	53%
Fondsparande	64%	85%	83%	75%	58%
Aktier	39%	41%	49%	49%	48%
Aktieindexobligationer	9%	7%	4%	12%	18%
Optioner, warranter och liknande	9%	1%	2%	1%	1%
Statsobligationer/Riksgäldssparande	11%	4%	11%	22%	20%
Bolån	50%	74%	77%	65%	49%
Lån – med belopp över ca 5000 kr (ej bolån)	52%	45%	43%	31%	14%
Smålån till belopp under 5 000 kronor, som köps per telefon, via Internet, SMS eller liknande	0%	0%	1%	0%	0%
Kreditkort genom någon bank eller genom butikskedjor som t ex ICA Kundkort, Coop MedMera, IKEA, H&M, mm.	41%	57%	63%	60%	60%
Konsumtionskredit via handeln vid köp av varor som t ex bil, TV, vitvaror och liknande	23%	20%	27%	18%	10%
Betalningsmöjligheter via Internet	95%	95%	91%	78%	57%
Betalningsmöjligheter via bank eller plusgiro	80%	63%	64%	75%	81%

- Hushållen med de äldsta och yngsta som huvudansvariga för ekonomin är de åldersgrupper som avviker mest från de övriga.
- Dessa grupper har privat pensionsförsäkring (ej PPM) i lägre utsträckning
- De har bolån i mindre omfattning och sparar i fonder i mindre omfattning

- Däremot har de yngsta hushållen andra lån (över 5000 kr) i större omfattning än hushåll i andra åldersgrupper och har i lägre utsträckning kreditmöjligheter via bankkort eller butikskedja
- De äldsta hushållen har betalningsmöjligheter via internet i lägre utsträckning.

Familjetyp

- Det är tydligt att ensamhushåll utan barn sparar mindre av olika typer (aktier, fonder, privat pensionsförsäkring) men de har också lån i mindre utsträckning (både bolån och andra lån över 5000 kr). De har även möjlighet att utnyttja kredit i lägre utsträckning.
- Däremot är ensamhushållen utan barn försäkrade i nästan samma utsträckning som andra familjetyperna.
- De har även möjlighet till internetbetalningar i mindre utsträckning vilket troligtvis beror på att denna grupp till stor del består av äldre personer.

Boendeform

- Personer i hyresrätt sparar mindre men har också (av naturliga skäl) mer sällan bolån. Däremot har de i lika stor utsträckning andra lån.
- En lägre andel i denna grupp har även möjlighet att utnyttja krediter genom bank. Dock har dessa hushåll kredit via varuhus i lika stor utsträckning som hushåll av övriga boendetyper.

Utbildning

- Personer med grundskoleutbildning som högsta utbildningsnivå har i lägre utsträckning lån, men också mindre sparande. Detta gäller dock ej sparande i statsobligationer/riksgäldsparande.
- Dessa hushåll har i viss mån lägre bankkrediter men inte mindre möjlighet till konsumtionskrediter.
- Hushåll med grundskola som högsta utbildningsnivå har i avsevärt lägre grad betalningsmöjligheter via internet.

Inkomst

- Hushåll med lägre inkomster har i lägre utsträckning sparande. Undantaget är sparande i statsobligationer/riksgäldsparande.
- De har bolån i lägre omfattning och andra mindre lån i lägre omfattning.
- De har i lägre utsträckning bankkrediter men i lika stor utsträckning konsumtionskrediter
- De har i avsevärt lägre omfattning möjligheter till betalning via internet.

Förmögenhet

- Inga större skillnader finns för olika förmögenhetsgrupper.
- Då nettoförmögenheten är över 1 miljon kronor syns dock skillnader i sparande. Dessa hushåll sparar i aktier i större utsträckning

Födelseland

- Antalet observationer tillåter bara uppdelning på Sverige och annat land.
- Små skillnader finns mellan dessa grupper men personer som är födda i Sverige har bolån i större omfattning.

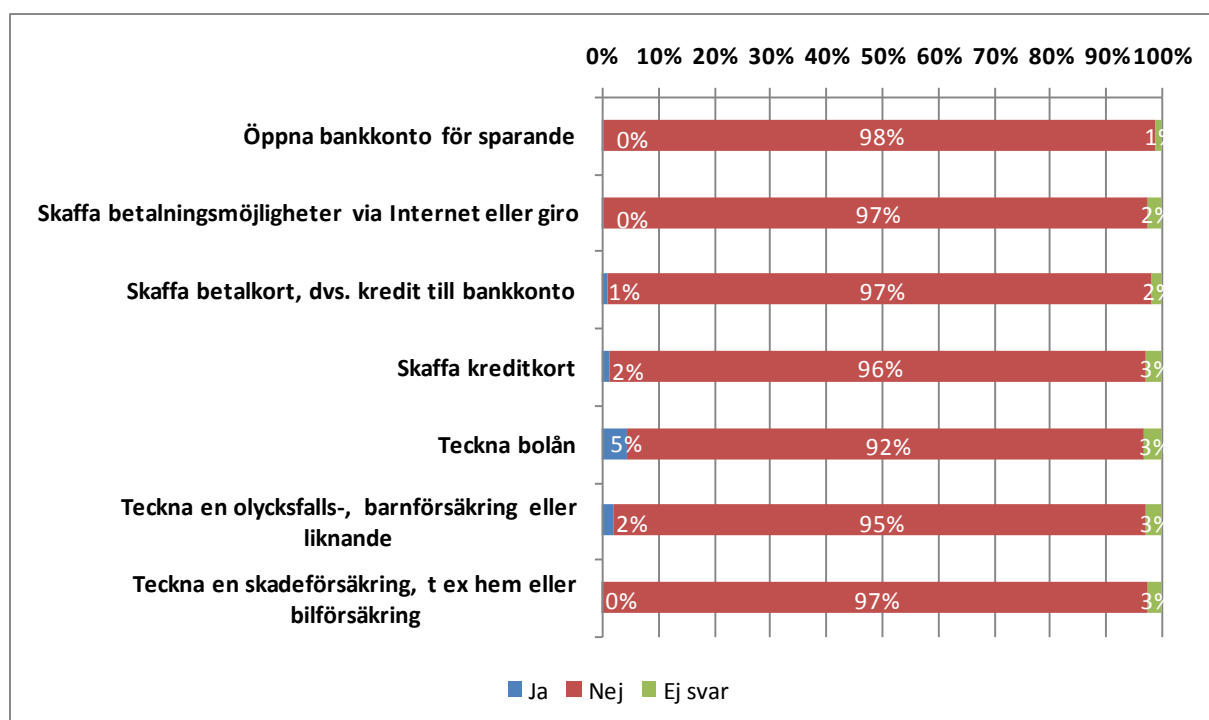
Föräldrarnas födelseland

- Inga större skillnader mellan olika grupper
- Dock har personer med båda föräldrarna födda utomlands i lägre utsträckning bolån.

Nekad finansiella tjänster

Att hushållen nyttjar finansiella tjänster i olika utsträckning kan delvis bero på att de nekas att använda dessa tjänster. Svaren på frågorna Har du någonsin blivit nekad av bank eller försäkringsbolag att... nedan visar dock att en liten andel blivit nekade att teckna olika tjänster. Teckna bolån, skaffa kredit- eller betalkort samt teckna olycksfallsförsäkring är de enda tjänster som över en procent av hushållen blivit nekade att teckna. (0 procent i diagrammet betyder mindre än 0,5 procent av svaren).

Har du någonsin blivit nekad av bank eller försäkringsbolag att...

3.2 SAMMANFATTANDE MÅTT - INDEX

De olika områdena i undersökningen (Att få pengarna att räcka till, Att planera på längre sikt, Att hålla sig informerad och Att välja finansiella tjänster) täcks in av en mängd frågor.

Sammanfattande resultatmått i form av index har därför beräknats för respektive område från ett urval frågor. Frågorna som bygger upp varje index har i vissa fall haft olika antal svarsalternativ samt i vissa fall omvänd skalordning (ibland ligger det "högsta" värdet först och ibland sist). Därför har svaren på frågorna transformerats till en 0-100 skala där 0 alltid är det lägsta möjliga värdet och 100 det högsta möjliga värdet. Därefter har ett medelvärde av svaren på de frågorna beräknats. Varje individ i undersökningen får därmed ett värde mellan 0 och 100 för varje index. Inget index har beräknats för området Att välja finansiella tjänster på grund av att frågorna inom detta område inte omfattar samtliga personer.

I detta avsnitt redovisas och kommenteras de sammanfattande indexmått.

Index för området Att få pengarna att räcka till baseras på frågorna

- fr55 - Om du tänker på det senaste året - Hur ofta har du varit utan pengar före månadens slut?
- fr60_4 - Antag att Ditt hushåll skulle råka ut för en större oförutsedd utgift på 20 000 kr, en utgift som måste betalas inom några veckor. Kan hushållet hantera en sådan utgift utan att behöva ta nya lån, sälja egendom, värdepapper eller genom annan större ekonomisk uppoffring?
- fr61 - Antag att den som har högst inkomst råkar ut för en situation där inkomsten minskar kraftigt under en period på 3-6 månader, exempelvis för att vårda en nära anhörig eller på grund av sjukdom. Hur tror du att hushållet skulle klara av ekonomin i den situationen?

Detta index baseras därmed på frågor om hushållen har svårt att klara de månatliga utgifterna, om de kan klara en oväntad ekonomisk utgift på omkring en månadslön (netto), och om de kan klara en längre tids försämring av hushållsekonomin.

Index för området Att planera på längre sikt baseras på frågorna

- fr47 – Om personen har ett långsiktigt sparande eller inte
- fr89_3 – Hur väl man instämmer i påståendet: Jag lever helst för idag och tar morgondagen som den kommer
- fr89_10 - Hur väl man instämmer i påståendet : Jag har tydliga mål för mitt sparande

Detta index baseras därmed dels på frågor om hushållen har ett konkret långsiktigt sparande, samt om man har en attityd av att leva för dagen, och om man har tydliga mål för sitt sparande.

Index för området Att hålla sig informerad baseras på frågorna

- fr87_3 - Hur väl informerad håller du dig om – Skattesystemet?
- fr87_4 - Hur väl informerad håller du dig om – Pensionssystemet?
- fr19_4 - Hur väl skulle du säga att du känner till tjänsten - Fondsparande
- fr19_5 - Hur väl skulle du säga att du känner till tjänsten – Bolån
- fr19_10 - Hur väl skulle du säga att du känner till tjänsten – Hemförsäkring

Detta index baseras därmed på frågor om hur uppdaterade hushållen är i frågor som rör det ekonomiska systemet i stort (pensions- och skattesystemet) samt hur mycket kunskap man har om specifika finansiella tjänster. Av dessa specifika tjänster är bolån och fondsparande av en mindre neutral karaktär. Kunskapen om dem kan väntas variera beroende på om man har dessa tjänster och det är av olika skäl inte nödvändigt eller i allas intresse att ha dem. Samtidigt är dessa tjänster en så integrerad del av det ekonomiska systemet att en viss kännedom om dem är en indikator på kunskapen om finansiella tjänster. I viss mån kan man även anta att det krävs kunskap om dessa tjänster för att (på rationella grunder) kunna välja bort dem.

Index per område - medelvärde

	Att få pengarna att räcka till	Att planera på längre sikt	Att hålla sig informerad
Samtliga	77,6	77,0	60,3
Kön			
Man	82,8	76,9	63,8
Kvinna	72,8	77,2	57,0
Ålder			
18-29	71,0	74,4	51,0
30-39	73,1	77,1	57,1
40-49	72,1	77,4	59,2
50-64	78,4	78,0	61,6
65 eller äldre	83,2	75,8	61,8
Familjetyp			
Ensamstående utan hemmavarande barn 0-18 år	74,6	73,8	54,0
Ensamstående med hemmavarande barn 0-18 år	55,9	68,7	50,0
Sammanboende utan hemmavarande barn 0-18 år	83,6	79,6	64,1
Sammanboende med hemmavarande barn 0-18 år	74,8	78,1	61,4
Övriga	79,9	73,8	60,4
Hushållstorlek			
1 person	75,3	74,2	54,3
2 personer	82,1	78,5	62,7
3 personer	74,4	76,9	61,2
4 eller fler personer	71,9	76,8	60,2
Inkomst			
Under 200.000 kr per år	65,0	67,9	48,3
201.000 -300.000 kr per år	72,2	73,1	54,6
301.000 – 500.000 kr per år	79,4	78,4	59,7
501.000 -1.000.000 kr per år	81,4	80,2	67,1
Mer än 1.000.000 kr per år	86,1	78,4	71,9

Boendeform			
Hyreslägenhet	66,5	71,2	50,1
Bostadsrättslägenhet	76,8	77,0	59,1
Egen villa/radhus	81,1	78,8	63,4
Annat boende	67,8	65,9	57,5
Utbildning			
Grundskola, eller motsvarande	77,7	73,5	54,9
Gymnasial utbildning, eller motsvarande	76,7	77,1	59,8
Högskola/ Universitet	79,1	79,1	64,0
Födelseland			
Sverige	77,9	77,3	60,6
Annat land	71,0	73,3	55,3
Föräldrar födda utomlands			
Ja – en av dem	69,2	75,2	60,7
Ja - båda	73,0	76,4	54,9
Nej ingen av dem	78,4	77,3	60,8
Attityd till ekonomin³			
“Slösa”	59,9	61,6	56,0
“Spara”	80,6	79,5	61,1
Förtroende för banker och rådgivare⁴			
Har lågt förtroende/ litar ej på	81,2	77,5	60,7
Har förtroende/ litar på	77,5	78,1	61,1

³ Måttet attityd till ekonomin är ett index baserat på hur väl de svarande instämmer i påståendena: Jag är impulsiv och köper gärna saker även om jag inte riktigt har råd, Jag föredrar att köpa saker på kredit hellre än att vänta tills jag har sparat ihop till det jag vill ha, Jag lever helst för idag och tar morgondagen som den kommer, Om jag måste välja föredrar jag en bra standard idag framför att spara till min pension samt Jag är mer av typen en ”sparare” än en ”slösa” (omkodad så att variabelvärdena följer övriga frågor i indexet). De 15% med lägst medelvärde på detta index har kategoriserats som ”slösa”.

⁴ Indexmåttet Förtroende för banker och rådgivare har beräknats från hur väl de svarande instämmer i påståendena Jag har förtroende för min bank, Jag litar på att min bank tar fullt ansvar för den rådgivning jag får, Jag litar på min ekonomiska rådgivare samt Jag brukar följa de råd och rekommendationer jag får. De 15 procent med lägst medelvärde på detta index kategoriseras som Har lågt förtroende/ litar ej på.

Intresse och engagemang för ekonomi⁵			
Ej intresserad och engagerad	71,1	66,8	48,2
Intresserad och engagerad	79,0	79,3	62,8

Indexmåttan sammanfattar skillnaden mellan olika grupper vad gäller de olika områdena i undersökningen. Den främsta slutsatsen är att inkomsten har en mycket stor betydelse för resultaten.

Det visas tydligt i tabellerna nedan där de tre kategorier med lägst respektive högst indexvärden redovisas.⁶ Den lägsta och högsta inkomstklassen hamnar bland de tre kategorier med lägst respektive högst indexvärde för alla områden i undersökningen.

I sorteringen av kategorierna framkommer det också tydligt att hushåll som består av ensamstående med barn mellan 0-18 år är en utsatt grupp. Denna familjetyp har svårast att få pengarna att räcka till och de är mindre informerade än övriga familjetyper. De planerar även på sikt i liten utsträckning.

Ett annat tydligt resultat är att attityderna till ekonomin har betydelse. De personer som lever mer för dagen, här kallade "slösa" har låga indexvärden inom alla områden. De skiljer sig kraftigt från de personer som har mer attityder av "spara". Dessa attityder är jämnt spridda i de olika grupperna i undersökningen, tex inkomst. Så den inställning hushållen har till ekonomi har en självständig betydelse för hur väl hushållen får pengarna att räcka till, hur de planerar på sikt och hur informerade de är .

De som är ointresserade av ekonomi har låga indexvärden då det gäller att planera på sikt och att hålla sig informerade.

⁵ Indexmättet Intresse och engagemang för ekonomi baserats på en fråga om hur roligt respondenterna anser det vara att köpa finansiella tjänster, tex öppna bankkonto, köpa fonder eller jämföra räntan på lån, en fråga om hur intresserad man är av att delta i kostnadsfria samtal för att gå igenom hushållets ekonomi och rå råd om lämpligt sparande och om lån samt hur man instämmer i påståendena Privatekonomin är en källa till ilska och frustration samt Jag ägnar mycket tid åt min privata ekonomi. De 15 procent med lägst medelvärde på detta index kategoriseras som Ej intresserad och engagerad.

⁶ Förmögenhet har dock utelämnats pga denna variabels likhet med inkomst. Inga andra hänsyn har tagits till ev. samband mellan olika bakgrundsvariabler.

Att få pengarna att räcka till	
Lägst indexvärde	
Ensamstående med hemmavarande barn 0-18 år	55,9
Attityd "slösa"	59,9
Inkomst under 200.000 kr per år	65,0
Högst indexvärde	
Ålder 65 år eller äldre	83,2
Sammanboende utan hemmavarande barn 0-18 år	83,6
Inkomst över 1.000.000 kr per år	86,1

Att planera på längre sikt	
Lägst indexvärde	
Attityd "slösa"*	61,6
Ej intresserad och engagerad i ekonomi	66,8
Inkomst under 200.000 kr per år	67,9
Högst indexvärde	
Attityd "spara"*	79,5
Sammanboende utan hemmavarande barn 0-18	79,6
Inkomst 501.000 -1.000.000 kr per år	80,2

* Index för attityd till ekonomin och indexet för att planera på längre sikt har en fråga gemensam.

	Att hålla sig informerad
Lägst indexvärde	
Ej intresserad och engagerad i ekonomi	48,2
Inkomst under 200.000 kr per år	48,3
Ensamstående med hemmavarande barn 0-18 år	50,0
Högst indexvärde	
Utbildning Högskola/ Universitet*	64,0
Sammanboende utan hemmavarande barn 0-18	64,1
Inkomst mer än 1.000.000 kr per år	71,9

** Inkomstkategorin 501.000 -1.000.000 kr per år har eg. det tredje högsta värdet men endast en inkomstkategori per variabel har tagits med i tabellen.

Av redovisningen framkommer också att hushåll där män svarat på enkäten har lättare att få pengarna att räcka än hushåll där kvinnor svarat på enkäten. Kvinnor och män planerar på sikt i samma utsträckning. Däremot är männen mer informerade om ekonomi och finansiella frågor än kvinnor.

De äldre har lättare att få pengarna att räcka till än de yngre. Däremot är det inga större skillnader i hur dessa grupper planerar på sikt. De yngsta är dock mindre informerade.

Personer i hyresrätt har svårare att få pengarna att räcka till, de planerar på sikt i mindre utsträckning och har ett lägre medelvärde på indexet för att hålla sig informerad.

Skillnaderna är små mellan olika utbildningsnivåer då det gäller att få pengarna att räcka till. De med grundskola som högsta utbildningsnivå är dock mindre informerade och har ett lägre medelvärde då det gäller att planera på sikt.

De som är födda i Sverige har ett högre medelvärde på dessa index än de som är födda i ett annat land.

De som har båda föräldrarna födda utomlands har ett lägre medelvärde på indexet för att hålla sig informerad. Däremot har de ungefär likvärdigt medelvärde då det gäller att planera på sikt.

Det är ingen större skillnad mellan de personer som har ett lågt förtroende för banker och rådgivare och de som har förtroende för dessa institutioner. Undantaget är att de som har ett lägre förtroende har lättare att få pengarna att räcka till.

Tabellerna visar också att det intresse och engagemang man har för ekonomi påverkar hur man får pengarna att räcka till, hur man planerar på sikt och framför allt hur informerad man håller sig om ekonomiska frågor.

I de följande avsnitten fördjupas bilden av resultaten.

3.3 ATT FÅ PENGARNA ATT RÄCKA TILL

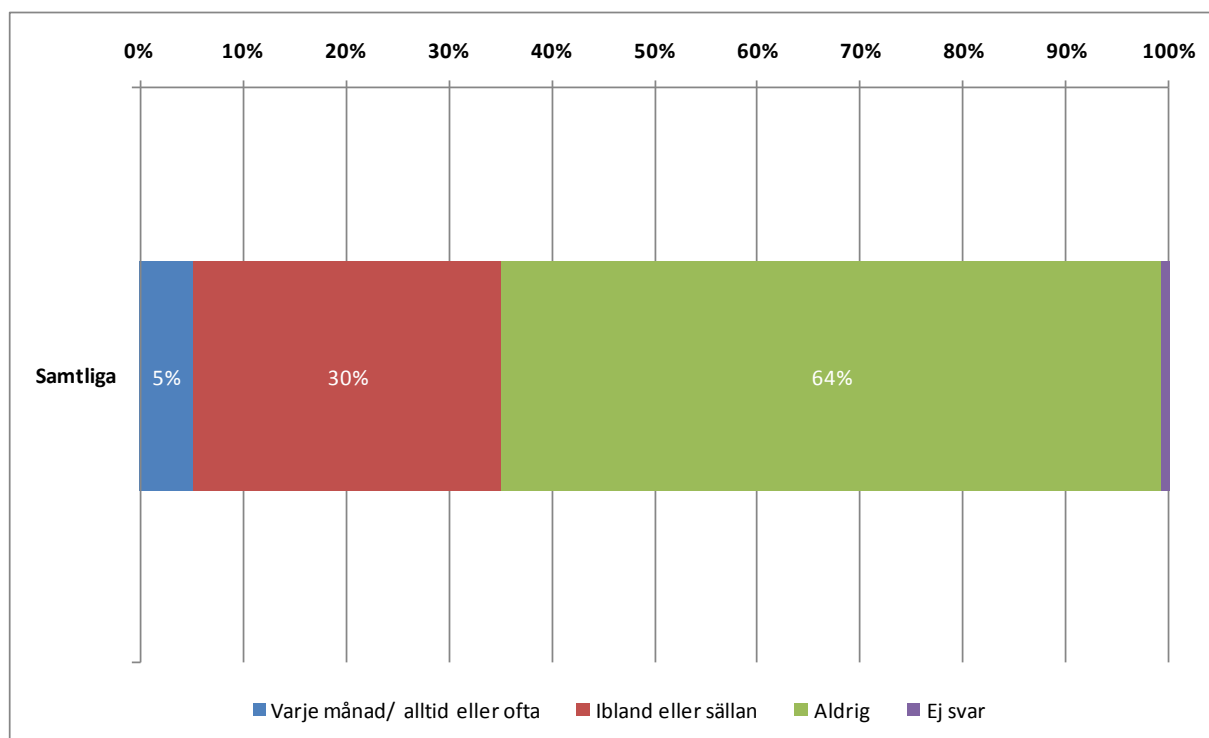
Redovisningen av index i föregående avsnitt visade att inkomsten har stor betydelse för hur väl hushållen får pengarna att räcka till. Undantaget är att den äldsta åldersgruppen, personer över 65, trots låg inkomst har mindre problem med att få pengarna att räcka till. Indexredovisningen visade också att Hushåll som består av ensamstående med hemmavarande barn mellan 0-18 år är en sårbar grupp och att den attityd man har till ekonomin har betydelse.

I detta avsnitt fördjupas analysen av området Att få pengarna att räcka till. Området omfattar frågor som rör problem med att få de löpande utgifterna att gå ihop, frågor om man kan hantera en oförutsedd utgift av olika storlekar, frågor om man kan hantera en längre tids försämring av ekonomin, frågor till blivande och nuvarande pensionärer om deras ekonomi samt frågor till personer som har bolån.

Att vara utan pengar

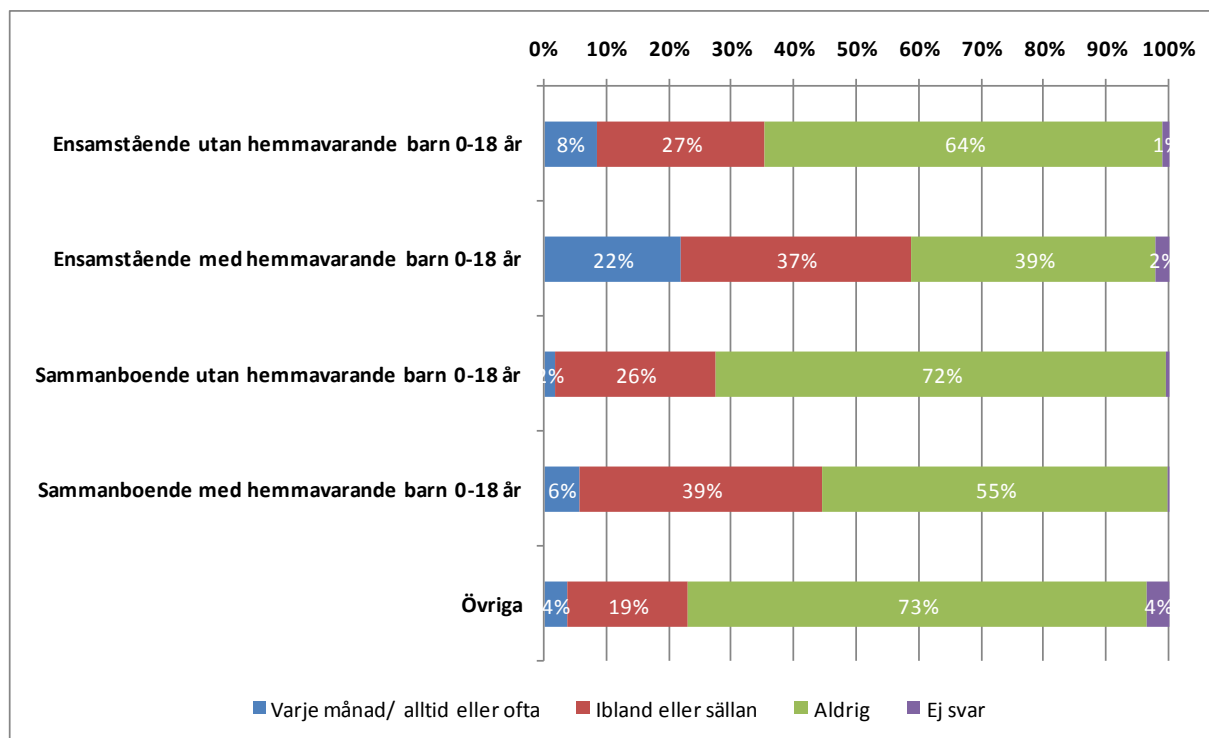
Fördelningen av svaren på frågan Om du tänker på det senaste året - Hur ofta har du varit utan pengar före månadens slut? visas i diagrammet.

Utan pengar vid månadens slut- Samtliga

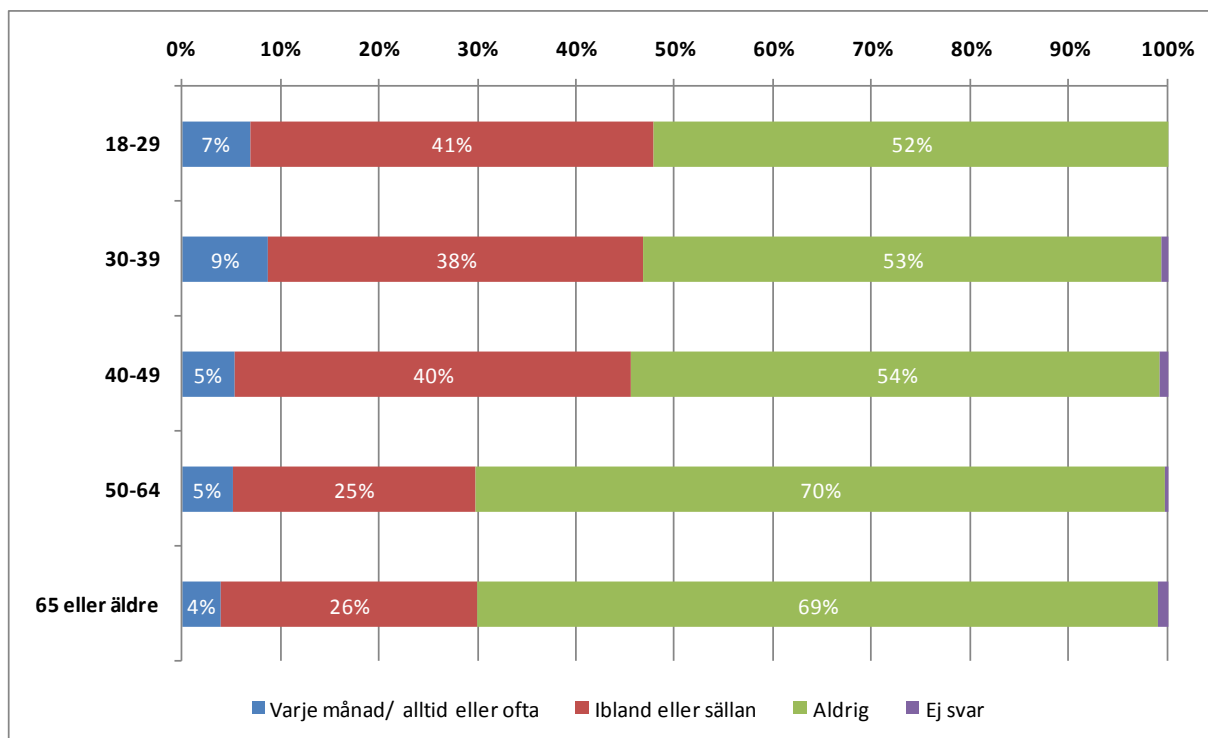
Andelen som varje månad eller ofta har varit utan pengar vid månadens slut är 5 procent. Uppräknat till samtliga hushåll skulle det innebära att drygt 200 000 hushåll ofta eller varje månad haft problem att få pengarna att räcka till vid månadens slut under de senaste 12 månaderna.

Utan pengar vid månadens slut - Familjesituation

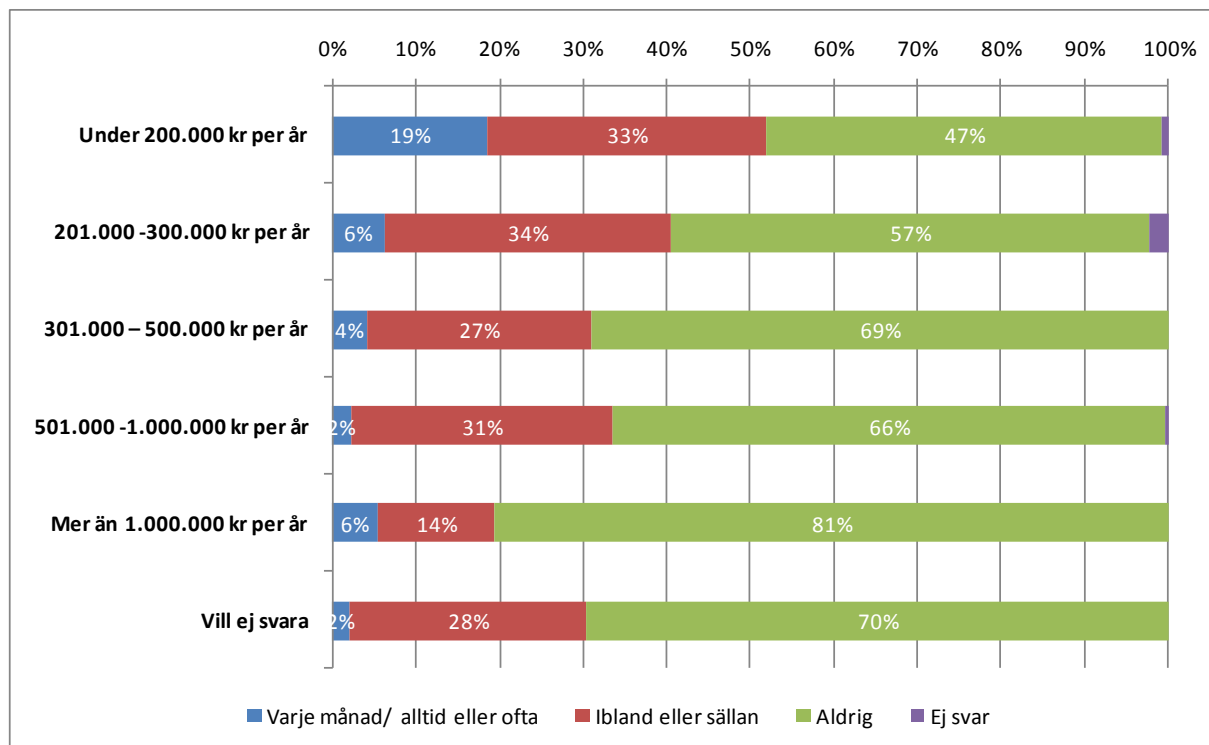
De ensamstående har oftare problem med att få pengarna att räcka till än hushåll med sammanboende. Ensamstående med hemmavarande barn mellan 0 och 18 år är den familjetyp som oftast har problem med att få pengarna att räcka till.

Utan pengar vid månadens slut - Ålder

Inga större skillnader finns mellan hushåll av olika åldrar då det gäller att få pengarna att räcka till varje månad. Personer mellan 30 och 39 är den åldersgrupp som oftast har svårt att få pengarna att räcka till. Den äldsta åldersgruppen har minst problem med de löpande utgifterna trots att de har låga inkomster.

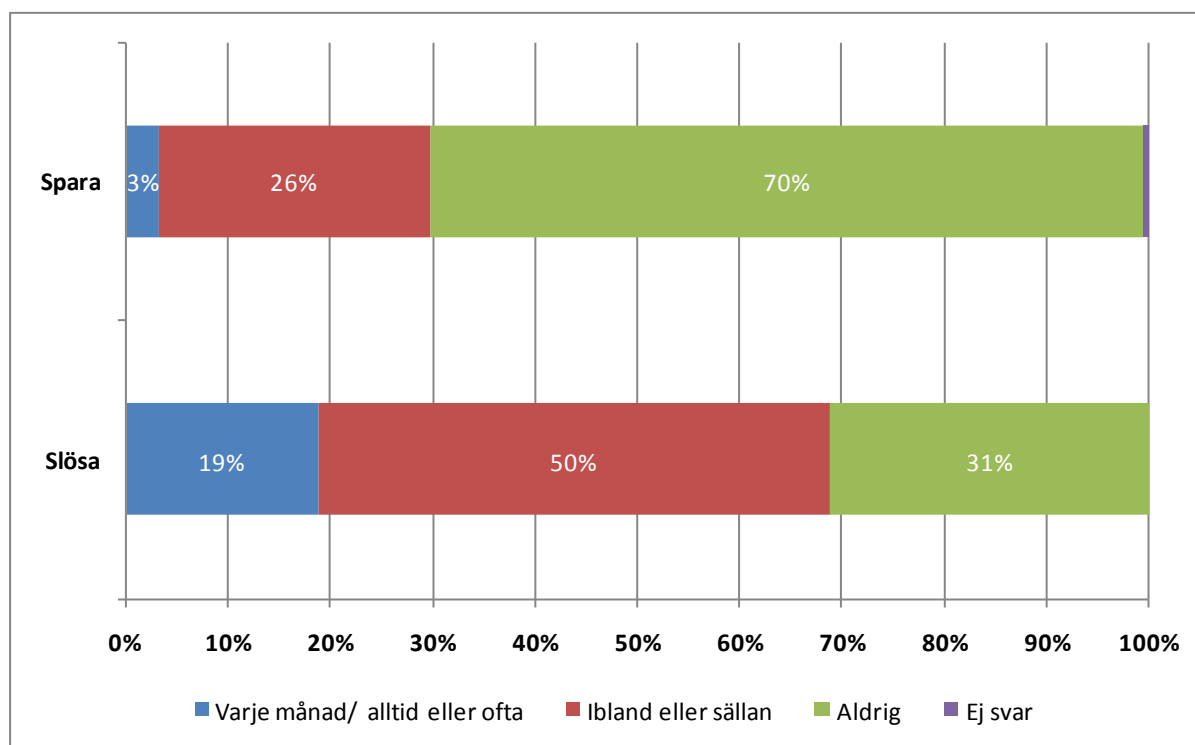
Utan pengar vid månadens slut – Inkomst

Inte förvånande är det en större andel av de med lägst inkomster som ofta har problem med att få pengarna att räcka till vid månadens slut.

Utan pengar vid månadens slut - "Slösa/spara"

Den ekonomiska situationen kan även påverkas av den inställning/ attityd man har till ekonomiska frågor, om man är mer av en "slösa"- eller mer av en "spara"-person⁷.

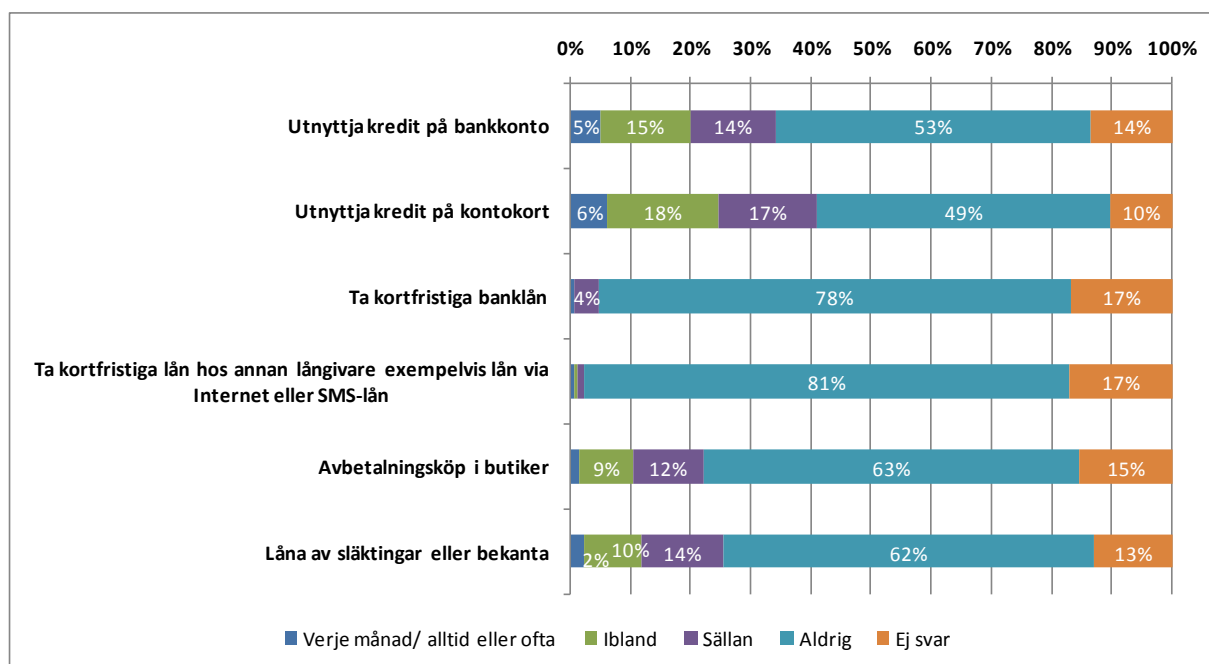
Diagrammet visar att det är en stor skillnad mellan de som kategoriserats som "slösa" och de som kategoriserats som "spara" i hur ofta de har problem med att få pengarna att räcka till vid månadens slut. "Slösa"-personer har oftare sådana problem. Den attityd man har till ekonomiska frågor verkar därmed vara en viktig förklaring till varför hushåll har svårt att klara sina löpande utgifter.

⁷ Måttet attityd till ekonomin är ett index baserat på hur väl de svarande instämmer i påståendena: Jag är impulsiv och köper gärna saker även om jag inte riktigt har råd, Jag föredrar att köpa saker på kredit hellre än att vänta tills jag har sparat ihop till det jag vill ha, Jag lever helst för idag och tar morgondagen som den kommer, Om jag måste välja föredrar jag en bra standard idag framför att spara till min pension samt Jag är mer av typen en "sparare" än en "slösa" (omkodad så att variabelvärdena följer övriga frågor i indexet). De 15% med lägst medelvärde på detta index har kategoriserats som "slösa".

Att hantera en situation av att vara utan pengar

Då man studerar hur de som svarat att de någon gång under det senaste året varit utan pengar vid månadens slut har hanterat denna situation (n totalt=459) så är det vanligt att utnyttja krediter eller att låna av bekanta. Hushållen väljer sällan att ta korta lån för att lösa denna situation.

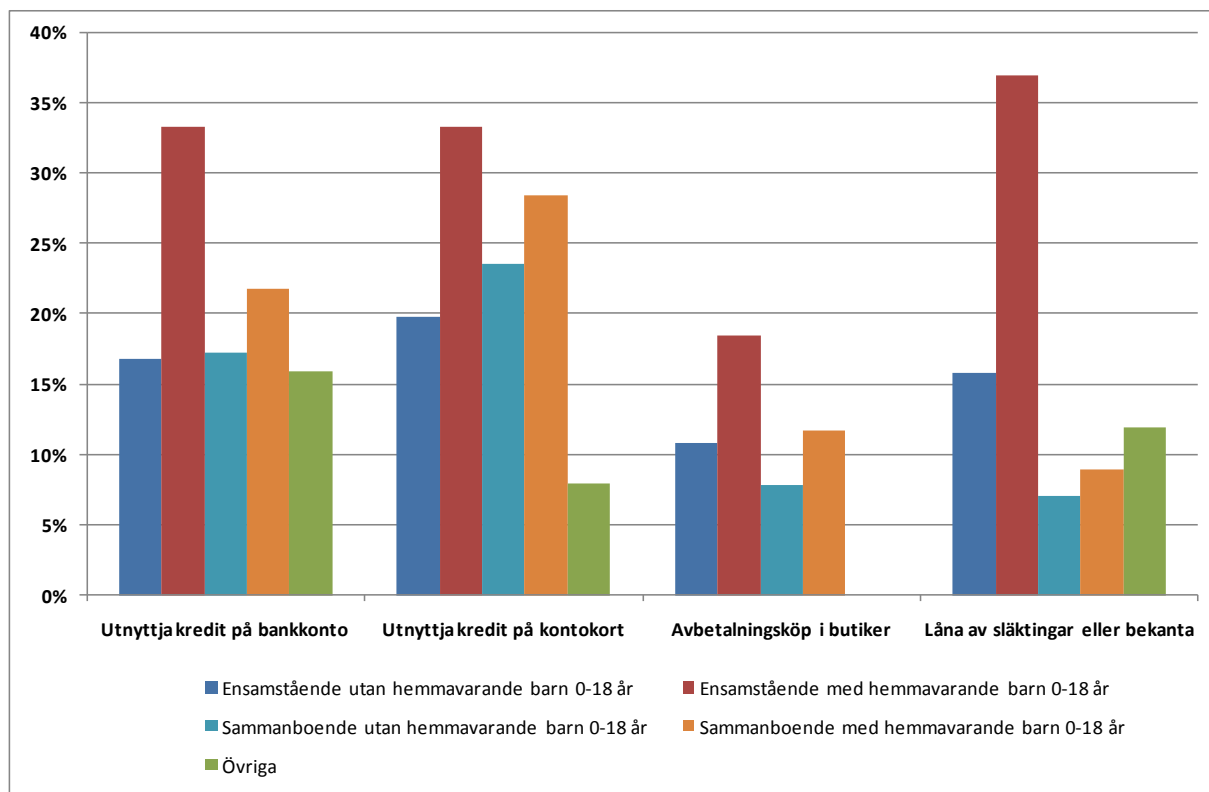
När du varit utan pengar har du då tillfälligt behövt... - Samtliga

Nedan framgår hur olika familjetyper och hushåll av olika åldrar hanterat situationen "Ha tomt i kassan".

När du varit utan pengar har du då tillfälligt behövt... – Familjesituation

Diagrammet visar hur personer av olika familjetyper som någon gång varit utan pengar vid månadens slut pengar hanterat denna situation. Det visar dem som minst ibland valt att...

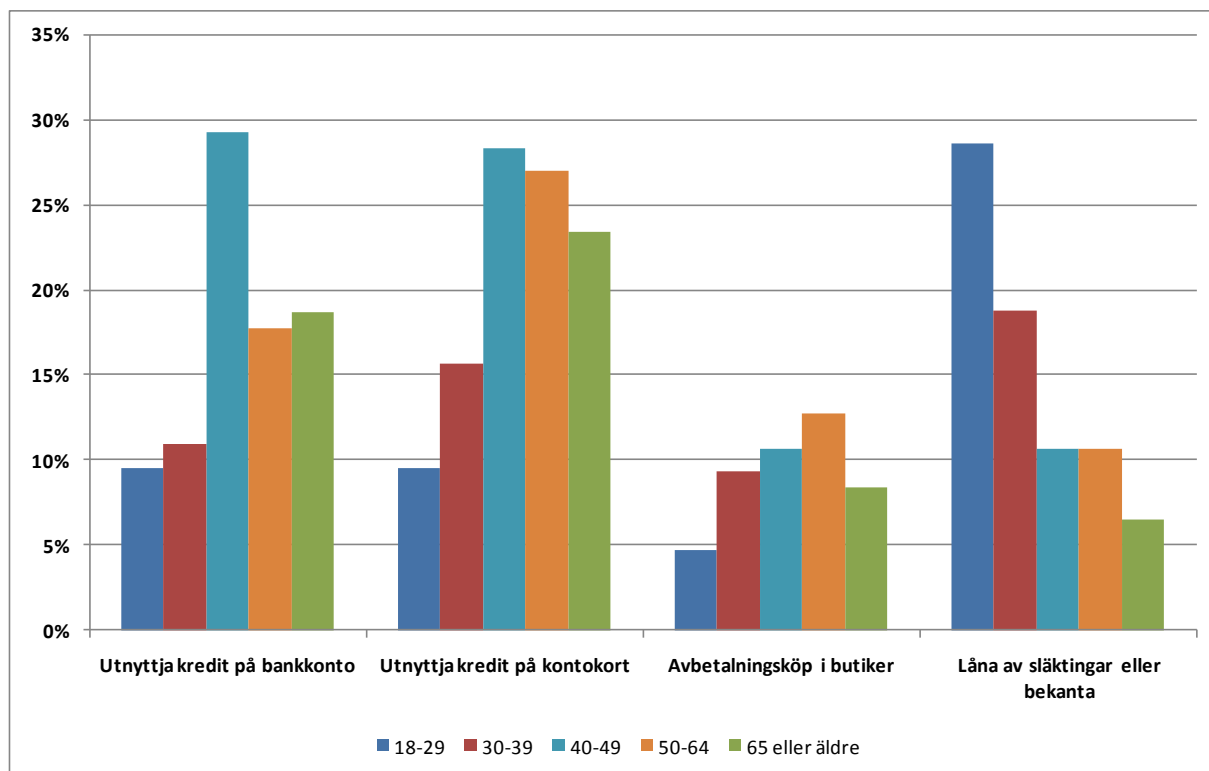

(n totalt=459)

Ensamstående med barn mellan 0 och 18 utnyttjar ofta krediter och lånar eller handlar på avbetalning. Sammanboende med barn utnyttjar också krediter relativt ofta. (Ta kortfristiga banklån samt Ta kortfristiga lån hos annan långivare visas ej pga för få observationer.)

När du varit utan pengar har du då tillfälligt behövt... – Ålder

Diagrammet visar vad personer av olika åldrar som någon gång varit utan pengar vid månadens slut pengar valt att lösa situationen. Det visar dem som minst ibland valt att)...

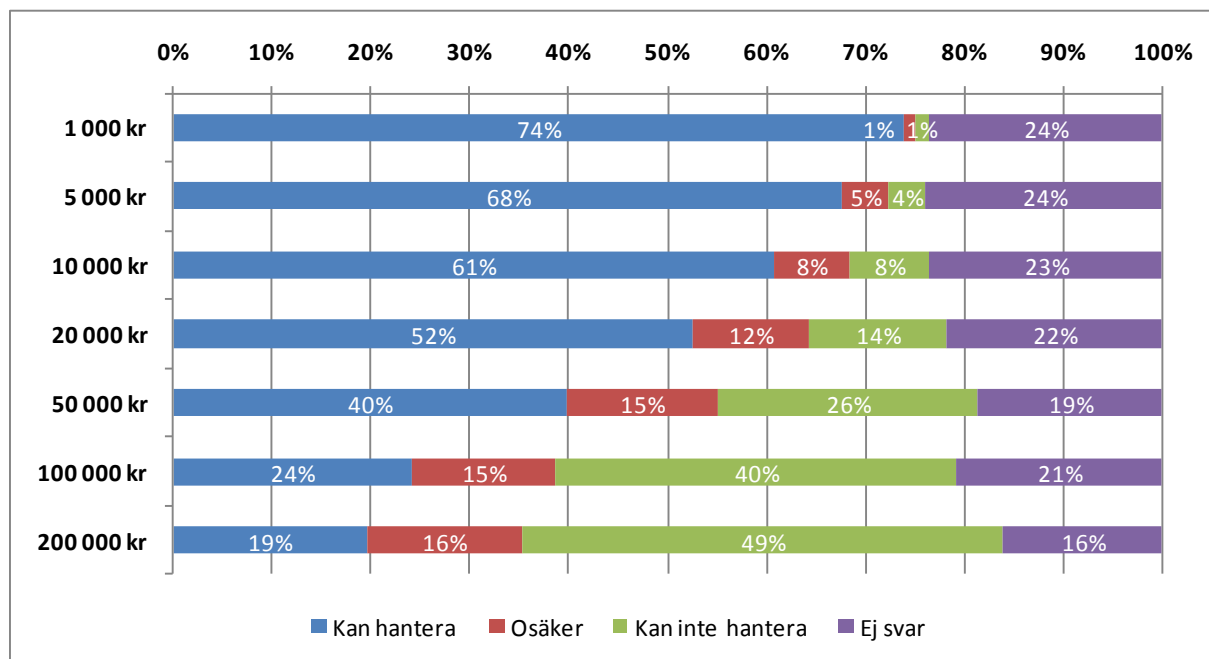
(n totalt=459)

De yngre hushållen lånar oftare av släktingar och bekanta medan det är vanligare att personer i övriga åldrar utnyttjar krediter och nyttja andra mer "formella" vägar för att hantera en situation av att vara utan pengar. (Ta kortfristiga banklån samt Ta kortfristiga lån hos annan långivare visas ej pga för få observationer.)

Hantera oförutsedd utgift

Fördelningen av svar på frågan om man skulle kunna hantera en oförutsedd utgift av olika storlekar utan att behöva ta nya lån, sälja egendom, värdepapper eller genom annan ekonomisk uppostring visas av diagrammet.

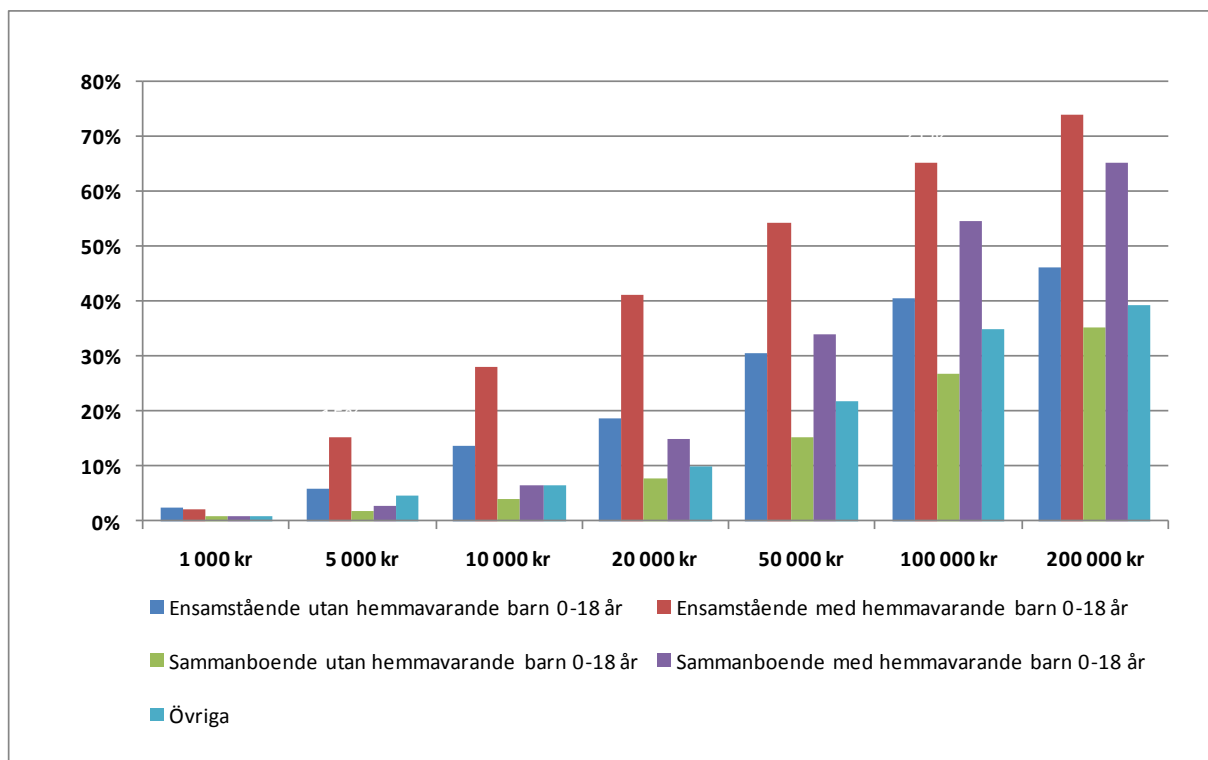
Hantera oförutsedd utgift - Samtliga

14 procent av hushållen anger att de inte skulle kunna hantera en utgift på 20 000 kr. Det innebär att över 600 000 hushåll i Sverige inte skulle kunna hantera en utgift i denna storleksordning utan att låna pengar, sälja av några av sina tillgångar eller göra andra ekonomiska uppostringar .

Andel som inte kan hantera oförutsedd utgift - Familjesituation

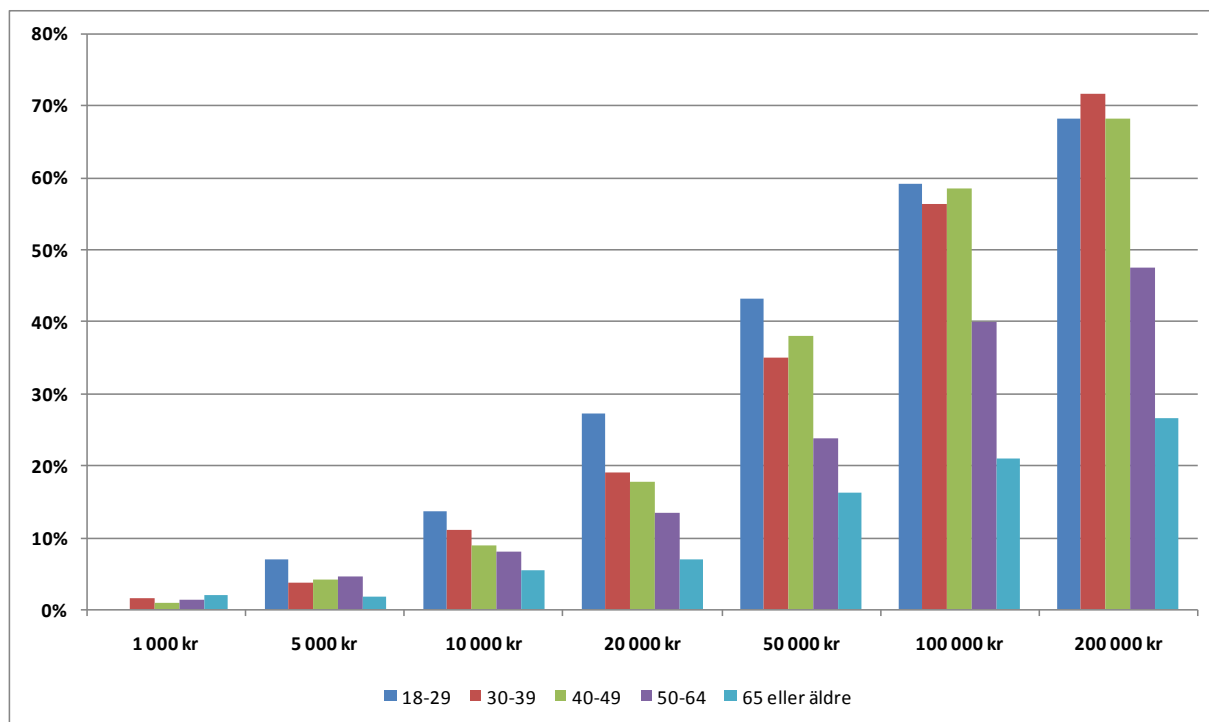
I diagrammet nedan visas andelen av olika familjetyper som inte skulle kunna hantera en utgift av olika storlekar utan att låna pengar, sälja av några av sina tillgångar eller göra andra ekonomiska uppoffringar.

Ensamstående med hemmavarande barn 0-18 år är den familjetyp som har svårast att hantera oväntade utgifter.

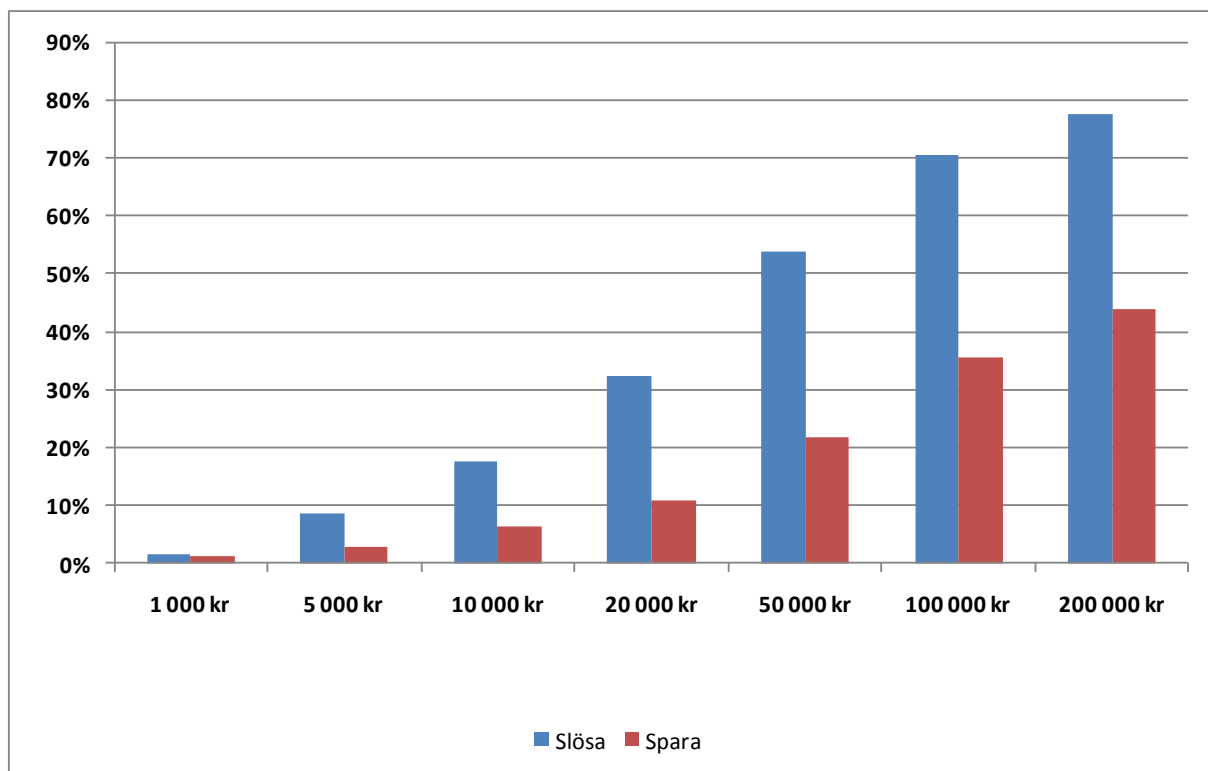
Andel som inte kan hantera oförutsedd utgift – Ålder

Skillnaderna mellan olika åldrar då det gäller andelen som inte säger sig kunna hantera en utgift av olika storlekar visas i diagrammet.

Gruppen som är 65 år eller äldre har lättast att hantera en utgift av olika storlekar utan att behöva låna pengar, sälja av några av sina tillgångar eller göra andra ekonomiska uppoffringar .

Andel som inte kan hantera oförutsedd utgift – ”slösa/spara”

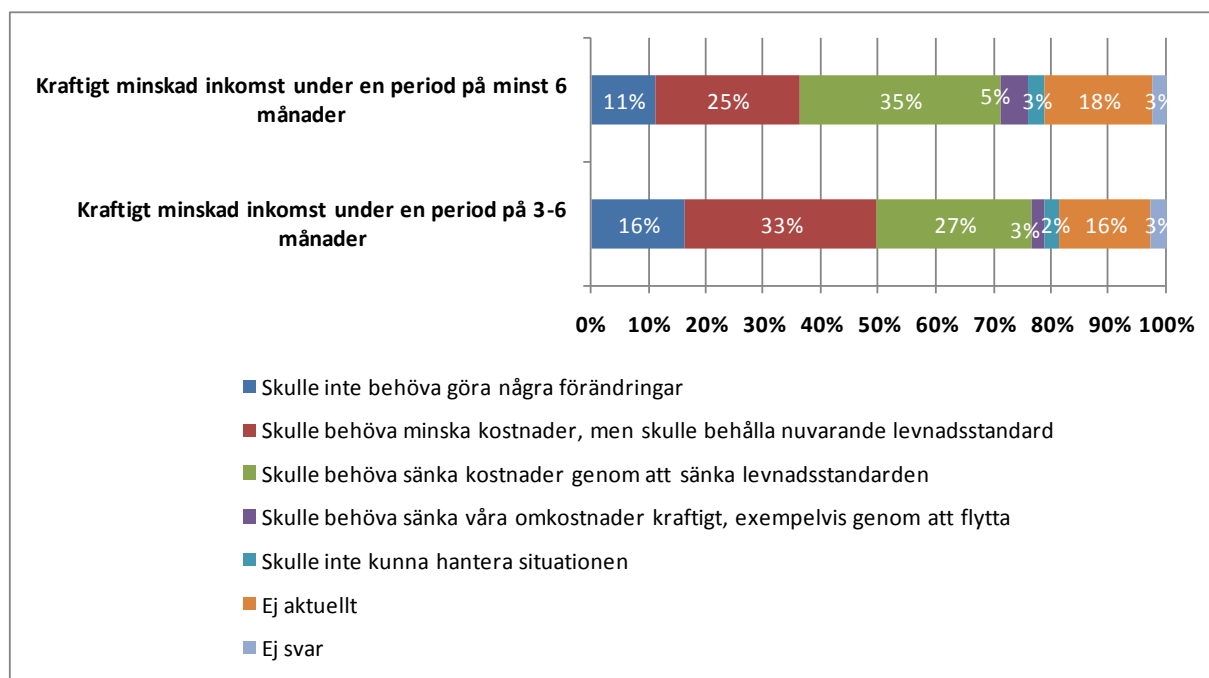

Däremot finns en tydlig skillnad mellan de som mer har en attityd av att ”slösa” jämfört med de som har en ”spara”-inställning till ekonomi. ”Slösa”- kategorin har mindre marginaler i ekonomin för att klara en tillfällig utgift av olika storlek utan att låna pengar, sälja av några av sina tillgångar eller göra andra ekonomiska uppoffringar. Andelen ”slösa”-personer som inte kan hantera en utgift på tex 20 000 kr är mer än dubbelt så stor som genomsnittet för samtliga personer.

Längre nedgång i ekonomisk standard

Nedan visas fördelningen av svar på frågor om hur hushållen bedömer att de kan hantera en längre nedgång i ekonomisk standard där inkomsten minskar kraftigt för en tid, exempelvis för att man behöver vårda en nära anhörig eller på grund av sjukdom.

Längre nedgång i ekonomisk standard - Samtliga

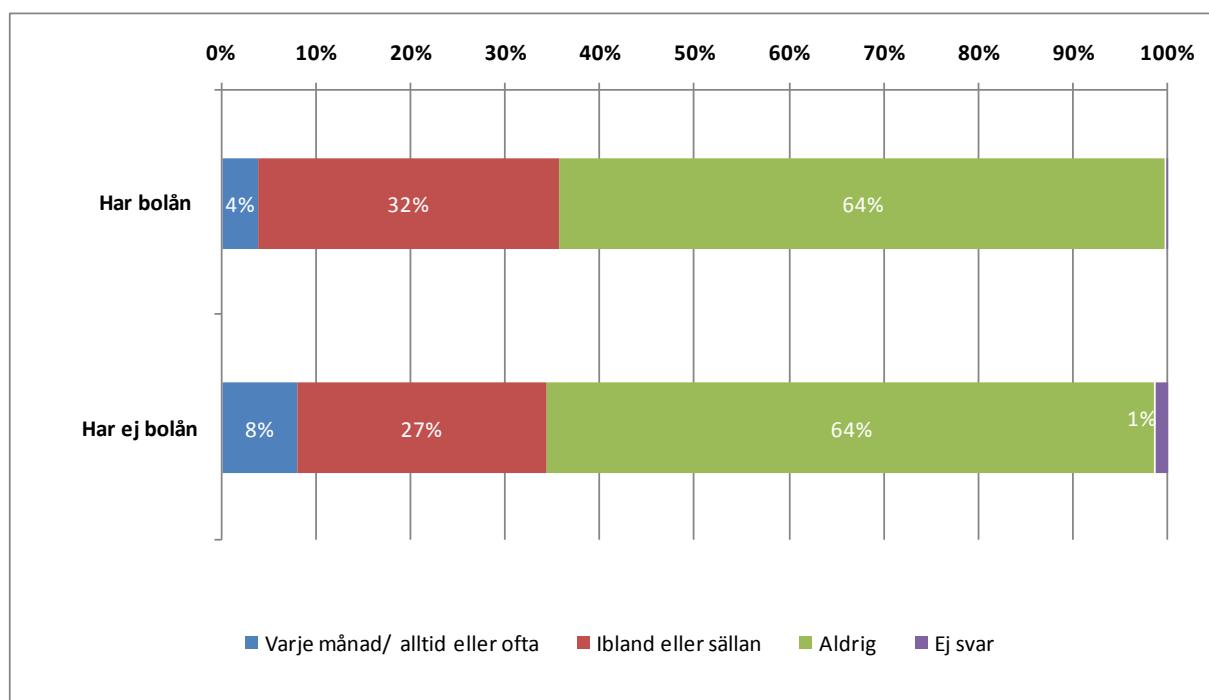

De flesta hushåll skulle kunna hantera dessa situationer även om levnadsstandarden skulle behöva sänkas men åtta procent skulle inte kunna hantera situationen alls eller behöva sänka sina omkostnader kraftigt om de fick en kraftigt minskad inkomst under en period på minst sex månader. Det motsvarar drygt 350 000 hushåll.

Att få pengarna att räcka till – bolån

En stor andel, 63 procent av hushållen har uppgett att de har bolån. I detta avsnitt redovisas hur bolånen påverkar hushållens förmåga att få pengarna att räcka till.

Utan pengar vid månadens slut –Bolån samtliga

Diagrammet visar att de som har bolån mindre ofta har haft svårt att få pengarna att räcka till vid månadens slut under det senaste året än de som har bolån.

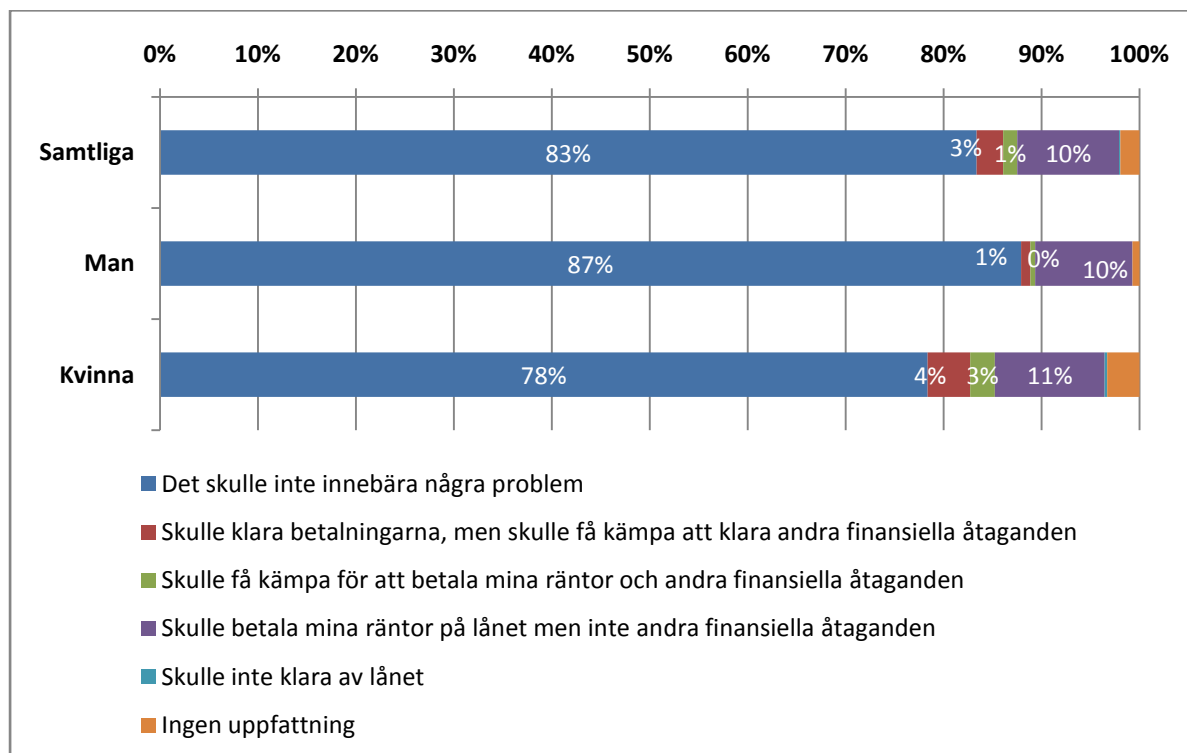
Utan pengar vid månadens slut –Bolån familjetyp

Utan pengar vid månadens slut	Ensamstående utan hemmavarande barn 0-18 år		Ensamstående med hemmavarande barn 0-18 år		Sammanboende utan hemmavarande barn 0-18 år		Sammanboende med hemmavarande barn 0-18 år	
	Har bolån	Ej bolån	Har bolån	Ej bolån	Har bolån	Ej bolån	Har bolån	Ej bolån
Varje månad/alltid eller Ofta	6%	10%	13%	33%	1%	3%	5%	7%
Ibland	9%	8%	9%	14%	7%	7%	12%	10%
Sällan eller Aldrig	84%	81%	78%	52%	92%	88%	82%	81%
Ej svar	0%	1%	0%	0%	0%	1%	0%	1%
Totalt	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Bolånen verkar inte kunna förklara att hushåll med ensamstående med hemmavarande barn 0-18 år är den familjetyp som har svårast att få pengarna att räcka till. Det är i denna familjetyp de hushåll som inte har bolån som har svårast att få pengarna att räcka till.

I diagrammet nedan visas fördelningen av svar på frågan Hur svårt skulle det vara att betala räntorna om räntan går upp med 1 procentenhet? Frågan omfattar de som svarat att de har ett bolån (n totalt= 824).

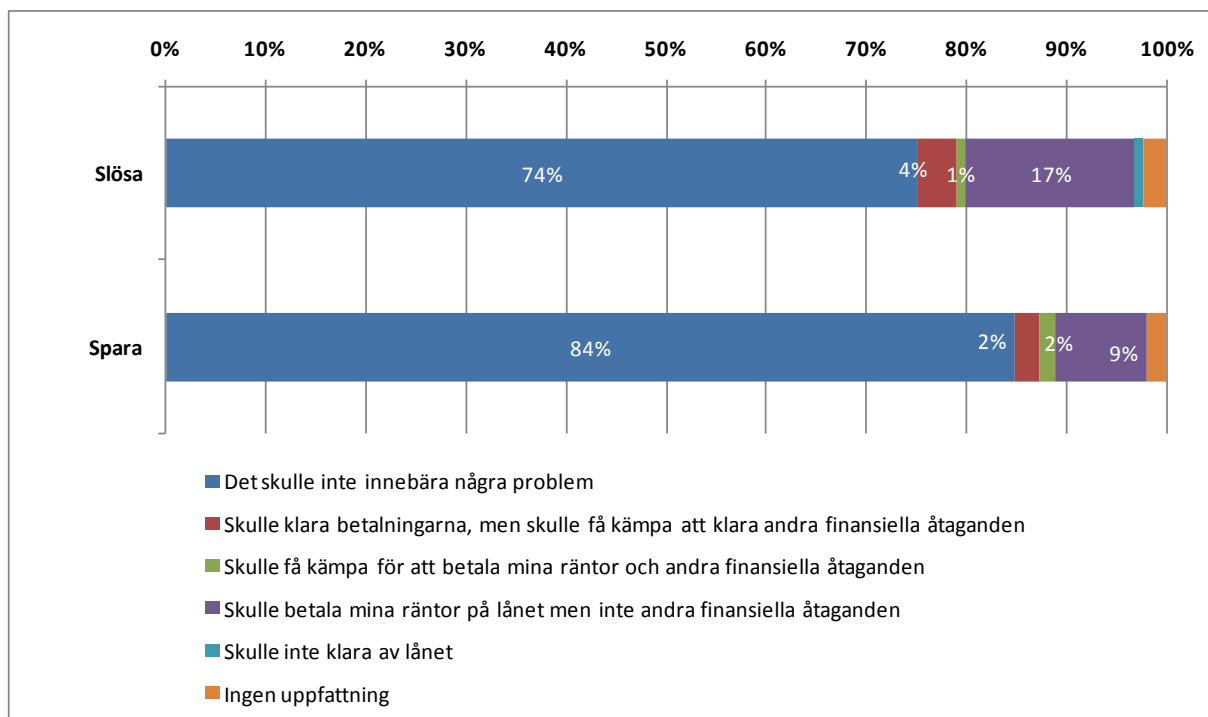
Räntan går upp 1 procentenhet- Kön

(n totalt= 824)

Av de personer som har ett bolån har de flesta inga problem att klara en ränteökning på 1 procent. Kvinnor i hushåll som har bolån skulle ha svårare att klara en sådan ränteförändring.

Räntan går upp 1 procentenhet- "Slösa/ spara"

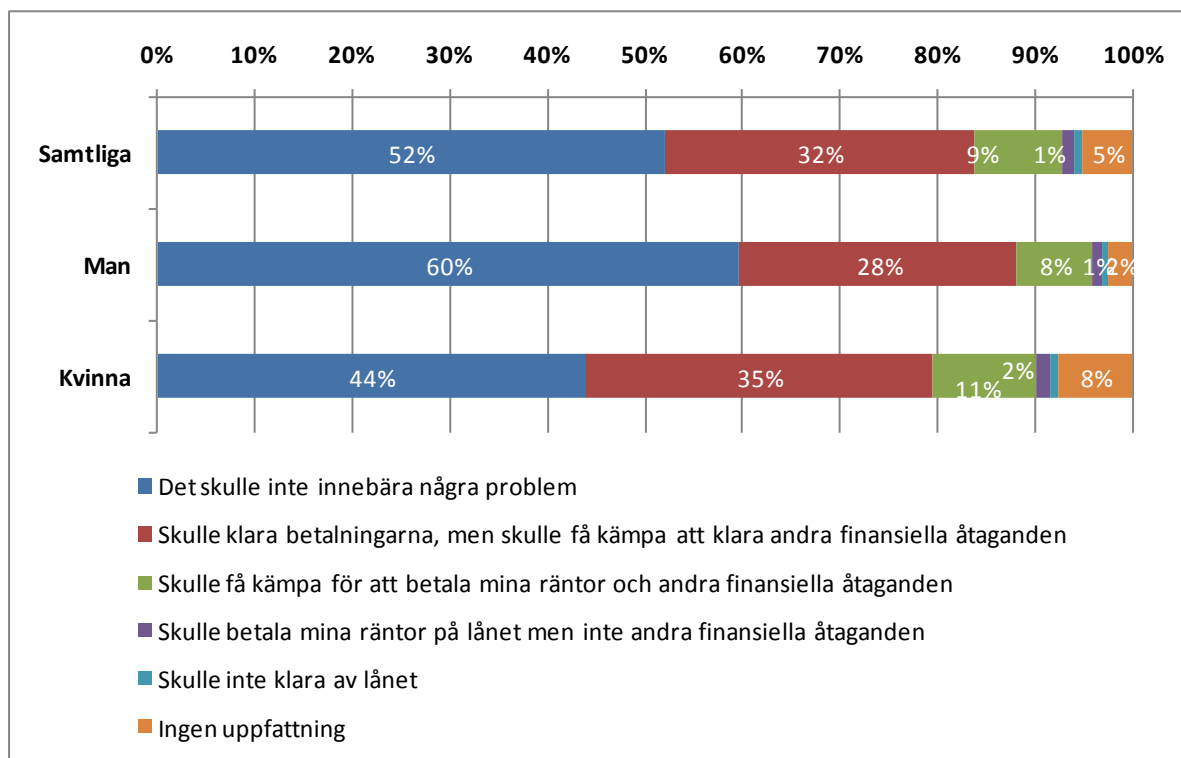

(n totalt= 824)

Personer med ett större mått av "slösa"-attityd har mindre marginaler vad gäller sina bolån än de med en "spara"-inställning och även jämfört med genomsnittet för samtliga.

Fördelningen av svar på frågan Hur svårt skulle det vara att betala räntorna om räntan går upp med 3 procentenheter? visas i diagrammet nedan.

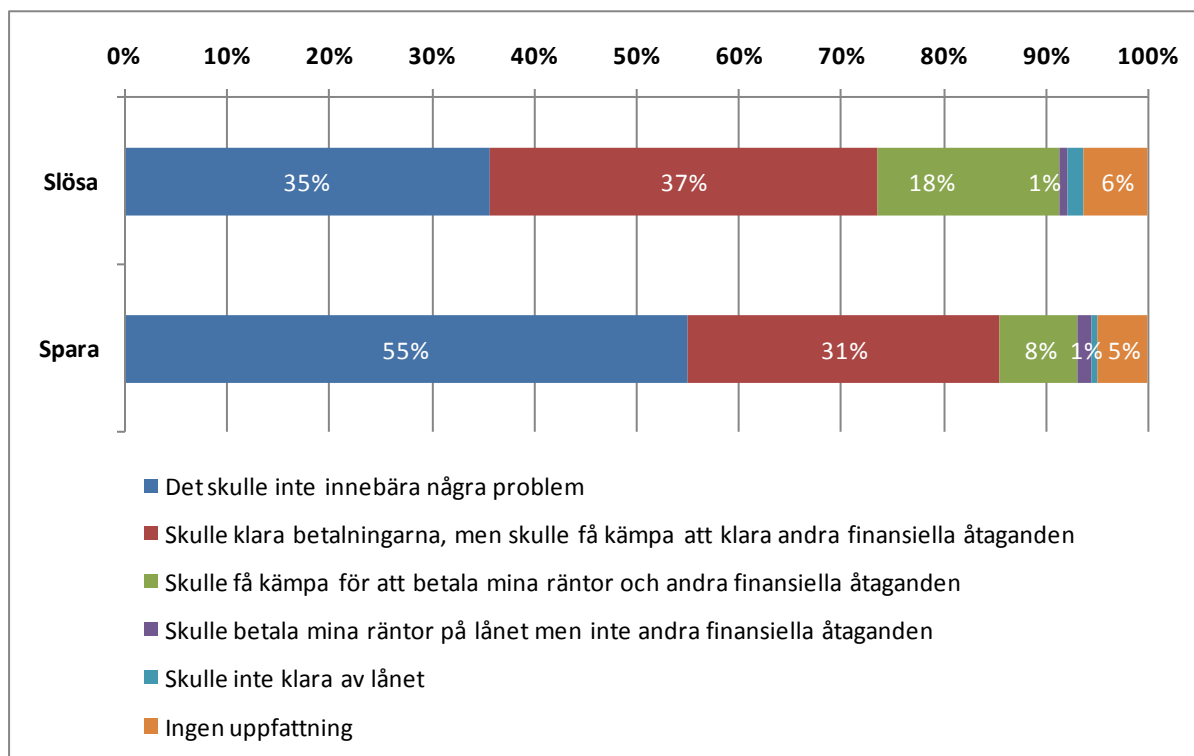
Räntan går upp 3 procentenheter- kön

(n totalt= 824)

En avsevärt större andel skulle då få svårt att klara ekonomin, framför allt kvinnor. En liten andel, under 1 procent, tror dock att de inte skulle klara av lånet alls.

Räntan går upp 3 procentenheter- "Slösa/ spara"

(n totalt= 824)

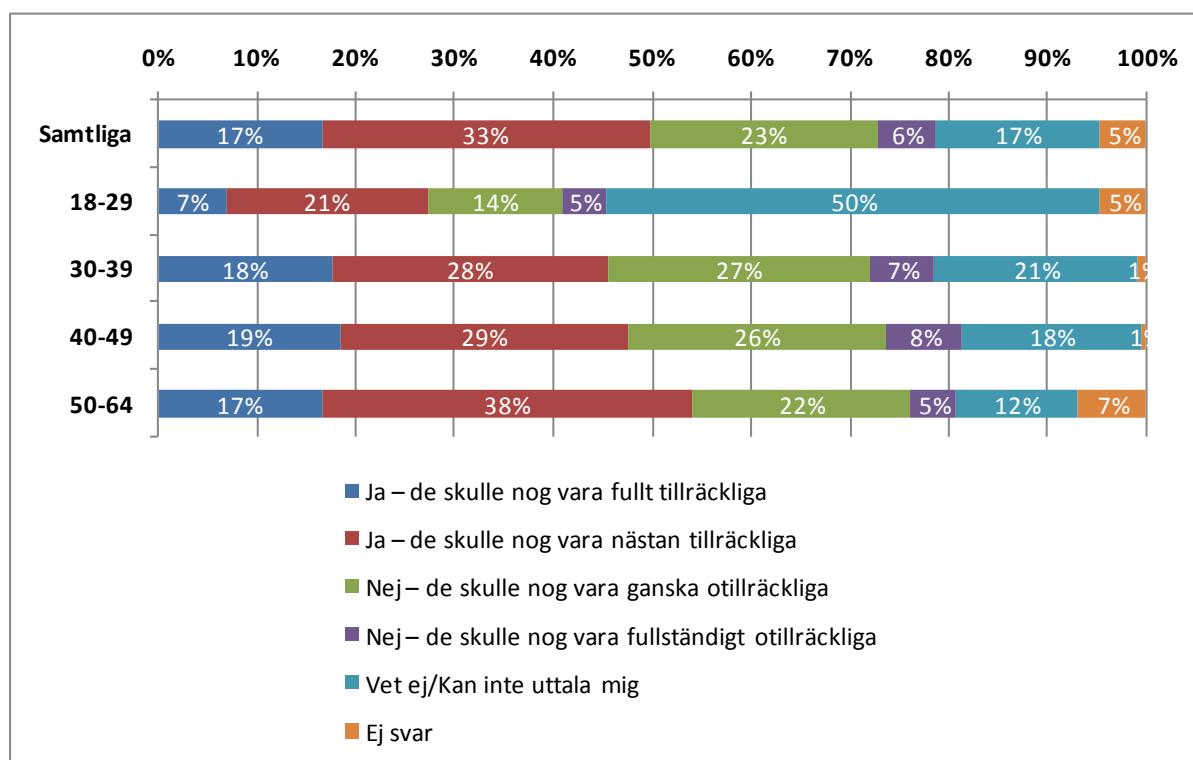
Skillnaden mellan dessa grupper är större då det gäller förmågan att klara en ränteuppgång på 3 procent jämfört med en enprocentig uppgång.

Sammanfattningsvis så har få hushåll problem med att klara en ränteuppgång på 1 procent. Fler har problem med en ränteuppgång på 3 procent men få personer anger att de inte skulle klara av att betala sina lån alls.

Att få pengarna att räcka till – blivande pensionärer

Pensionssystemet och de framtida pensionerna har debatterats mycket under de senaste åren. I detta avsnitt redovisas vad personer som inte är pensionärer nu (n totalt= 952) tror om möjligheterna att leva på den ekonomiska standard de vill efter pensioneringen.

När du blir pensionär, tror du då att hushållets inkomster kommer att räcka för att leva på den levnadsstandard som ni vill kunna hålla vid pensioneringen?

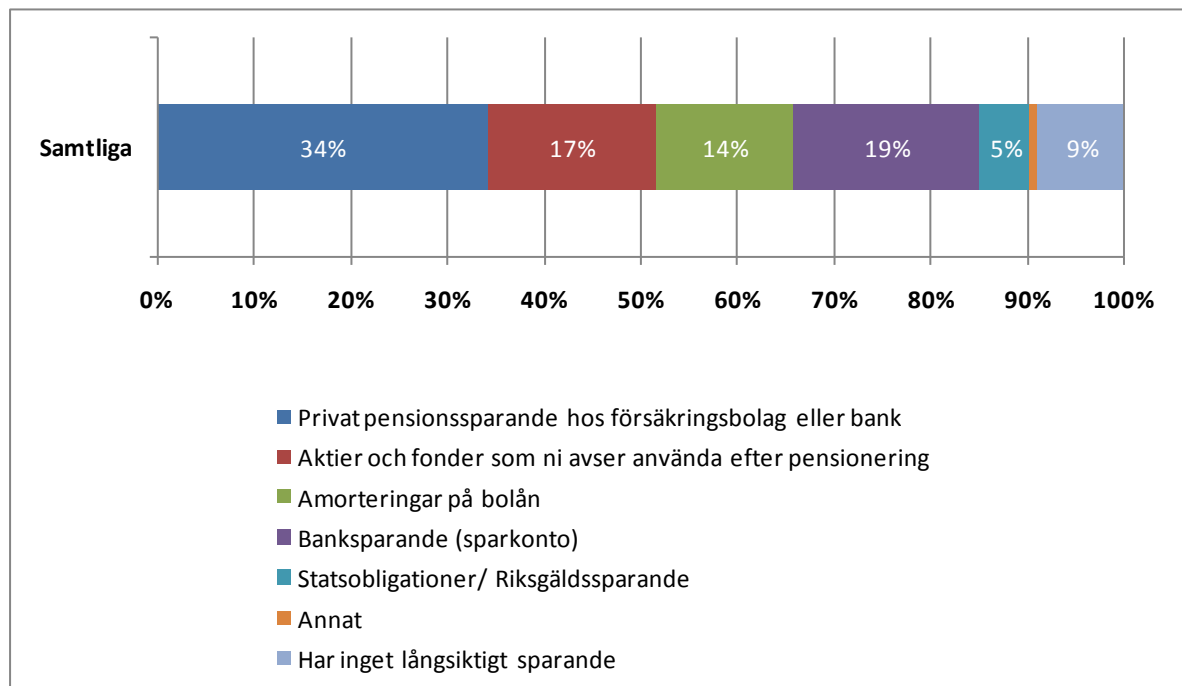

(n totalt= 952)

Personer under 30 har i stor utsträckning inte börjat fundera på sin framtida pension. Omkring en tredjedel av personer i åldersgrupperna över 30 tror att deras pensioner kommer att vara otillräckliga när de går i pension men andelen minskar ju närmare pensionåldern man kommer.

Andel som pensionssparar

Diagrammet nedan visar att den stor andel av de som ännu inte gått i pension (n totalt= 952) pensionssparar av olika slag. Vanligast är att göra detta hos försäkringsbolag eller bank.

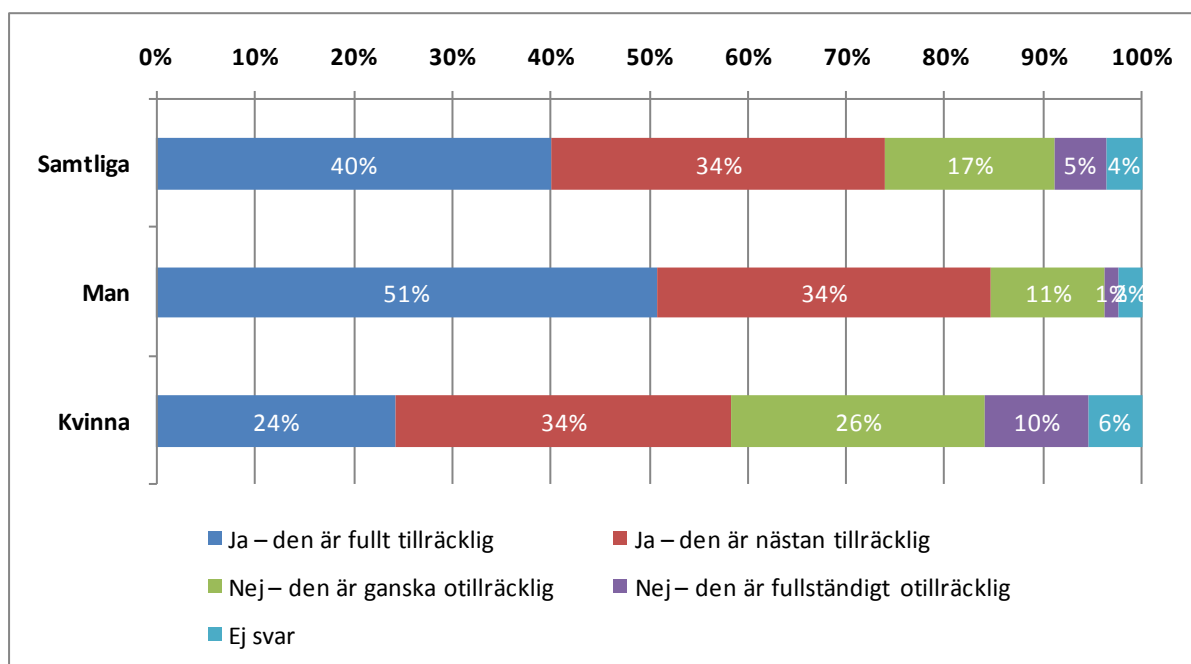

(n totalt= 952)

Att få pengarna att räcka till – nuvarande pensionärer

Fördelningen av svar på frågan Är din nuvarande inkomst tillräcklig för att du ska kunna leva och ha den standard som du hade tänkt dig att ha som pensionär? visas av diagrammet. Frågan omfattar respondenter som var ålderspensionärer (n totalt= 357). Omkring en femtedel anser att pensionen är otillräcklig. Andelen kvinnor som har svarat att deras pension är otillräcklig är avsevärt högre än andelen män.

Är din nuvarande inkomst tillräcklig för att du ska kunna leva och ha den standard som du hade tänkt dig att ha som pensionär?

(n totalt= 357)

Det är inte några större skillnader i hur väl man anser att pensionen räcker till beroende på om man gick i pension i förtid eller ej vilket visas av tabellen.

Är din nuvarande inkomst tillräcklig för att du ska kunna leva och ha den standard som du hade tänkt dig att ha som pensionär?	Gick du i pension i förtid?					
	Samtliga		Man		Kvinna	
	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej
Tillräcklig/ nästan tillräcklig	76%	75%	76%	75%	87%	83%
Ganska otillräcklig/ fullständigt otillräcklig	22%	23%	22%	23%	12%	15%
Ej svar	2%	1%	2%	1%	1%	2%

(n totalt= 357)

3.4 ATT PLANERA PÅ LÄNGRE SIKT

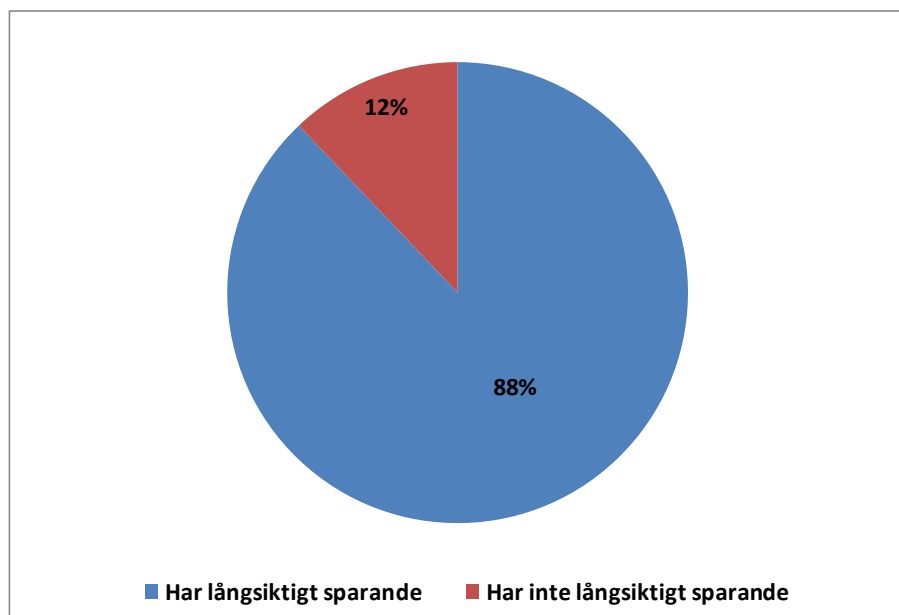
Att planera på sikt omfattar både frågor om det faktiska långsiktiga sparandet och vilken attityd hushållen har till planering och sparande. Indexredovisningen i avsnitt 3.1 visade att det är mindre skillnader mellan olika grupper avseende detta index jämfört med indexmått för övriga områden.

Men även inom detta område har de med lägre inkomst svårare. Ensamstående med hemmavarande barn 0-18 år (vilka har låga inkomster) har planerar också på sikt mindre än de andra familjetyperna. Däremot skiljer sig inte olika åldrar eller kvinnor och män åt nämnvärt i detta avseende. Indexredovisningen visade också att personer med mer av en "slösa"-inställning till ekonomin planerar på längre sikt i mindre utsträckning än de med mer av en "spara"-attityd. Här fördjupas resultaten inom detta område.

Sparar långsiktigt

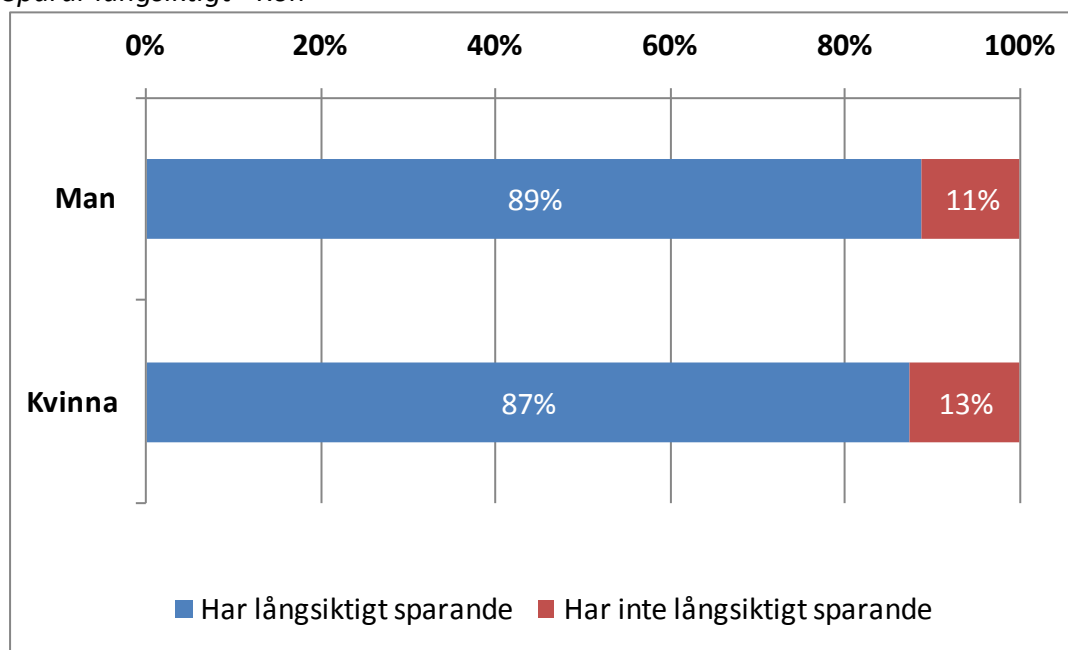
Att planera på längre sikt visas dels av de ekonomiska medel man faktiskt avsätter för framtida eventualiteter - att man har ett långsiktigt sparande och avsätter pengar för att ha en ekonomisk buffert. Andelen som säger sig spara långsiktigt uppgår till närmare 90 procent.

Sparar långsiktigt - Samtliga

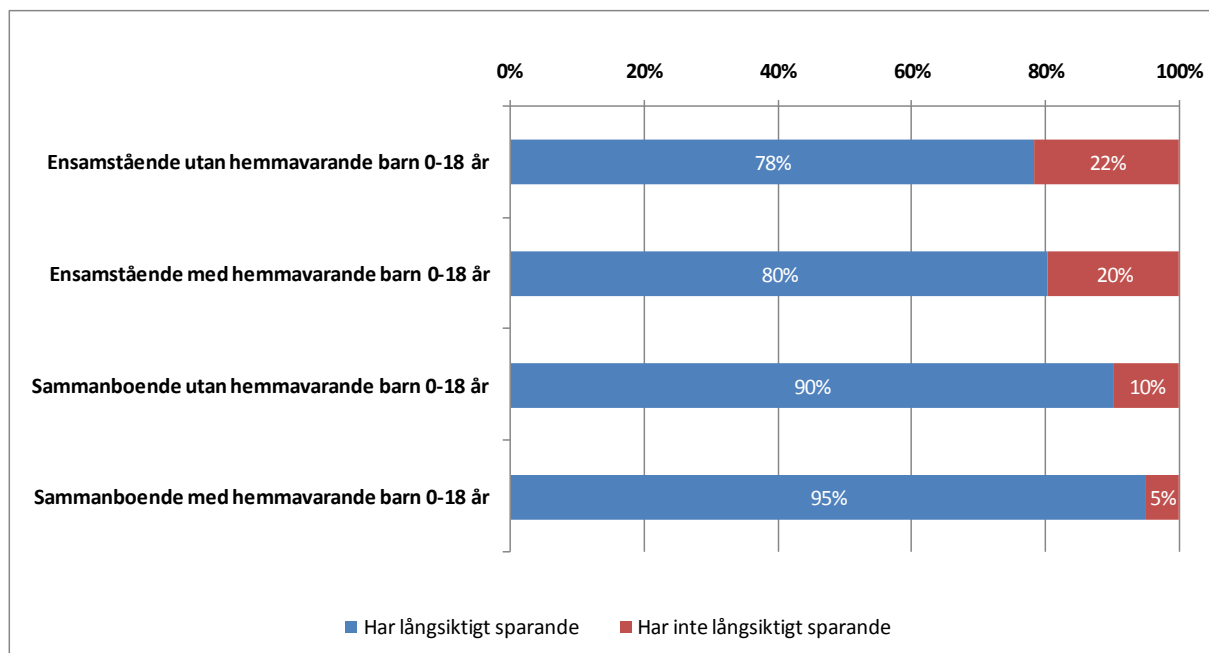
Men andelen varierar mellan olika grupper.

Sparar långsiktigt - Kön

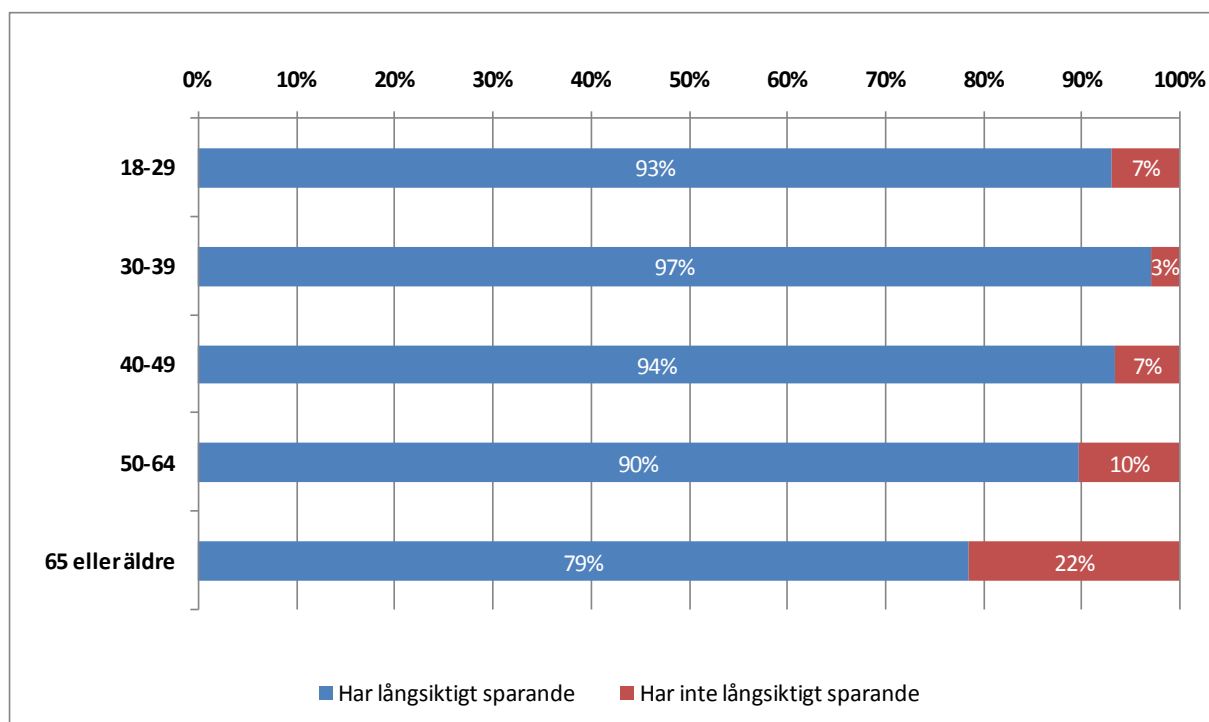
Det är dock ingen skillnad mellan könen i andel som har ett långsiktigt sparande.

Sparar långsiktigt - Familjetyp

Ensamstående har i lägre grad ett långsiktigt sparande än sammanboende.

Sparar långsiktigt - Ålder

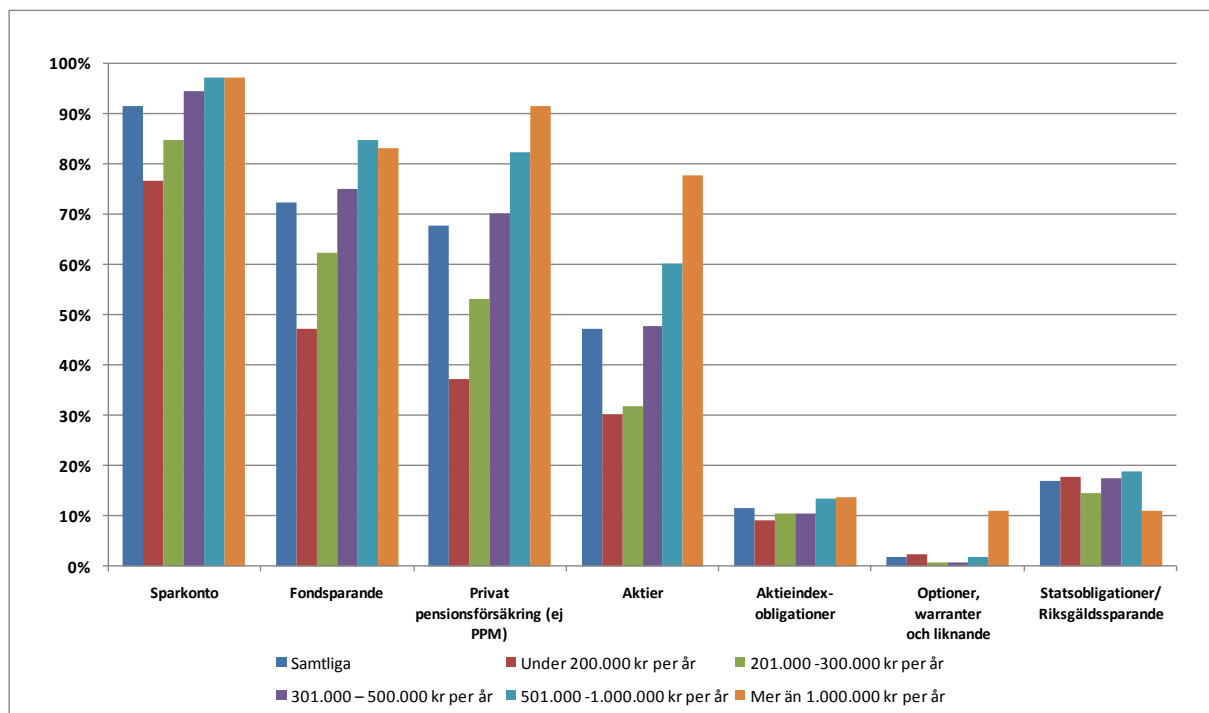
Långsiktigt sparande är vanligt även i den yngsta åldersgruppen men avtar efter pensionsåldern.

Olika sparformer

Att använda Långsiktigt sparande som mått på hushållens planeringsförmåga på sikt är dock ett trubbigt instrument eftersom det delvis begränsas av det utrymme hushållen har för sparandet. Som framgick tidigare så skiljer sig hushållen åt avseende vilka finansiella spartjänster de nyttjar.

Grafen nedan visar att andelen som har olika finansiella spartjänster ökar med ökad inkomst. Undantaget vad gäller sparande verkar vara statsobligationer/ riksgäldssparande som är mer jämnt fördelat över inkomstklasserna. (Resultaten för Aktieindexobligationer samt Optioner, warranter och liknande bör tolkas försiktigt pga få observationer).

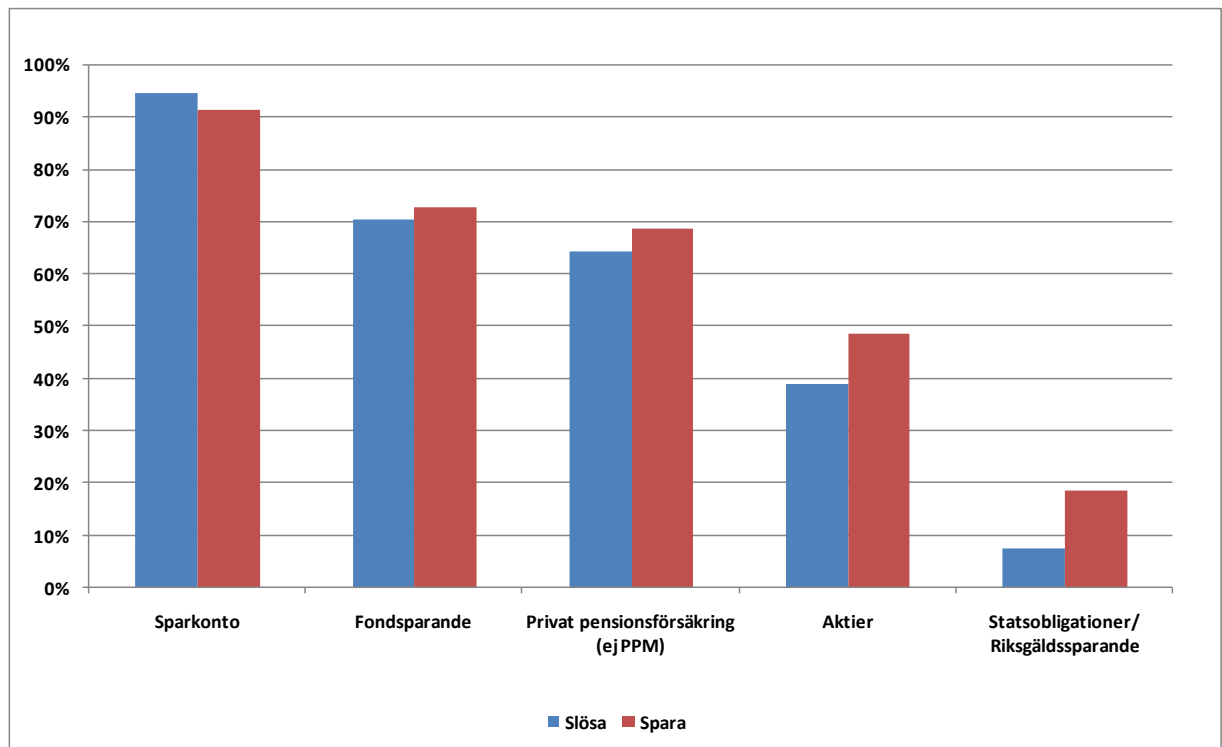
Andel som har olika sparformer - Inkomst

Indexredovisningen visade att attityderna påverkar hur man planerar på sikt. Andelen "slösa"-personer som har ett långsiktigt sparande är 85 procent mot 88 procent mot i "spara"-gruppen. Skillnaden är alltså inte stor.

Fördelat på olika typer av sparande är skillnaden inte heller tydlig. Andelen som har olika typer av sparande framgår av diagrammet.

Andel som har olika sparformer – “Slösa/spara”

(Övriga sparformer har uteslutits pga. för få observationer i “slösa”-kategorin)

Attityden till ekonomin påverkar inte heller vilka typer av sparande man väljer i någon omfattande utsträckning.

3.5 ATT HÅLLA SIG INFORMERAD

Området Att hålla sig informerad omfattar olika delar. Indexet för detta område baseras på vilka kunskaper hushållen har om det ekonomiska systemet samt om specifika finansiella tjänster. Till området hör även frågor om hur intresserade hushållen är av ekonomi och hur ofta de diskuterar ekonomi med andra.

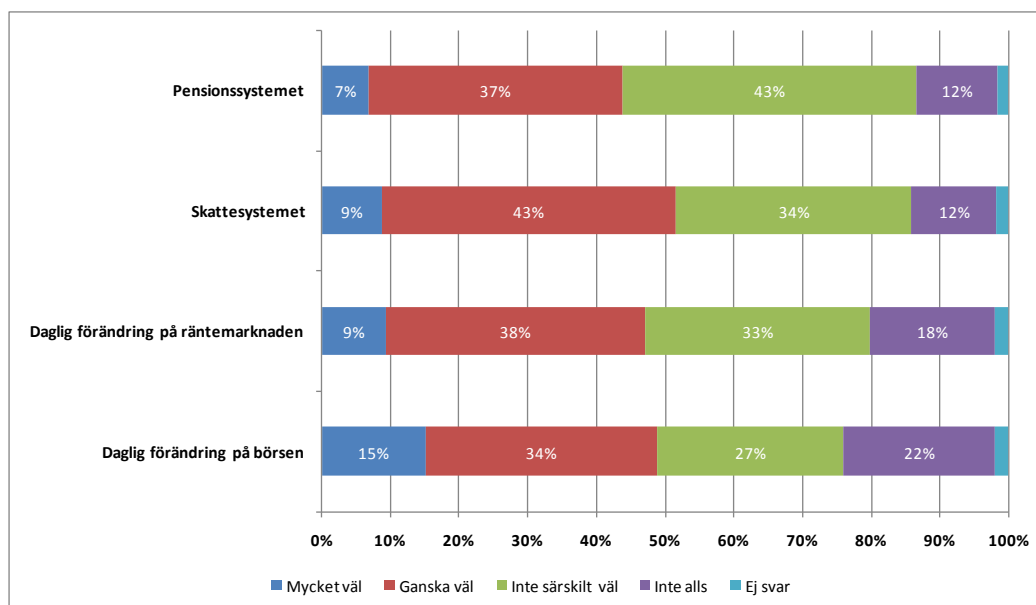
En aspekt av Att hålla sig informerad är de faktiska kunskaperna hushållen har om ekonomi. Redovisningen av indexet för Att hålla sig informerad visade att hushåll med högre inkomst har större kunskaper om ekonomiska frågor. Även inom detta område spelar attityden till ekonomin roll, där personer med mer ”spara”-inställning till ekonomi är mer informerade. Inom detta område har utbildningsnivån större betydelse än inom de andra områdena i undersökningen. Det är även större skillnad mellan personer av olika åldrar där de mellan 18 och 29 är mindre informerade. Skillnaden mellan kvinnor och män är också större inom detta område än inom de andra områdena i undersökningen. Män har ett högre indexvärde. Redovisningen av index visade också att de som är ointresserade och oengagerade i ekonomiska frågor håller sig informerade om ekonomi i mindre utsträckning än andra grupper.

Kunskap om ekonomiska frågor

Nedan bryts resultaten vad gäller kunskaper om ekonomi ned med avseende på olika delar av det ekonomiska systemet.

Kunskap om det ekonomiska systemet

Diagrammet nedan hur väl hushållen anser sig vara informerade om olika delar av det ekonomiska systemet.

Andelen som anser att de är Inte alls informerade eller Inte särskilt väl informerade om dessa delar av det ekonomiska systemet uppgår till mellan 46 och 55 procent.

Kunskap om specifika finansiella tjänster

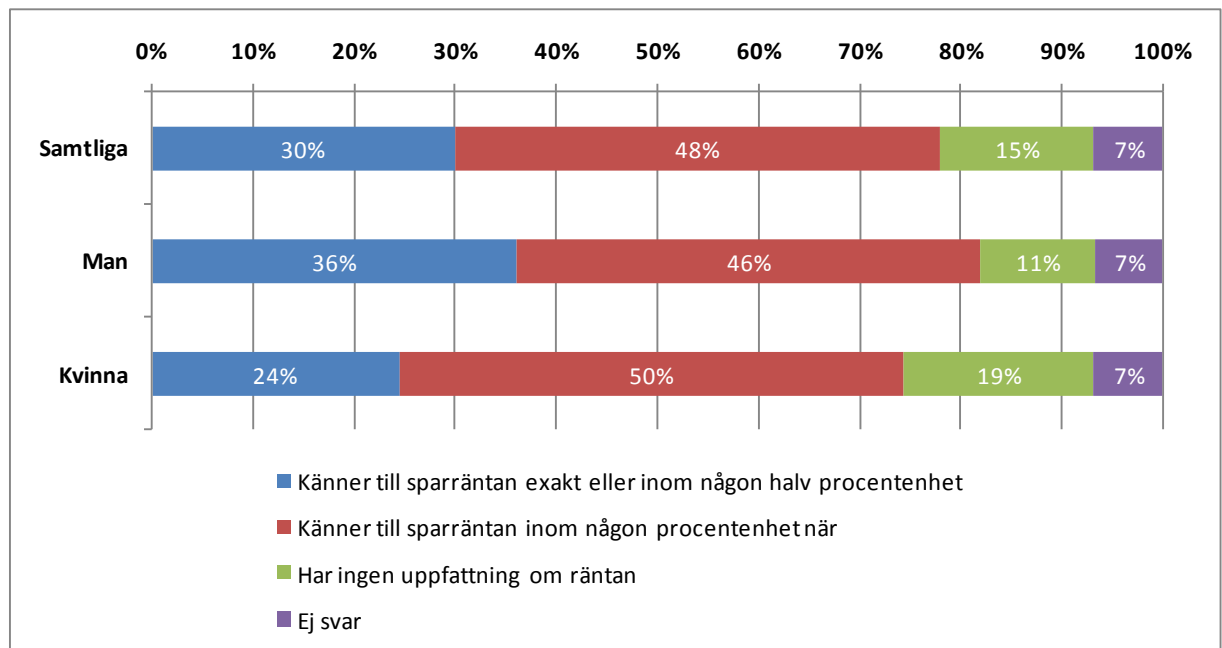
Kunskaperna om specifika finansiella tjänster redovisas i tabellen nedan. Där visas andelen som anser sig känna till tjänsten mycket väl eller ganska väl fördelat på om man också har tjänsten. Inte förvånande är det de personer som har respektive tjänst som också är de som vanligtvis känner till tjänsten bäst. Noterbart är att även att bland de som har "svårare" finansiella tjänster som tex aktier är andelen som har goda kunskaper relativt låg.

	Andel som känner till tjänsten mycket väl eller ganska väl		
	Samtliga	Har tjänsten	Har inte tjänsten
Aktier	51%	51%	58%
Lönekonto	92%	94%	71%
Sparkonto	92%	95%	85%
Fondsparande	68%	72%	60%
Bolån	72%	73%	53%
Annat lån – belopp över ca 5000 kr	57%	58%	53%
Aktieindexobligationer	19%	21%	15%
Optioner, warranter och liknande	9%	11%	5%
Statsobligationer/Riksgäldssparande	37%	40%	31%
Hemförsäkring	93%	93%	94%
Sjuk- och olycksfallsförsäkring	81%	83%	78%
Privat pensionsförsäkring (ej den obligatoriska via PPM)	64%	82%	63%
Smålån – belopp under ca 5000 kr	18%	21%	18%
Kreditkort	72%	77%	70%
Konsumtionskrediter via handeln vid köp av varor	49%	40%	49%
Betalningsmöjligheter via Internet	73%	78%	66%
Betalningsmöjligheter via bank- eller plusgiro	73%	82%	71%

En fördjupning av kunskaperna om finansiella tjänster visas nedan.

Kunskap - Sparränta

I diagrammet visas vilken kunskap de personer som uppgett att de har ett sparkonto eller ett lönekonto har om räntan på kontot (n totalt = 1200).

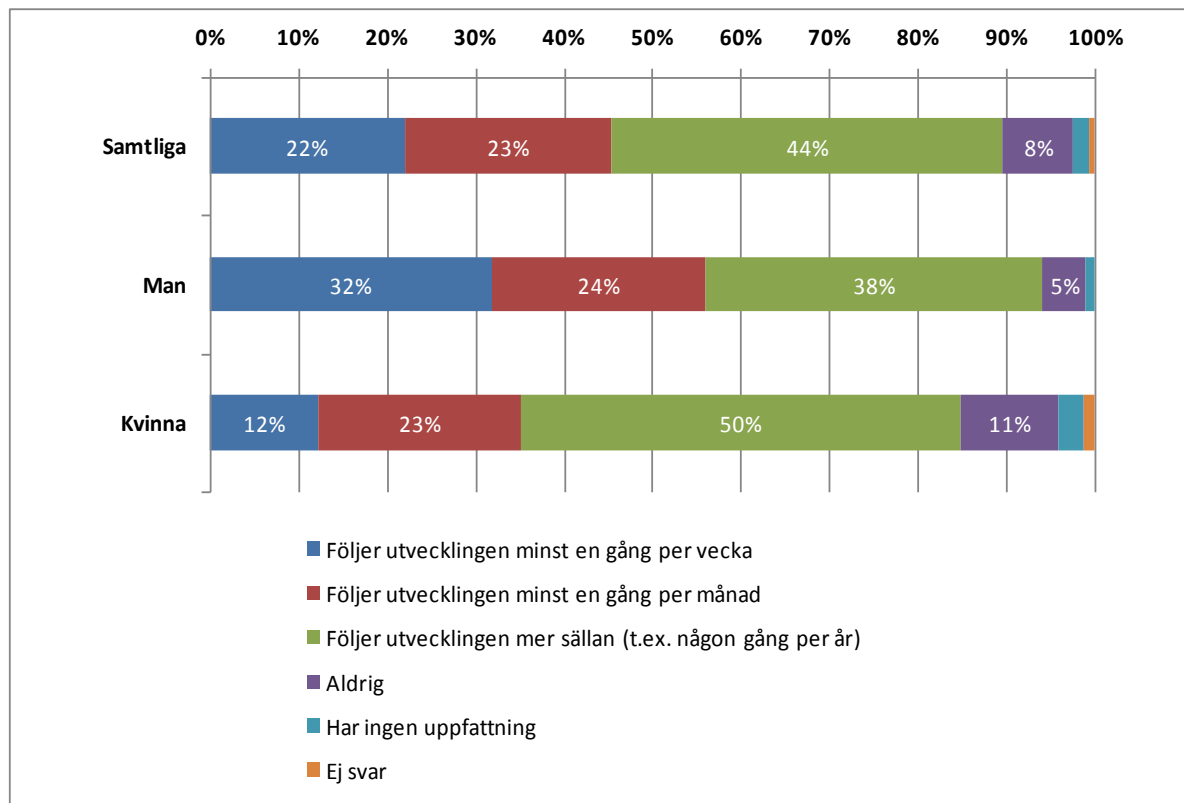

(n totalt = 1200)

De flesta har en god uppfattning om sparräntan. Män uppger dock i större utsträckning än kvinnor att de känner till sparräntan på kontot.

Kunskap - Fondsparande

I diagrammet nedan visas svar på frågan Hur noga följer du utvecklingen för ditt fondsparande bland dem som angett att de har ett fondsparande (n totalt= 948).

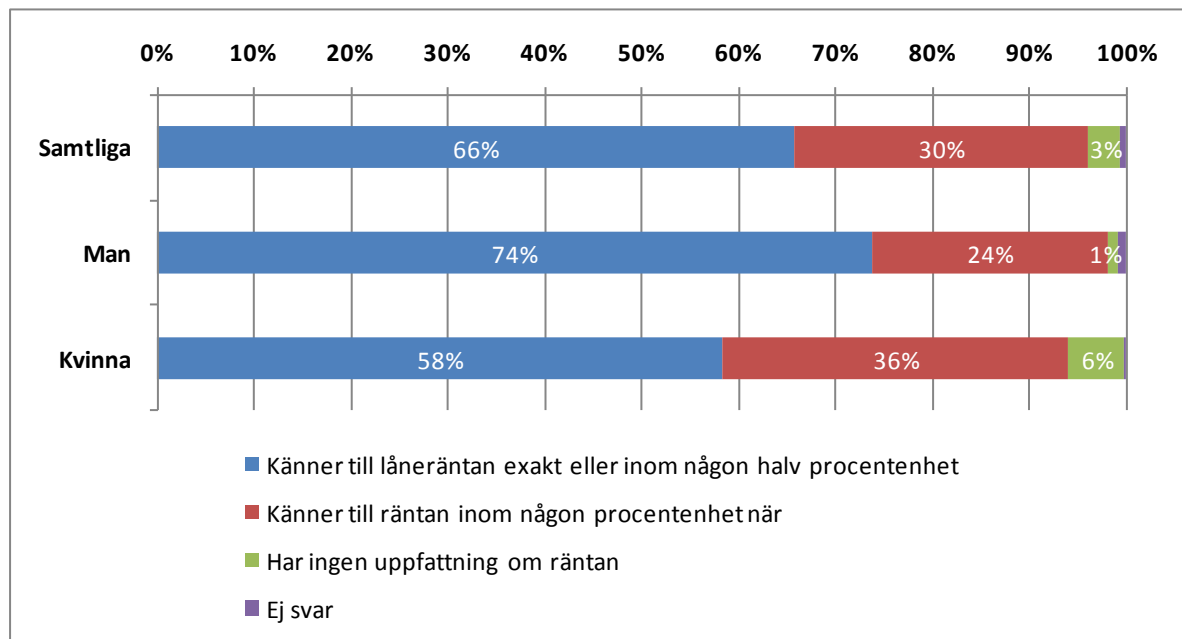

(n totalt= 948)

Det visar att män är mer aktiva än kvinnor då det gäller att följa med i utvecklingen i fonderna. Skillnaden är större än då det gäller att följa med i räntan på spar- eller lönekonto.

Kunskap - Bolån

I diagrammet nedan visas hur väl de som uppgett att de har ett bolån känner till räntan för bolånet (n totalt= 824).

(n totalt= 824)

Andelen kvinnor respektive män som har kunskap om räntan på sina bolån är jämn och hög om man summerar de båda kategorierna Känner till räntan exakt eller inom någon halv procentenhet och Känner till räntan inom någon procentenhet när.

Diskuterar ekonomiska frågor med andra

En aspekt av Att hålla sig informerad är hur ofta man deltar i samtal om ekonomi med andra.

Index Att hålla sig informerad - Hur ofta man diskuterar ekonomi med andra

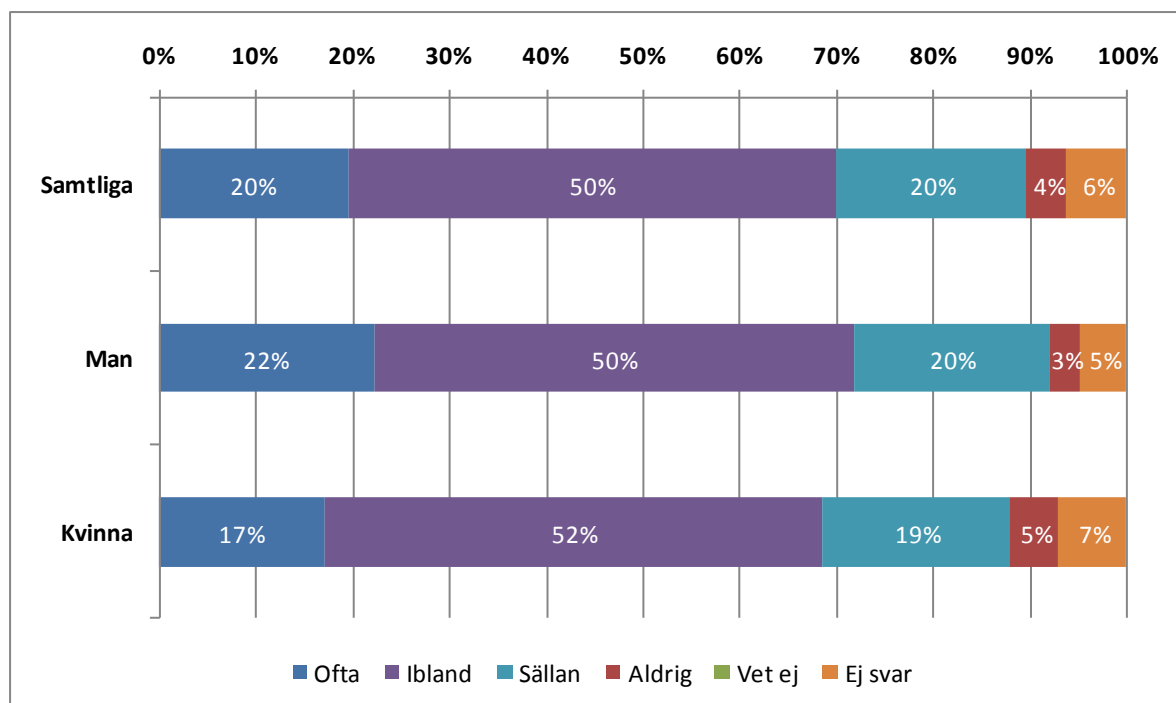
	Index- Att hålla sig informerad	
	Diskuterar privatekonomiska frågor	Diskuterar samhällsekonomiska frågor
Ofta	71,2	71,2
Ibland	61,4	62,2
Sällan	53,5	51,4
Aldrig	43,4	40,0

Tabellen ovan visar att det finns ett samband mellan att tala ofta med andra om ekonomi och vilka kunskaper man har om ekonomi mätt med hjälp av indexet för Att hålla sig informerad.

Diskuterar privatekonomiska frågor

I avsnittet som följer bryts frågor om vilka hushållen diskuterar med och hur ofta man gör detta ned på olika bakgrundsvariabler.

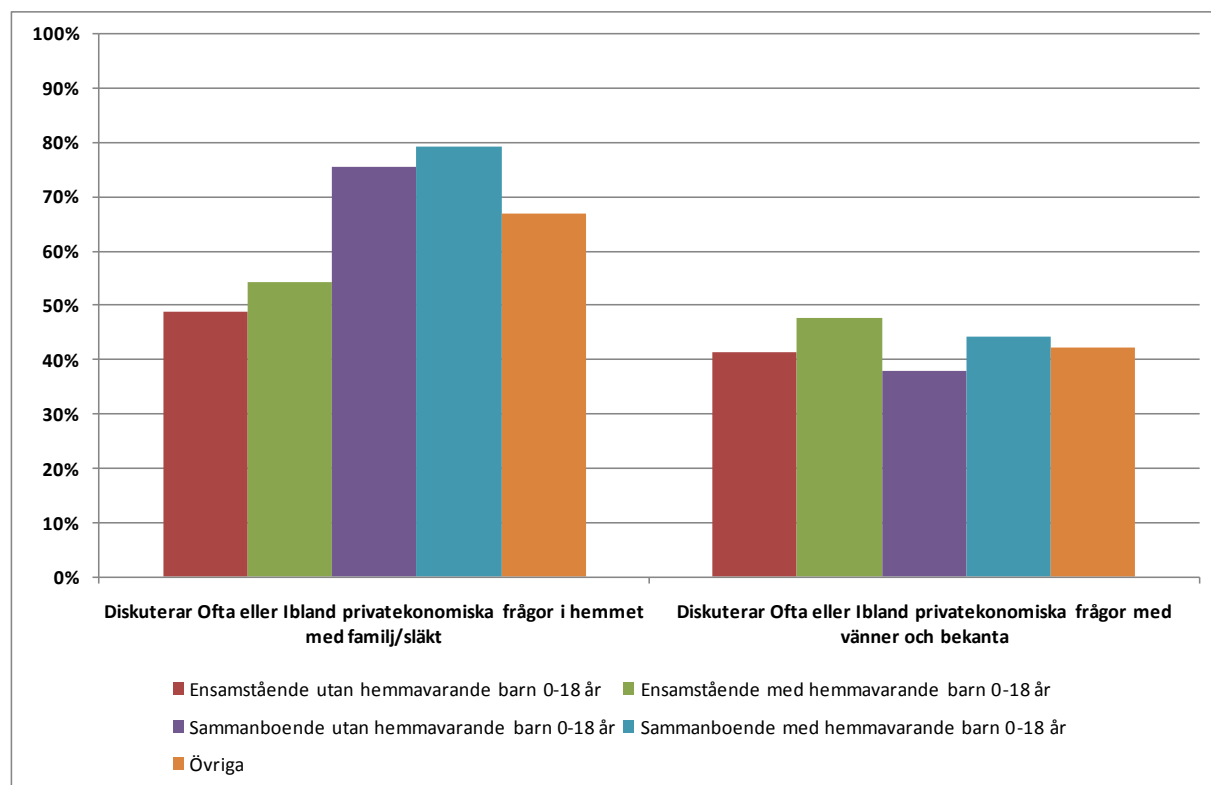
Diskutera privatekonomiska frågor – Frekvens

Diagrammet visar att intresset för att diskutera privatekonomiska frågor med andra är relativt stort. 70% gör det ofta eller ibland. Skillnaden mellan män och kvinnor är liten.

Det finns dock skillnader i vilka hushållen diskuterar med.

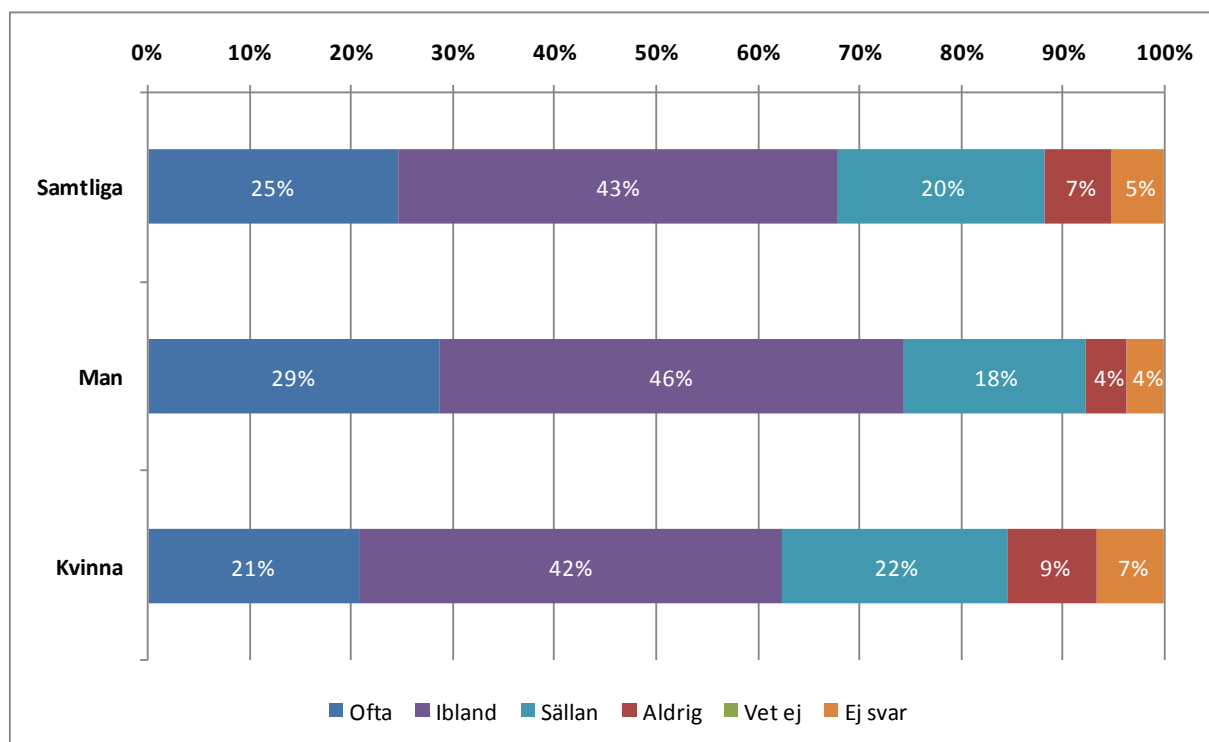
Vilka hushållen diskuterar privatekonomiska frågor med – Familjetyp

Sammanboende diskuterar oftare privatekonomiska frågor med familj eller släktingar än med vänner och bekanta. De ensamstående diskuterar privatekonomiska frågor med vänner och bekanta i ungefär samma utsträckning som med familjen. Det gör att de sammanboende totalt sett diskuterar privatekonomiska frågor oftare än de ensamboende. Det kan tolkas som att de sammanboende har ett större nätverk kring sig som de kan tala om privatekonomi med.

Diskuterar samhällsekonomiska frågor

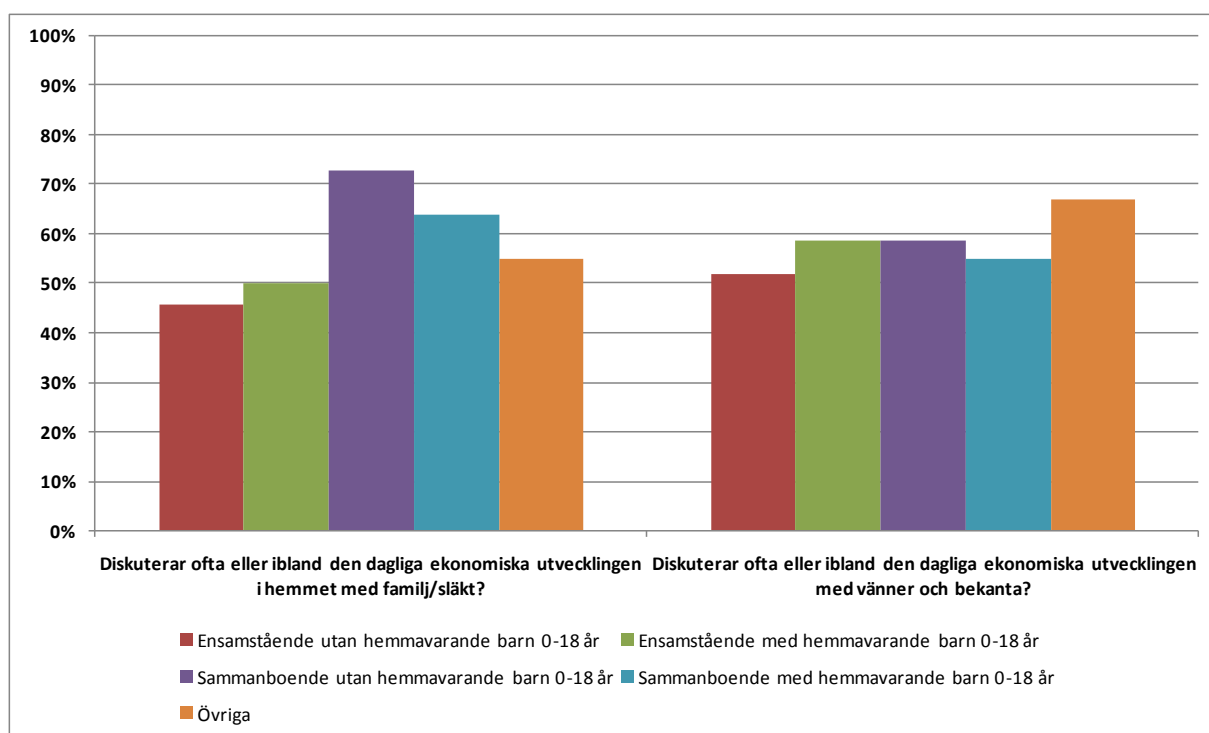
Diskutera samhällsekonomiska frågor – Frekvens

Andelen som ofta eller ibland diskuterar samhällsekonomiska frågor är också omkring 70 procent totalt. Kvinnor diskuterar samhällsekonomiska frågor mindre frekvent än män.

Vilka hushållen diskuterar samhällsekonomiska frågor med – Familjetyp

När det gäller vilka hushållen diskuterar de samhällsekonomiska frågorna med så är fördelningen jämnare mellan familj och släkt och vänner och bekanta jämfört med de privatekonomiska frågorna, även för de sammanboende. Se diagrammet nedan.

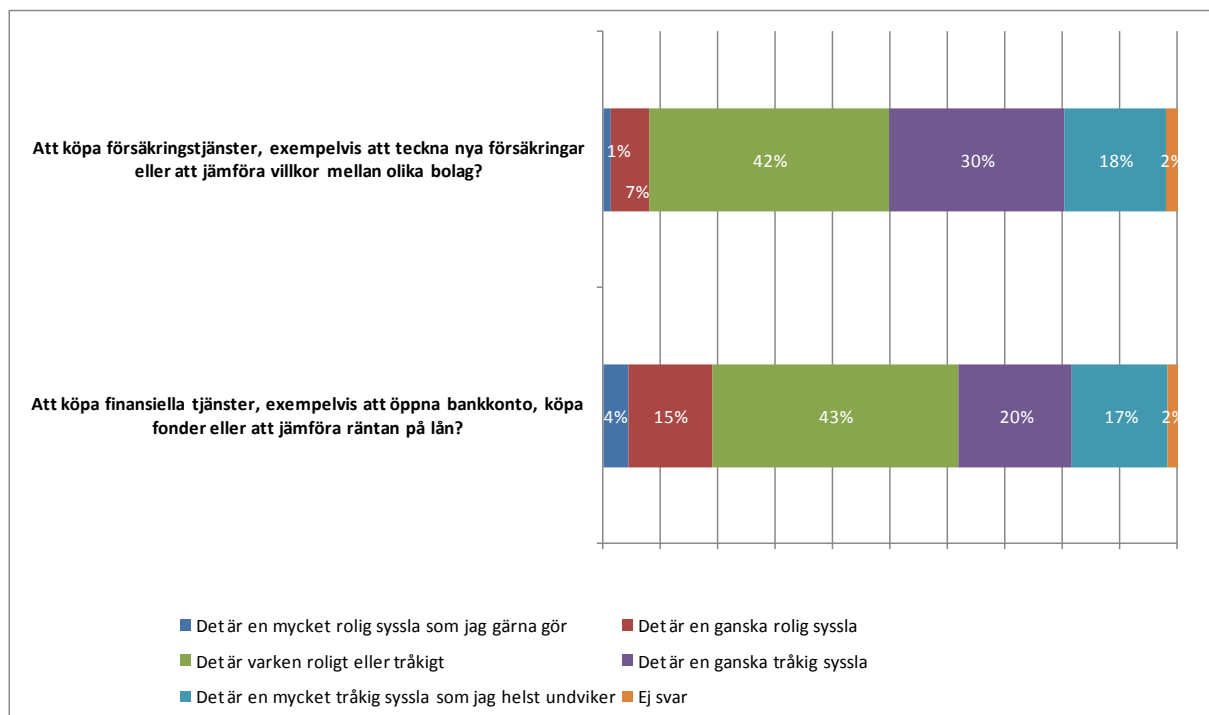
Men även då det gäller samhällsekonomiska frågor har de sammanboende ett större nätverk kring sig att diskutera med.

Roligt med ekonomi?

Indexavsnittet visade att de som är intresserade och engagerade i ekonomiska frågor har mycket bättre kunskaper om det ekonomiska systemet och finansiella tjänster än de som inte är intresserade och engagerade.

I diagrammet visas hur stor andelen personer som tycker det är roligt att respektive inte roligt att köpa försäkringstjänster och finansiella tjänster.

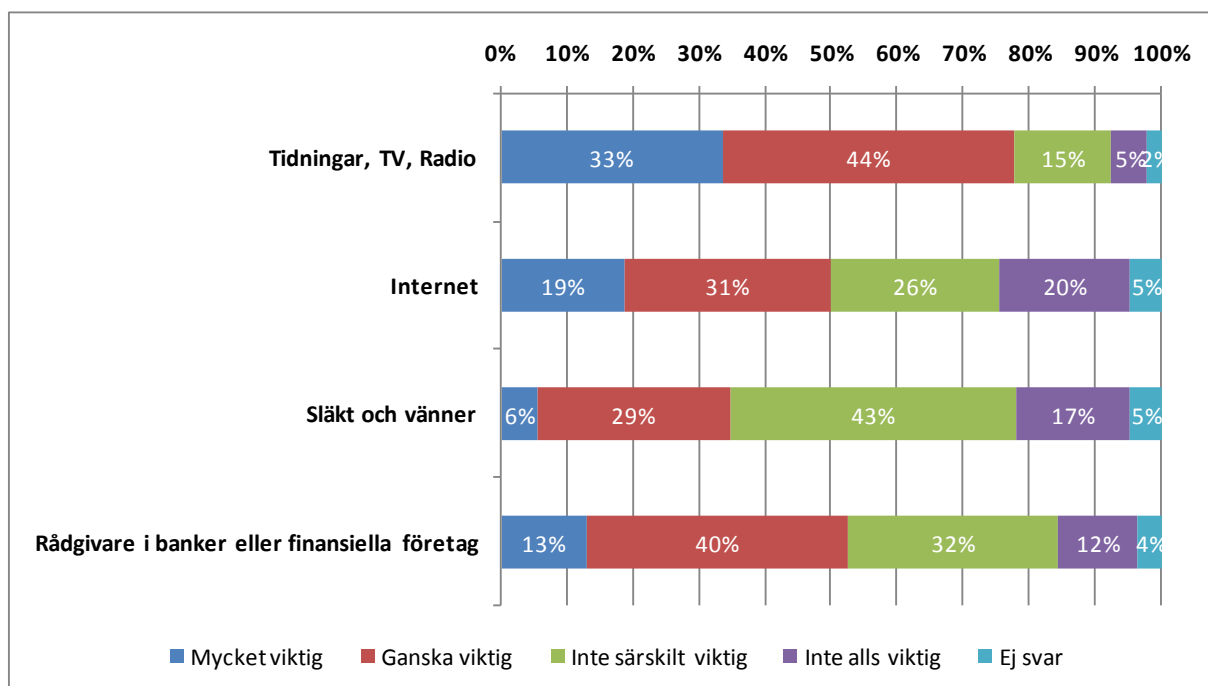
Vilka av följande påståenden tycker du stämmer bäst in på dig då det gäller att...

De flesta hushållen är ganska likgiltiga till ekonomiska sysslor eller ser det som en tråkig syssla men närmare en femtedel anser det ändå vara roligt att köpa finansiella tjänster. Skillnaderna mellan olika grupper är små i detta hänseende.

Informationskällor

I diagrammet nedan visas hur viktiga olika informationskällor är för finansiella beslut.

Tidningar, TV och radio är de viktigaste informationskällorna men rådgivare av olika slag är också viktiga, viktigare än Internet.

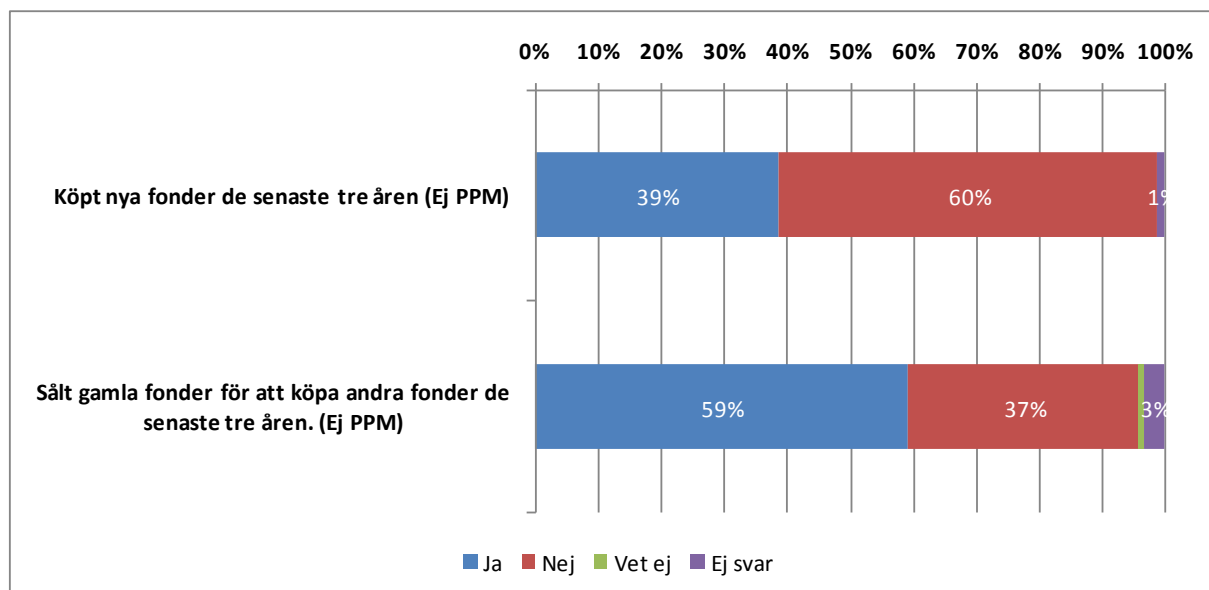
3.6 ATT VÄLJA FINANSIELLA TJÄNSTER

Att hålla sig informerad om finansiella tjänster och ekonomin i stort är en sak men en annan fråga är om de svenska hushållen väljer aktivt mellan olika tjänster och i så fall hur ofta och vad man baserar sina val på. Inget index har beräknats för detta område eftersom frågorna inte täcker in alla personer.

Finansiella tjänster – aktivitet

Att köpa fonder

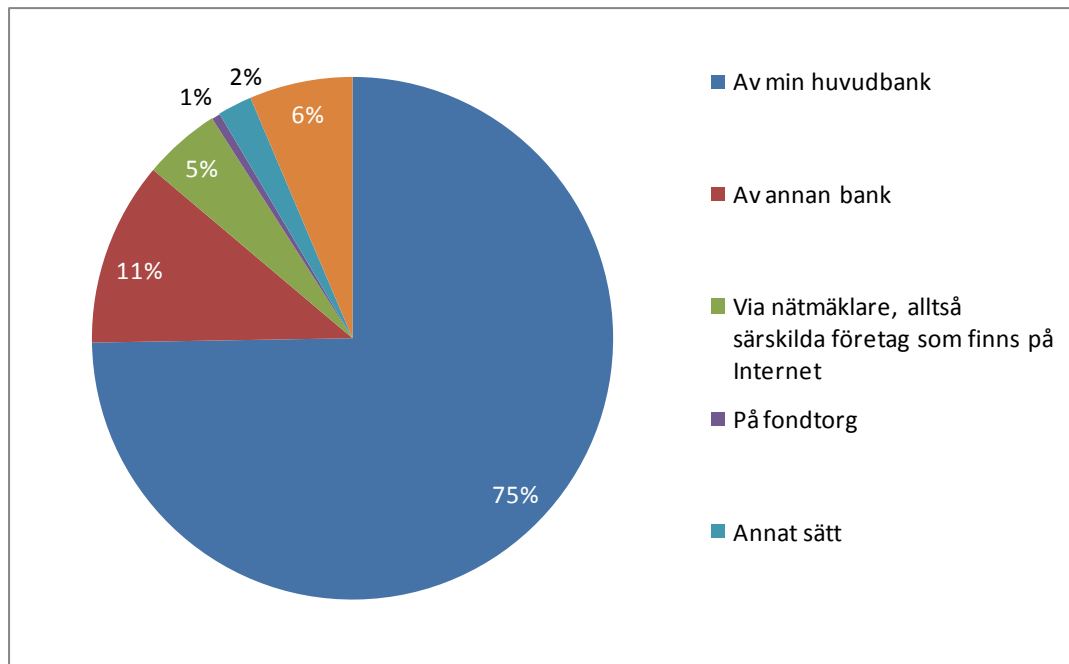
Nedan visas fördelningen av svar på frågan Har du investerat i nya fonder (förutom eventuell placering av din premiepension via PPM) under de senaste tre åren. Första frågan omfattar de som angett att de har ett fondsparande (n totalt=938), andra frågan omfattar de som angett att de köpt nya fonder de tre senaste åren (n totalt = 368).

Omkring 40 procent av de hushåll som har uppgett att de har fondsparande har investerat i nya fonder de senaste tre åren. Av de som har investerat i nya fonder de senaste tre åren har omkring 60 procent sålt andra fonder för att köpa nya fonder. En relativt stor andel av de som köpt nya fonder har därmed åtminstone delvis finansierat dessa köp genom att omsätta gamla fonder.

Att köpa fonder – leverantör

I diagrammet visas vilken leverantör de som köpt nya fonder (n totalt=368) valde. Hushållen valde vanligtvis sin bank som fondbolag, framför allt sin huvudbank.

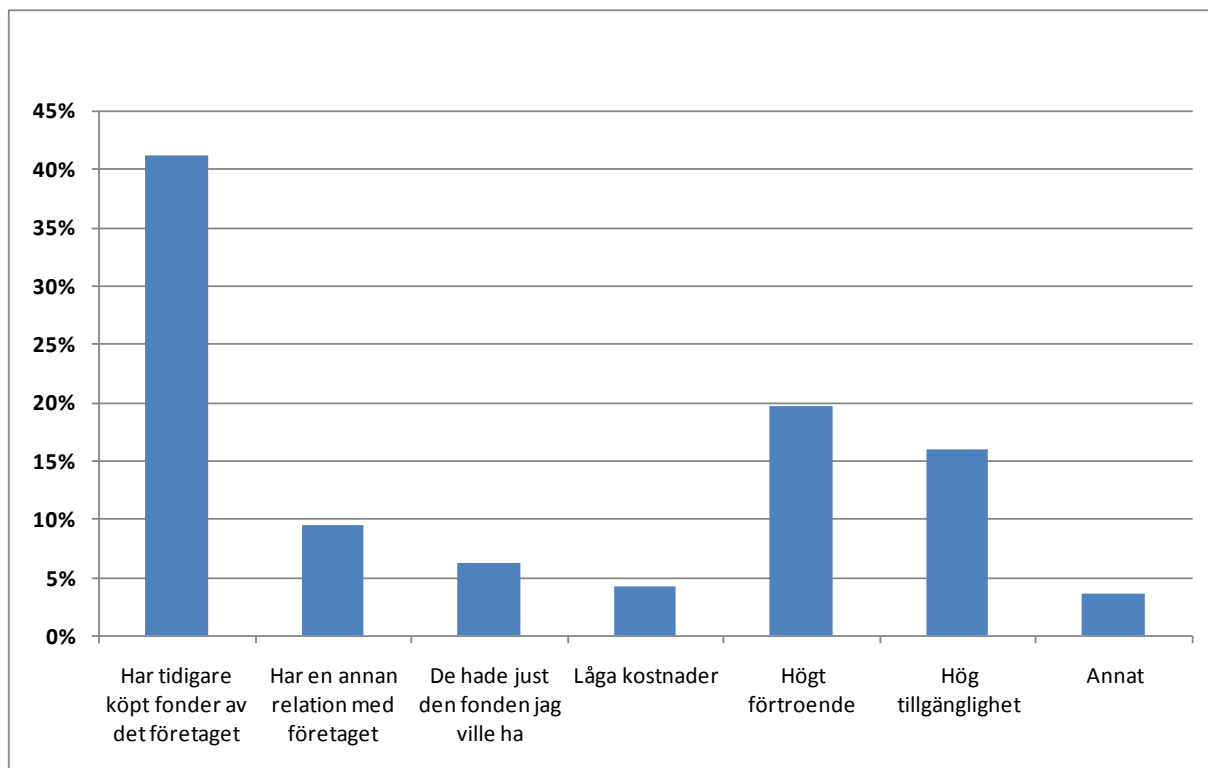

(n totalt=368)

Diagrammet visar att valet av leverantör av fonder i huvudsak baseras på tidigare erfarenheter.

Att köpa fonder –val av leverantör

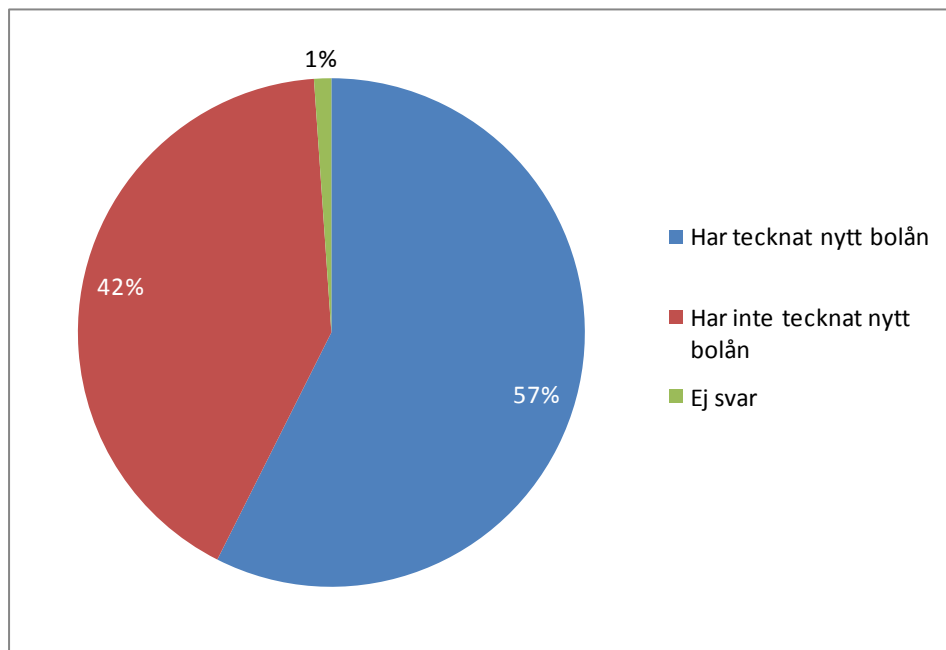
Vad som fick hushållen av välja den leverantör man gjorde visas av diagrammet nedan.

(n totalt=368)

Att teckna nytt bolån

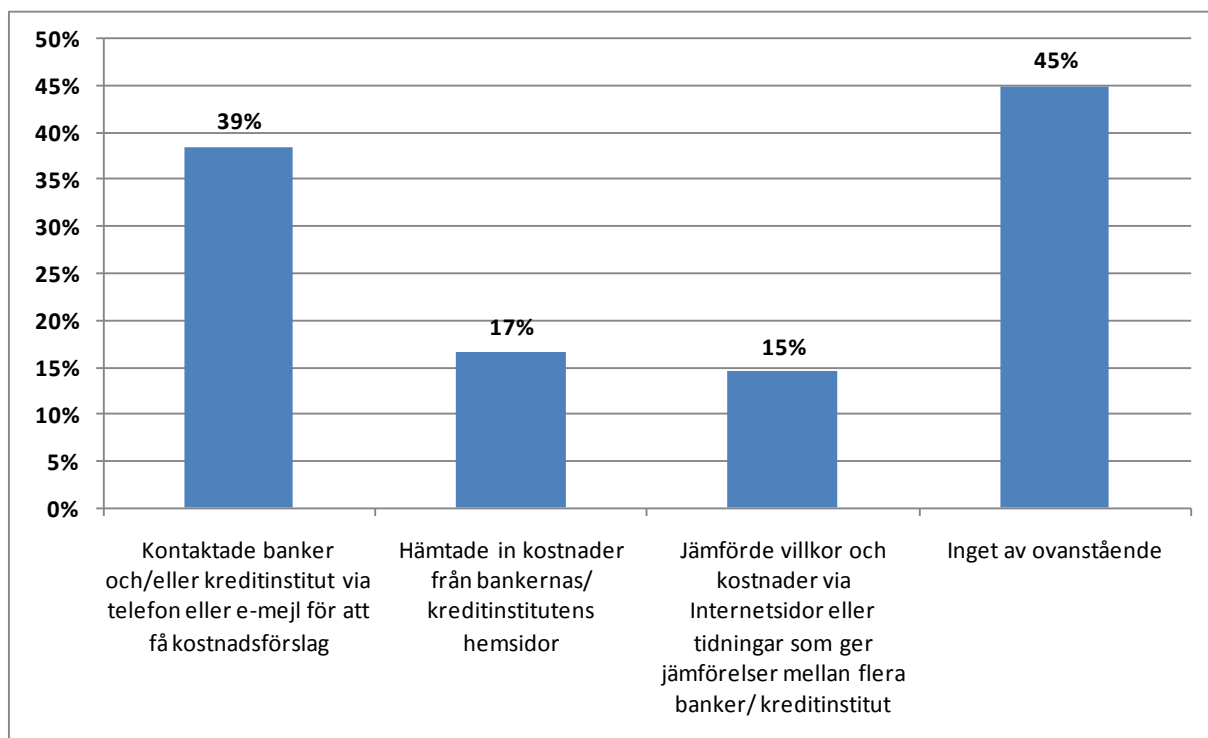
Andelen av de hushåll som har ett bolån (n totalt=824) som tecknat nytt bolån under de senaste 3 åren visas av diagrammet nedan. Andelen uppgår till 57 procent.

(n totalt=824)

Att teckna nytt bolån – informationsinhämtning

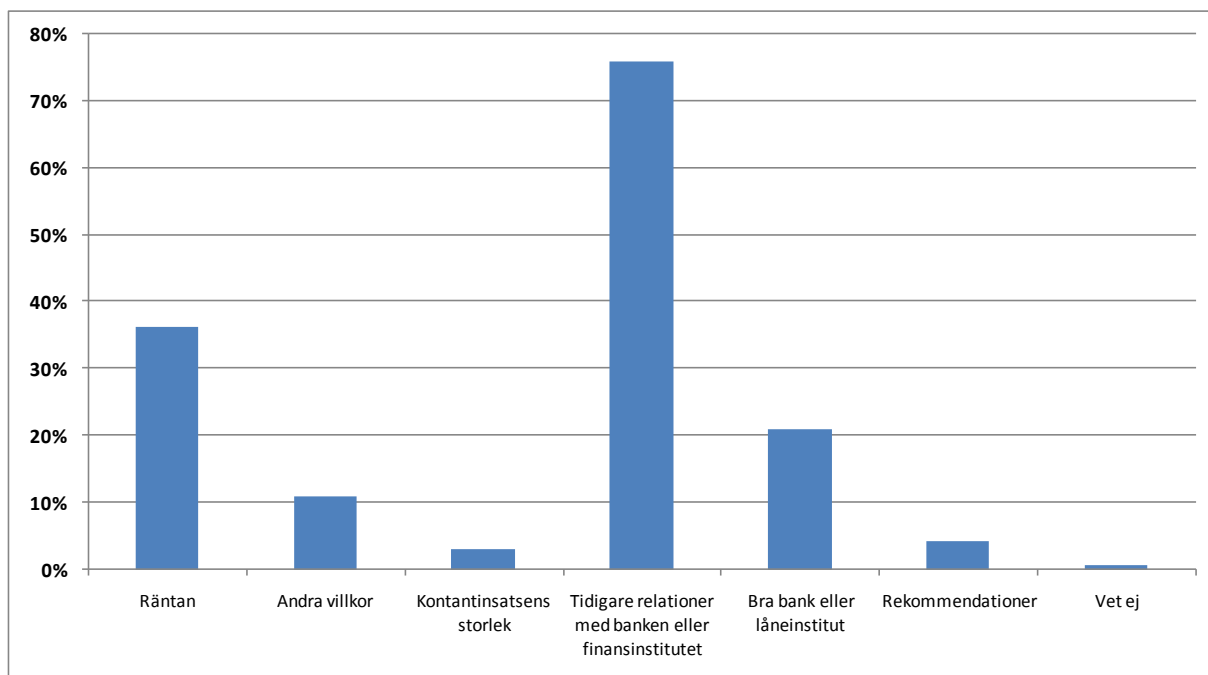
I diagrammet nedan visas hur de som tecknat nytt bolån de senaste 3 åren (n totalt=473) aktivt har jämfört räntor och villkor. De har jämfört räntor och villkor på de sätt som redovisas nedan. Det är dock oklart på vilket sätt de som angett Inget av ovanstående har jämfört villkor.

(n totalt=473)

Att teckna nytt bolån – val av leverantör

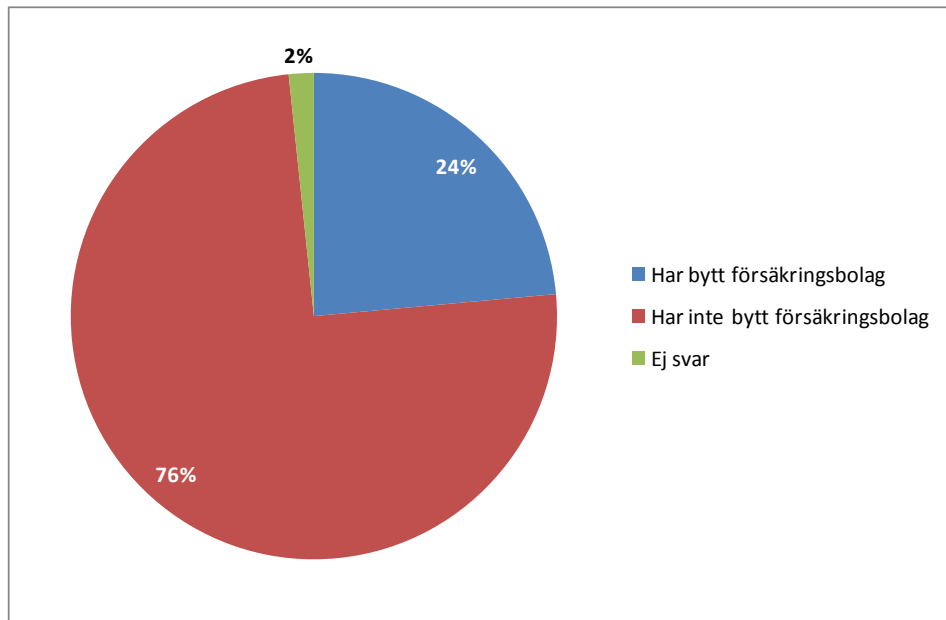
Den faktor som flest hushåll har angett som anledning till valet av bolåneinstitut är tidigare relationer.

(n totalt=473)

Att byta försäkringsbolag

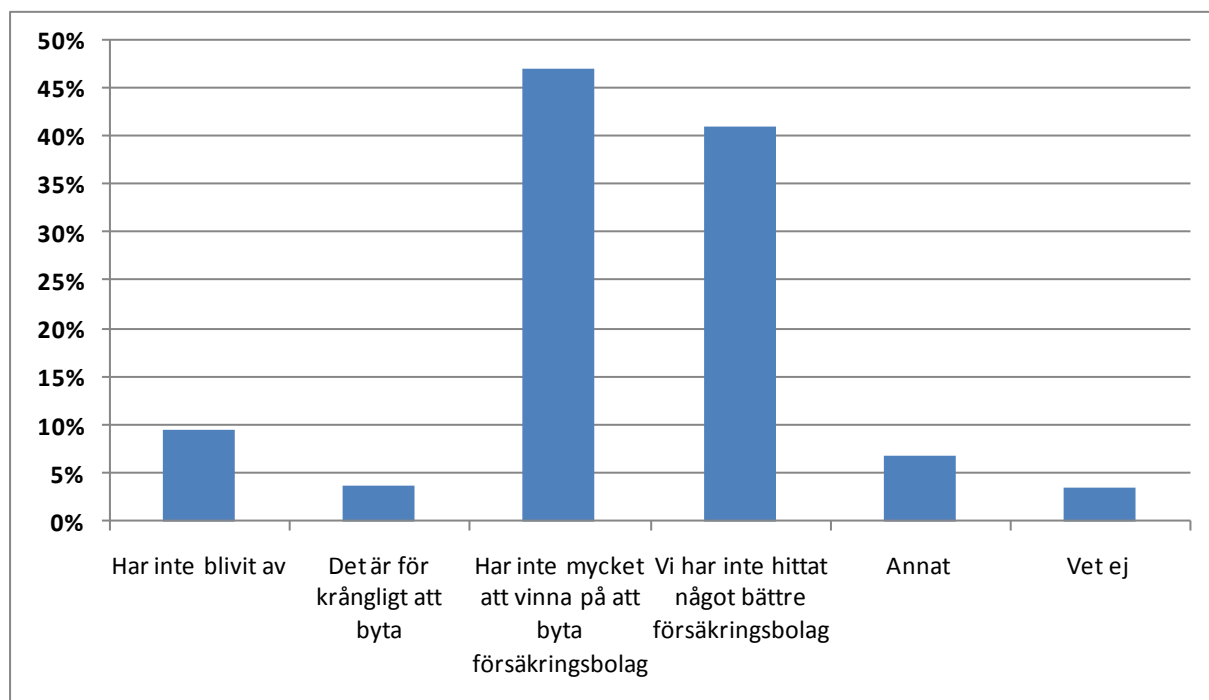
Andelen av de som har en Hemförsäkring (n totalt= 1244) och som bytt försäkringsbolag de senaste tre åren framgår av diagrammet.

(n totalt= 1244)

Att byta försäkringsbolag – anledning till att inte byta leverantör

Anledningen till att de hushåll som inte bytt bolag (n totalt=946) valt att inte göra det är till största delen en uppfattning att de inte anser sig ha mycket att vinna på att byta bolag alternativt att de inte hittat ett bättre bolag än det de har.

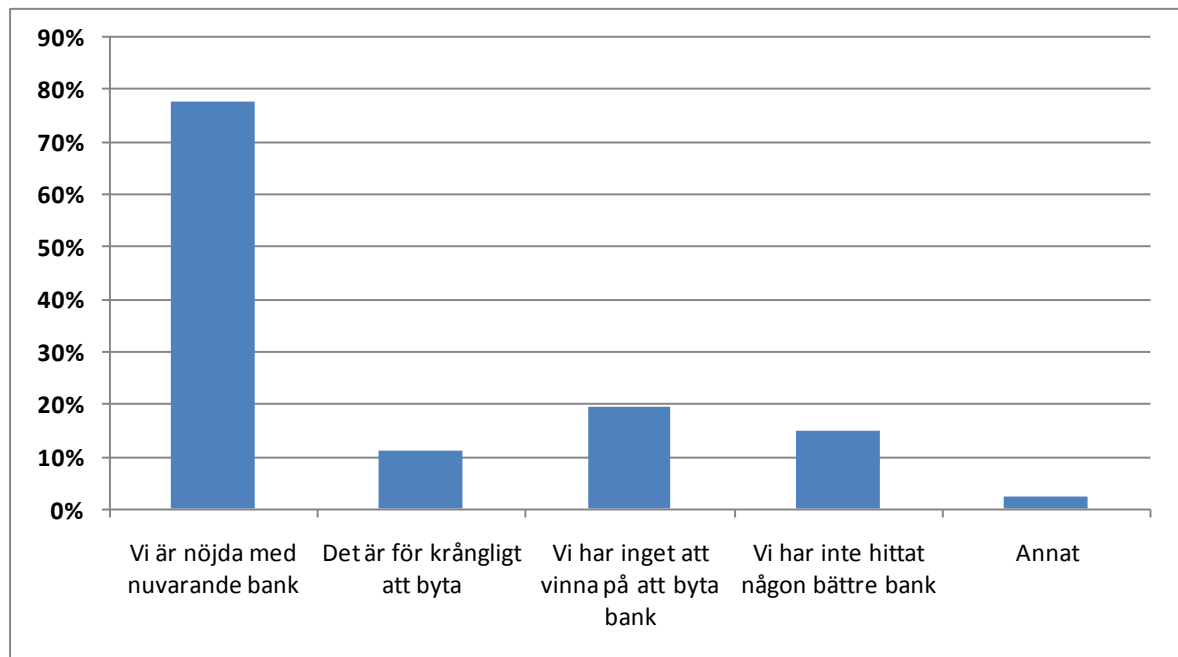

(n totalt=946)

Att välja bank

Andelen av hushållen som uppger att de har en huvudbank är 92 procent. Av dessa är det 7 procent som har bytt huvudbank de senaste tre åren (n totalt=81).

Av diagrammet nedan framgår att den vanligaste orsaken till att man inte bytt bank är att man är nöjd med sin bank.

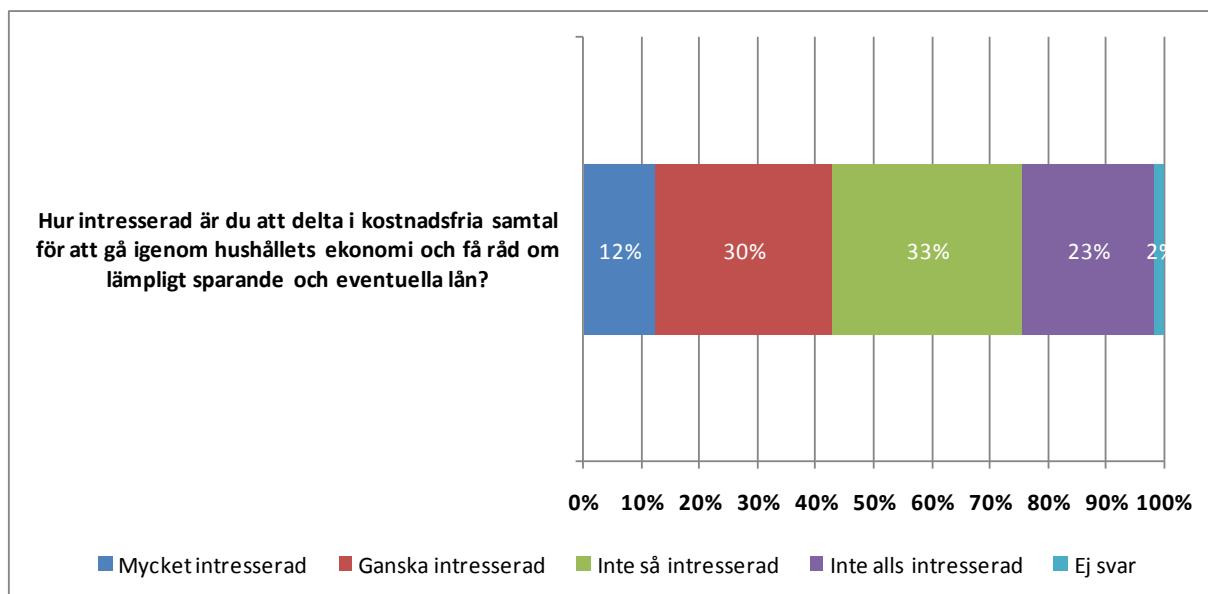

(n totalt=81)

Finansiella tjänster – Rådgivning

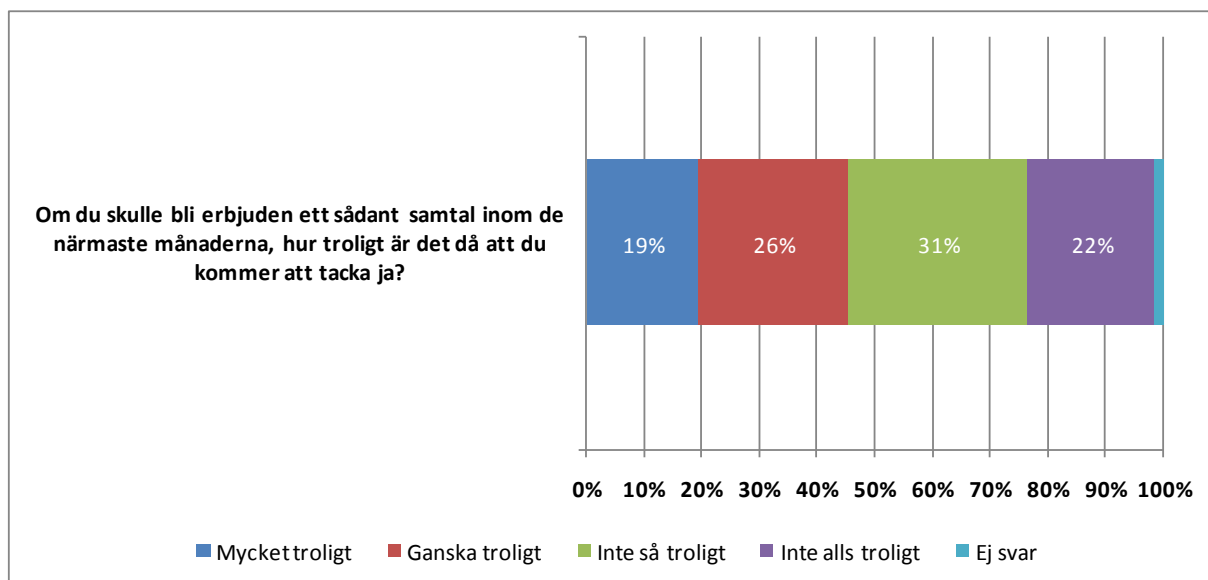
En faktor som har betydelse för hushållens finansiella val är om det finns information om olika valmöjligheter och om man litar på den information man får. En form av sådan information är finansiell rådgivning. Andelen hushåll som uppger att de är intresserade av att delta i kostnadsfria samtal med bank- eller finansbolag för att gå igenom hushållets ekonomi och få råd om lämpligt sparande och eventuella lån framgår nedan.

Intresserad av rådgivning - bank- eller finansbolag

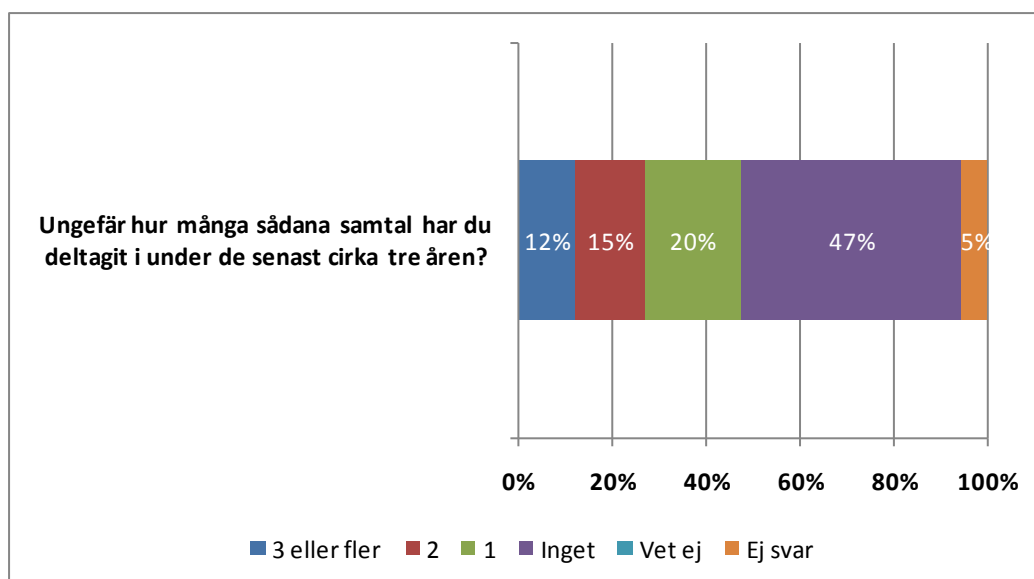
Andelen som är Mycket eller Ganska intresserade av sådana samtal är 42 procent.

Tacka ja till rådgivning - bank- eller finansbolag

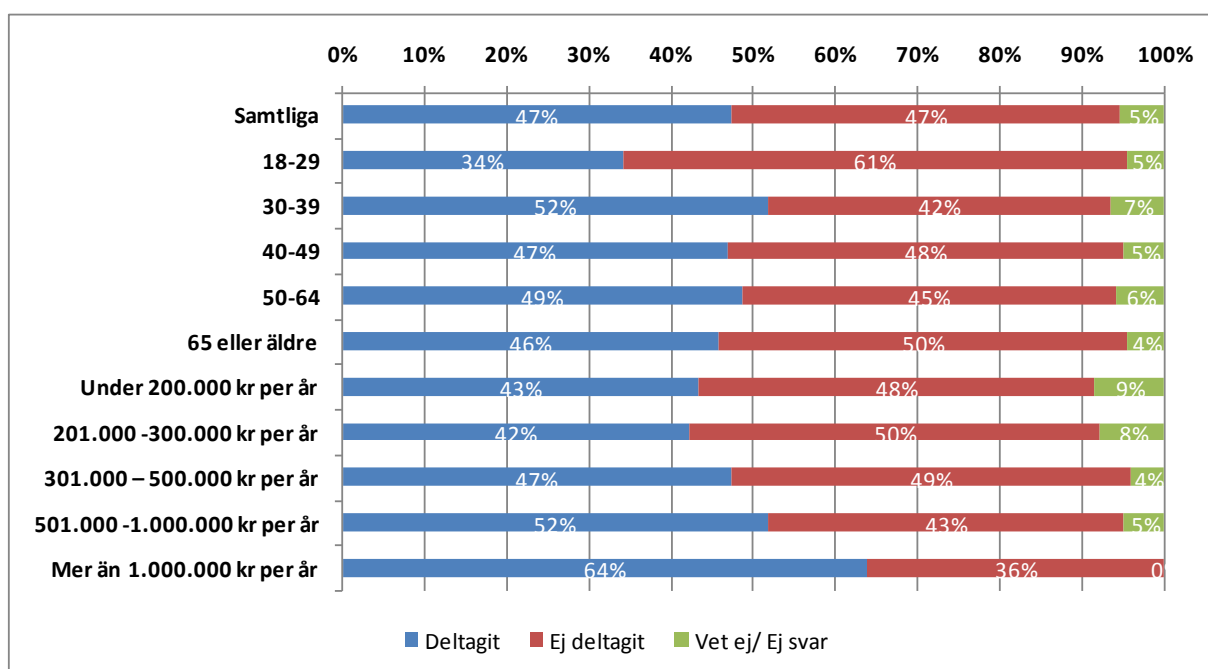
Andelen som uppger att det är Mycket eller Ganska troligt att de skulle tacka ja till ett sådant erbjudande är ungefär lika stor, 45 procent.

Deltagit i rådgivande samtal - bank- eller finansbolag, samtliga

Andelen som deltagit i ett sådant samtal är också i samma storleksordning, 47 procent.

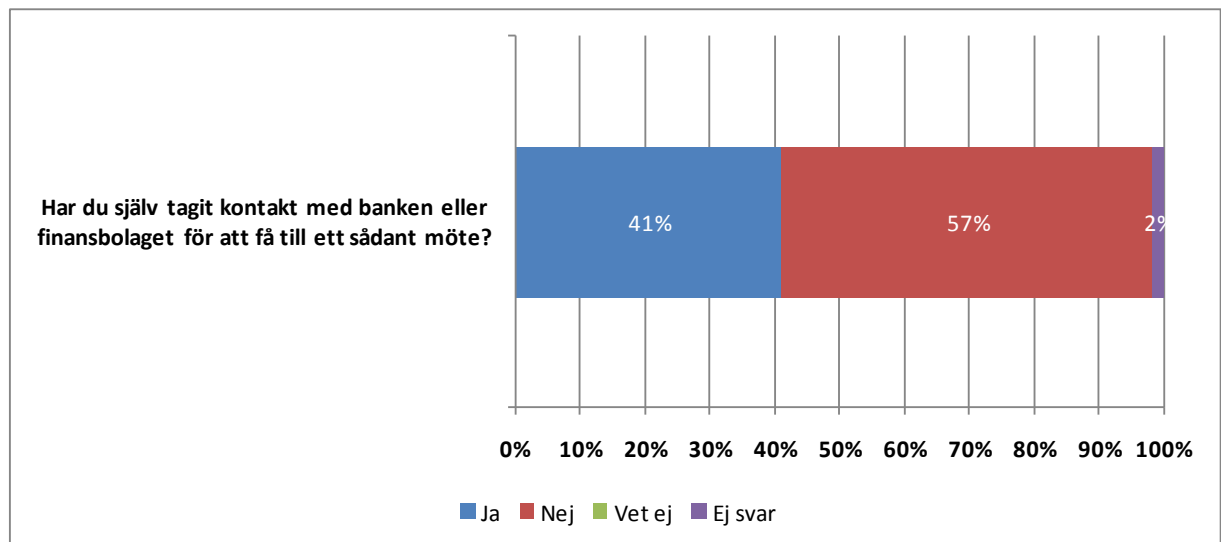
Deltagit i rådgivande samtal - bank- eller finansbolag, ålder och inkomst

Av de personer som deltagit i finansiell rådgivning (n totalt=619) är andelarna relativt jämnt fördelat mellan olika grupper. Undantaget är dock att de hushåll med de yngsta

familjeförsörjarna deltagit i rådgivningssamtal i mindre utsträckning än personer i andra åldrar samt att de med de högsta inkomsterna deltagit i betydligt större omfattning.

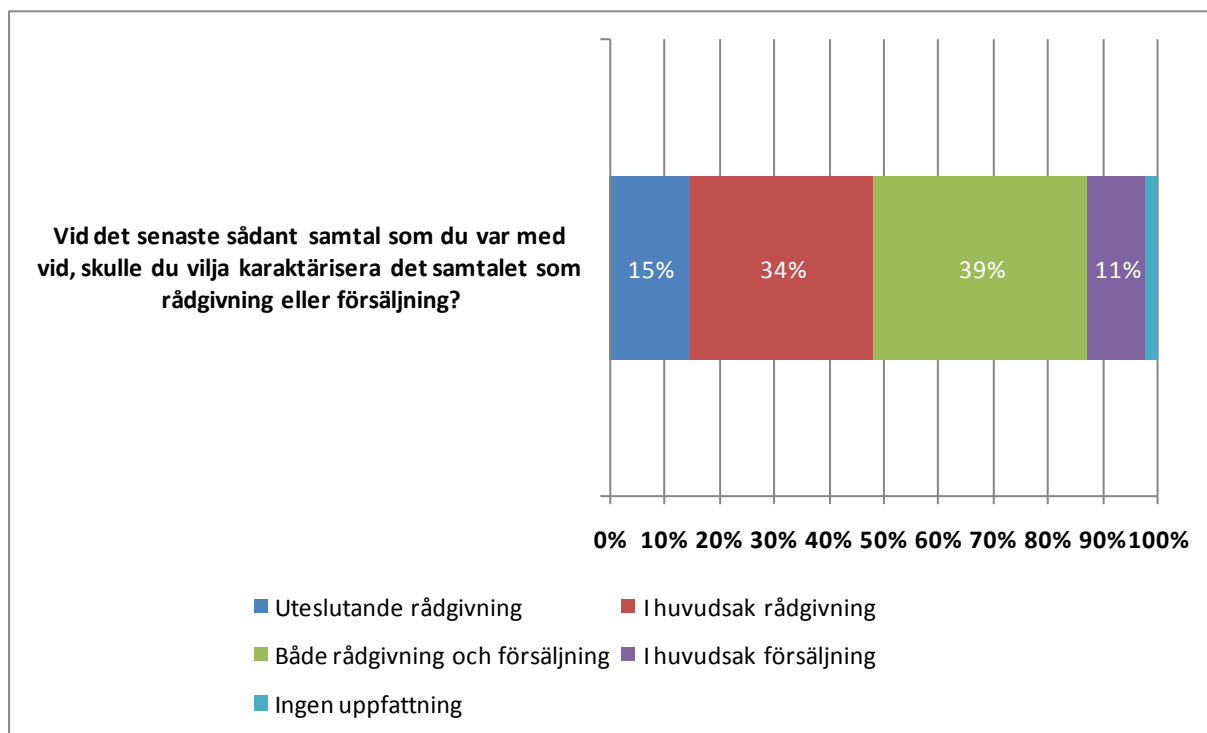
Deltagit i rådgivande samtal – Eget initiativ

(n totalt=619)

Av diagrammet ovan framkommer att det är omkring 40 procent av de hushåll som deltagit i sådana samtal som själva tagit initiativ till dem.

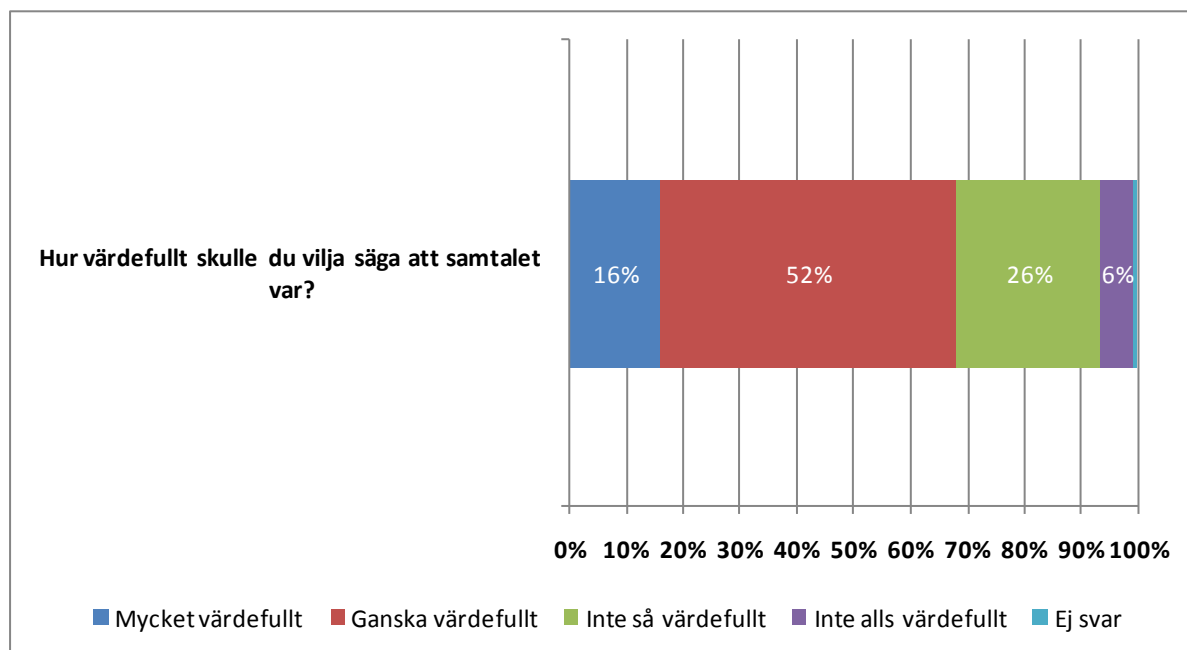
Deltagit i rådgivande samtal – Neutrala samtal?

(n totalt=619)

De flesta som deltagit i samtal av detta slag upplever dem som relativt neutrala och inte speciellt försäljningsinriktade även om många uppger att sådana inslag fanns med i bilden.

Deltagit i rådgivande samtal – Betyg

(n totalt=619)

En stor andel upplevde även samtalet som värdefullt. 68 procent av hushållen upplevde det senaste samtalet som Mycket eller Ganska värdefullt.

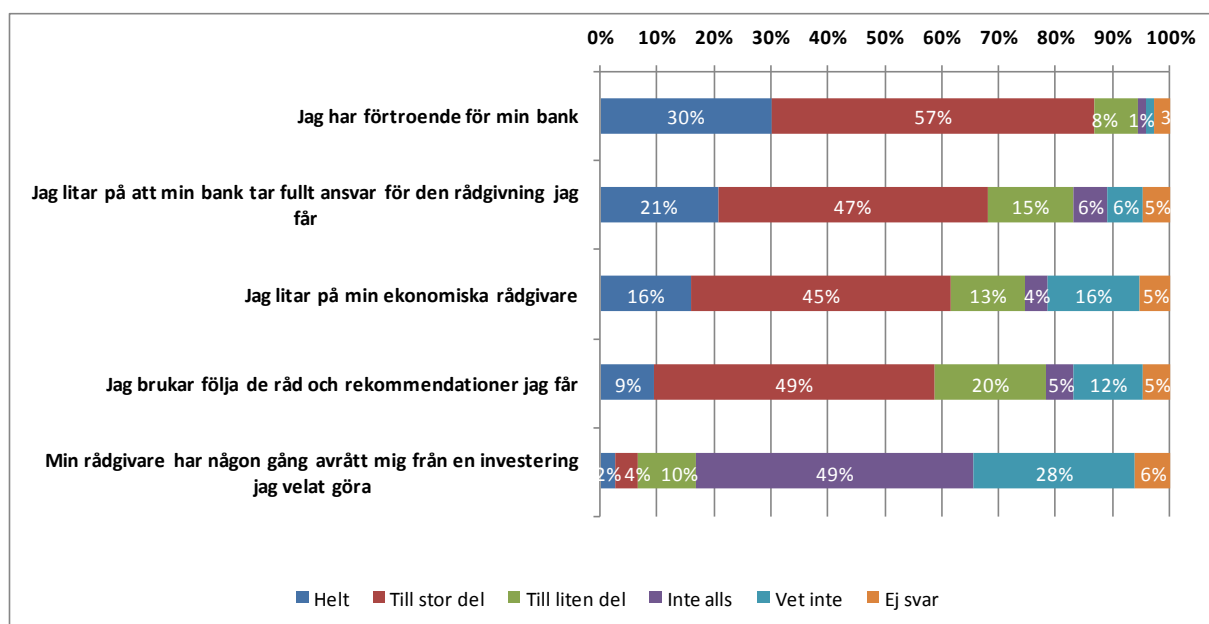
Liknande frågor som rör rådgivning från banker och ställdes även vad gäller rådgivning från försäkringsbolag och försäkringsmäklare. Svaren på dessa frågor visar att andelen som deltagit i sådana samtal de senaste åren tre åren är lägre än samtal med banker eller finansinstitut, 26 procent. Andelen som svarat att det är mycket eller ganska troligt att de skulle tacka ja till ett sådant samtal om de blev erbjudna detta uppgår till 22 procent.

Andelen som uppger att de blivit kontaktade av utländska mäklare eller försäljare som erbjuder investeringar i utländska projekt eller företag uppgår till 11 procent.

Finansiella tjänster - Förtroende

En viktig faktor för att rådgivning ska vara gynnsamt för konsumenten och hjälpa till vid valet av finansiella tjänster är vilket förtroende man har för sina rådgivare och leverantör av finansiella tjänster. Ovan framgick att av de som deltagit i rådgivande samtal med banker eller försäkringsbolag så var det 68 procent som ansåg att detta samtal varit ganska eller mycket värdefullt.

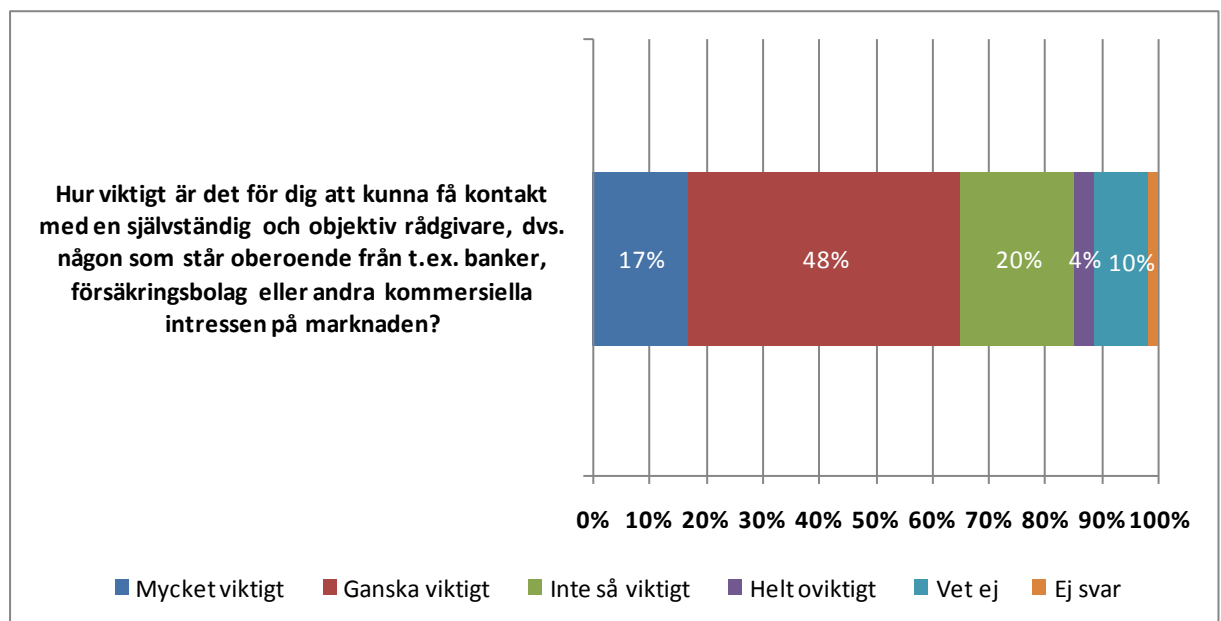
En fördjupad bild av det förtroende hushållen har för rådgivare och banker ges i diagrammet nedan.

Förtroendet för bankerna är mycket stort. Av samtliga personer i undersökningen instämmer 87 procent helt eller till stor del i påståendet Jag har förtroende för min bank. En stor andel svarar också att de tror att banken tar ansvar för den rådgivning som den ger. Över hälften av hushållen litar på sina ekonomiska rådgivare och följer de råd de får från dem.

Finansiella tjänster - Självständiga rådgivare

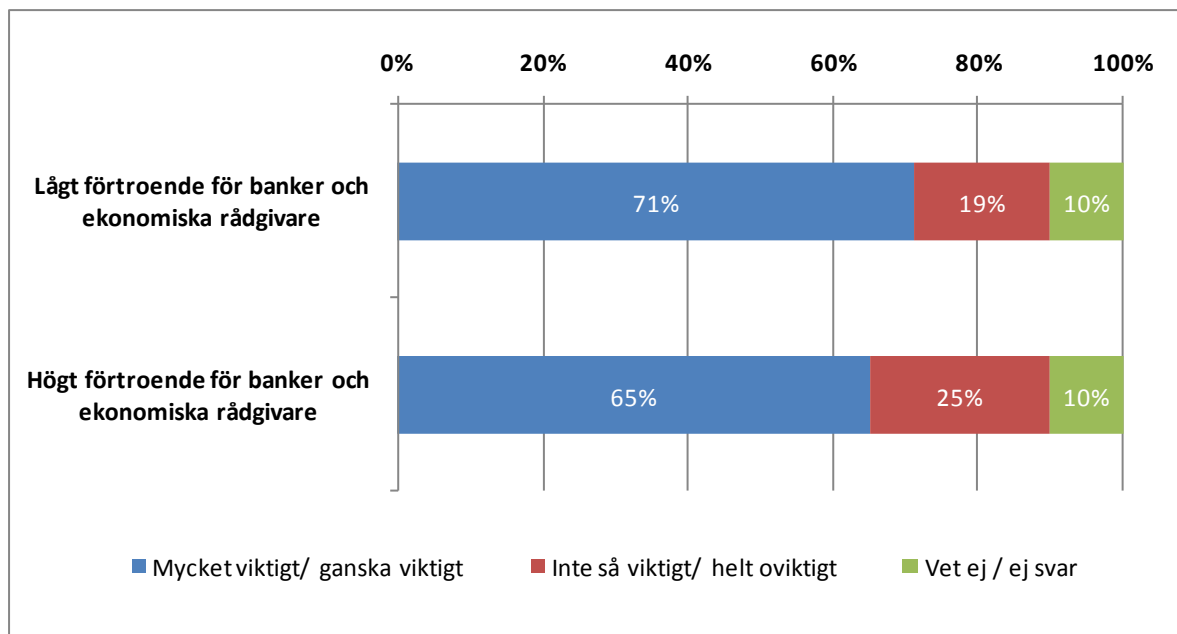
Den rådgivning som erbjuds konsumenterna (och som tidigare frågor omfattade) ges främst av organ som själva har ett vinstintressedelvis gentemot de konsumenterna de ger råd till. I diagrammet visas andelen av hushållen som anser det vara viktigt med oberoende finansiella rådgivare.

65 procent av hushållen uppger att detta är viktigt.

Nedan redovisas denna fråga fördelad på olika bakgrundsvariabler.

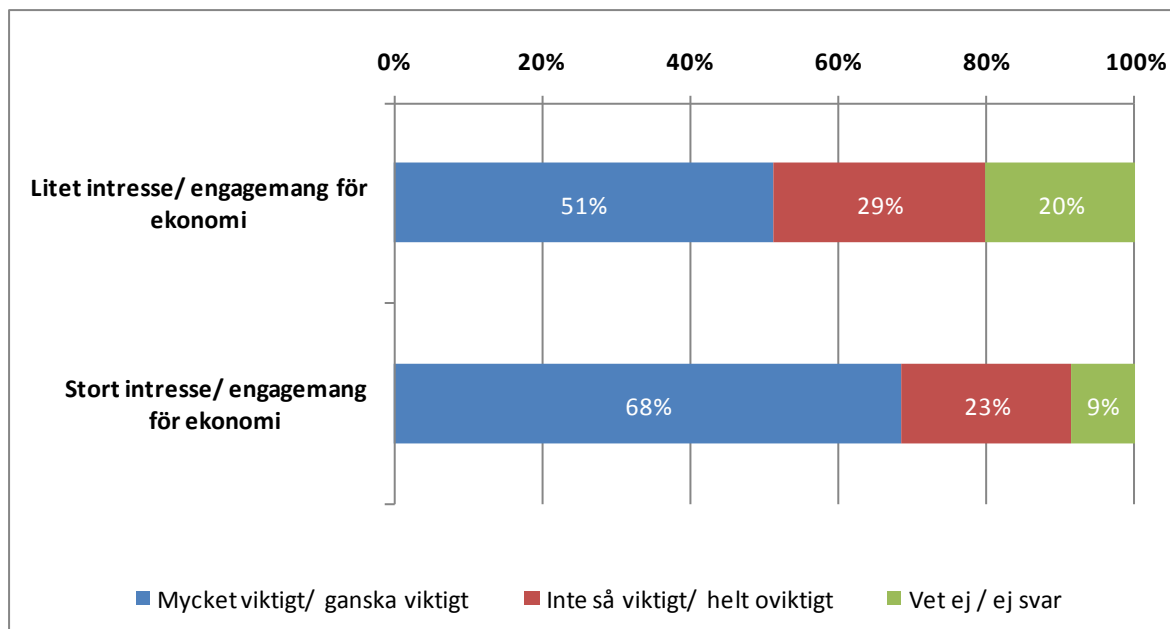
Hur viktigt är det för dig att kunna få kontakt med en självständig och objektiv rådgivare, dvs. någon som står oberoende från t.ex. banker, försäkringsbolag eller andra kommersiella intressen på marknaden - förtroende för banker och finansiella rådgivare

De som har ett lägre förtroende för banker och finansiella rådgivare anser att det är viktigare att ha dessa oberoende tjänster än de som har förtroende för dem.

Skillnaden är dock större då det gäller intresset för ekonomiska frågor.

Hur viktigt är det för dig att kunna få kontakt med en självständig och objektiv rådgivare, dvs. någon som står oberoende från t.ex. banker, försäkringsbolag eller andra kommersiella intressen på marknaden – Intresse/ engagemang för ekonomi

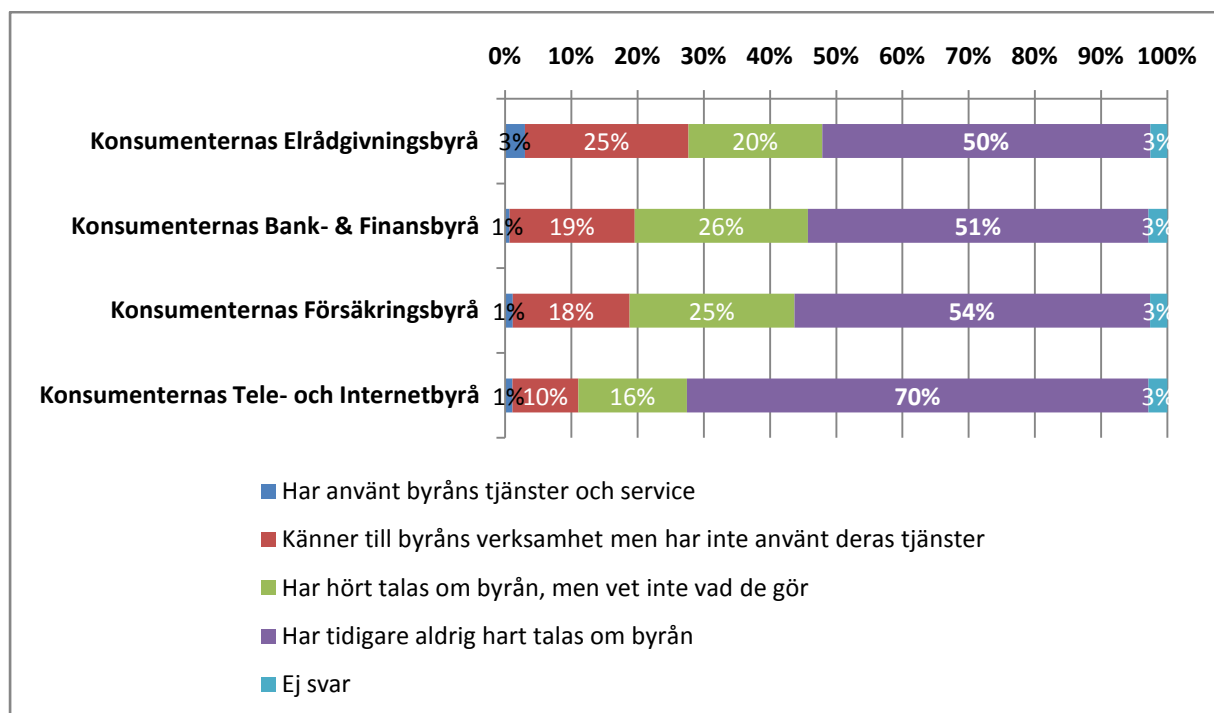

De som har ett stort intresse och engagemang för ekonomi är avsevärt mer intresserade av dessa tjänster än de som inte är så intresserade av dessa frågor. Att de som är intresserade av ekonomi i allmänhet är mer intresserade av även denna tjänst framstår som logiskt.

Då indexredovisningen visade att de som har ett litet intresse/ engagemang för ekonomiska frågor också har sämre kunskaper om det ekonomiska systemet pekar resultaten ovan på att de som har ett större behov av dessa tjänster har ett mindre intresse av att få dem.

Kännedom om oberoende ekonomiska rådgivningsinstitut

Andelen som använt sig av eller känner till några oberoende institut som finns för olika områden av den finansiella sektorn framgår av diagrammet nedan. En liten andel personer har använt sig av dessa byråer eller känner till dem. Det kan även finnas en viss risk för överskattning av personer som känner till dessa byråer eftersom respondenterna kan känna att de bör känna till dessa institut.

Mellan 11 och 28 procent av de svarande anger att de använt sig av dessa byråer eller känner till deras verksamhet.

4 SLUTSATSER OCH SAMMANFATTANDE KOMMENTARER

I rapporten har ett antal resultat presenterats för de olika områdena Att få pengarna att räcka till, Att planera på sikt, Att hålla sig informerad och Att välja finansiella tjänster. Här sammanfattas och kommenteras de generella slutsatser som går att dra utifrån analysen.

Den tydligaste generella slutsatsen av undersökningen är att inkomst är en viktig faktor för att förklara resultaten. Hushåll med låga inkomster har av förklarliga skäl svårt att få pengarna att räcka till, de planerar också på sikt i mindre utsträckning och är mindre informerade. Undantaget är den äldsta åldersgruppen som består av personer över 65 år. De har ett högt indexvärde då det gäller att få pengarna att räcka till trots att de har låga inkomster. De klarar de löpande utgifterna på ett bra sätt och kan även i stor utsträckning klara av oförutsedda utgifter av olika storlekar på ett bra sätt. Denna grupp är även relativt välinformerad.

En annan viktig slutsats är att hushåll med ensamstående som har hemmavarande barn under 19 år är en sårbar grupp. Det är den grupp som har svårast att få pengarna att räcka till, de planerar på sikt i lägre utsträckning och de är mindre informerade än övriga familjetyper. Det kan till viss del förklaras av att denna grupp har relativt låga inkomster.

Undersökningen visar även att attityderna till ekonomin spelar stor roll för hur hushållen får pengarna att räcka till och för hur de planerar på sikt. Dessa kategorier är jämnt fördelade över olika bakgrundsvariabler, tex inkomst. Det är de löpande utgifterna och att klara av utgifter av olika storlekar som personer som har mer av en "slösa" – attityd till ekonomin har jämförelsevis svårare att klara av. Däremot har de ett långsiktigt sparande i nästan samma utsträckning som genomsnittet för samtliga personer. Skillnaden mot genomsnittet är också mindre då det gäller att hålla sig informerad.

Hushållen med de yngsta personerna utmärker sig också i undersökningen. De är framför allt mindre informerade men har också svårare att få pengarna att räcka till och planerar på sikt i mindre utsträckning än andra åldersgrupper. Deras sparande är tex lägre än andra åldersgruppers.

Då det gäller skillnader mellan könen så har kvinnor har svårare att få pengarna att räcka till än män, de har tex i allmänhet lägre inkomster än männen och har svårare att klara en ränteökning för sitt bolån och kvinnliga pensionärer svarar i betydligt större utsträckning att deras pension inte räcker till den standard de tänkt sig ha som pensionärer jämfört med

männen. Kvinnor planerar på sikt i samma utsträckning som männen men är generellt inte lika informerade. Detta gäller både privatekonomiska och mer samhällsekonomiska frågor.

Vad gäller födelseland så har personer som är födda i Sverige lättare att få pengarna att räcka till, att planera på sikt och är mer informerade än utlandsfödda.

Det är en relativt stor andel av hushållen som har små marginaler i sin ekonomi. Andelen hushåll som varje månad/ alltid eller ofta haft tomt i kassan före månadens slut under de senaste 12 månaderna är fem procent vilket motsvarar drygt 200 000 hushåll. 14 procent av hushållen anger att de inte skulle kunna hantera en utgift på 20 000 kr utan att tvingas låna pengar, sälja av några av sina tillgångar eller göra andra ekonomiska uppoffringar. Det motsvarar över 600 000 hushåll. Det verkar dock inte vara problem med bolån som förklarar svårigheterna att få pengarna att räcka till. Hushåll med bolån har i lägre grad svårt att få pengarna att räcka till varje månad än hushåll utan bolån. Det gäller både totalt och tex i gruppen ensamstående med hemmavarande barn mellan 0 och 18 år.

Skillnaden mellan olika grupper är generellt mindre då det gäller att planera på sikt jämfört med de andra områdena i undersökningen. Nio av tio har någon form av långsiktigt sparande men sparandet ökar med ökad inkomst vad gäller alla sparformer. Den sparform som är jämnast fördelad mellan olika inkomstklasser, förutom sparkonto, är riksgäldssparande/ statsobligationer.

Pensionsystemet är en fråga som debatterats mycket de senaste åren. Denna undersökning visar att personer under 30 år funderar på sin framtida pension i liten utsträckning. Efter 30-årsåldern ökar den andel som svarat på frågan om vad de tror om sina framtida inkomster inkomster som pensionär kraftigt. Andelen hushåll som är pessimistiska om sina framtida inkomster som pensionärer är relativt stor men minskar ju närmare pensionsåldern man kommer. Det är dock 27 procent av 50-64-åringarna som tror att hushållets pension kommer att vara fullständigt eller ganska otillräcklig i förhållande till den standard de vill ha efter pensionen.

Då det gäller hur informerade hushållen är om ekonomi så har inkomsten stor betydelse även inom detta område. Inom detta område är skillnaden mellan åldersgrupperna och könen som störst. De yngsta utmärker sig som oinformerade och männen är mer informerade än kvinnorna. Inom detta område har utbildningsnivån större betydelse än inom de andra områdena. De högskoleutbildade är generellt mer välinformerade.

Sammanboende diskuterar ekonomi oftare än ensamboende. Detta beror framför allt på att de diskuterar ekonomi med familj och släkt oftare än de ensamboende. Eftersom de som ofta diskuterar ekonomi generellt är mer informerade än de som sällan diskuterar ekonomi kan

det mindre nätverk för att diskutera ekonomi som ensamstående har ha betydelse för deras kunskaper.

Avsnittet Att välja finansiella tjänster visar att de svenska hushållen är relativt trögrörliga då det gäller att byta leverantörer av olika tjänster. Till exempel är det bara sju procent av hushållen som bytt huvudbank de tre senaste åren. Och då det gäller att välja leverantör är det vanligt att hushållen baserar sina val på tidigare relationer. Till exempel var det över 80 procent av de som tecknat nya bolån de senaste tre åren som angett att de valde bolåneinstitut på grund av att de har tidigare relationer med detta bolag.

Hushållen är ganska ointresserade av att delta i rådgivningsamtal med privata aktörer i den finansiella sektorn men närmare hälften av hushållen har deltagit i sådana samtal och är närmare 70 procent tycker att samtalet var mycket eller ganska värdefullt. Hushållen har även ett högt förtroende för de finansiella institutionerna, nio av tio litar helt eller till stor del på sin bank och sex av tio litar helt eller till stor del på sina finansiella rådgivare.

Men även om de har ett relativt gott förtroende för kommersiella finansiella rådgivare så ser två tredjedelar att det är mycket eller ganska viktigt att det finns oberoende finansiella rådgivningsorgan i den finansiella sektorn. Det är personer som har lägre förtroende för finansiella rådgivare som finns ser ett större behov av oberoende rådgivare och det är personer med ett större intresse och engagemang för ekonomi som även är mer intresserade av att ha tillgång till oberoende rådgivning.